

Univerzita Palackého v Olomouci
Cyrilometodějská teologická fakulta
Katedra křesťanské sociální práce

PRÁCE S VÁLEČNÝMI UPRCHLÍKY NA ÚZEMÍ ČESKÉ REPUBLIKY

Bakalářská práce

Studijní program

Mezinárodní sociální a humanitární práce

Autor: Gabriela Procházková

Vedoucí práce: PhDr. Mgr. Eva Kubíčková

Olomouc 2023

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto práci zpracovala samostatně na základě použitých pramenů a literatury uvedených v bibliografickém seznamu.

V Olomouci 25. 4. 2023

Gabriela Procházková

Poděkování

Na tomto místě chci poděkovat mé vedoucí práce, paní PhDr. Mgr. Evě Kubíčkové za její vstřícné vedení v průběhu psaní práce. Jsem vděčná za cenné rady, připomínky, trpělivost a zpětnou vazbu, kterou mi vždy ochotně poskytla.

Obsah

Úvod.....	9
1 Představení tématu	11
1.1 Vymezení pojmů	11
1.2 Současná situace uprchlíků ve světě	13
1.3 Současná situace uprchlíků v ČR.....	14
1.4 Specifika cílové skupiny uprchlíků obecně	15
1.5 Kontext analýzy potřeby	15
2 Rešerše výzkumů a zdrojů k tématu.....	18
2.1 Rešeršní otázky	18
2.2 Klíčová slova.....	18
2.3 Zdroje rešerše	19
2.4 Výsledky rešerše	19
3 Propojení tématu s teoriemi, metodami a technikami sociální a humanitární práce a etické hledisko	23
3.1 Propojení tématu s teoriemi, metodami a technikami sociální práce.....	23
3.2 Propojení tématu s humanitární prací	27
3.3 Etické hledisko	29
4 Propojení tématu se sociální politikou	32
5 Legislativní zakotvení problematiky.....	35
6 Analýza potřeby	39
6.1 Příčiny problému uprchlictví a traumatizace Ukrajinců a jeho dopady na cílovou skupinu a společnost	39
6.1.1 Příčiny problému.....	39
6.1.2 Dopady problému na cílovou skupinu	40
6.1.3 Dopady uprchlictví na společnost.....	41
6.2 Příklady řešení problematiky uprchlictví a traumatizace uprchlíků	42
6.2.1 Příklady řešení problematiky uprchlictví v ČR	42
6.2.2 Příklady řešení problematiky uprchlictví a traumatizace uprchlíků ve světě	43
6.3 Velikost a specifika cílové skupiny	44
6.3.1 Velikost cílové skupiny.....	44
6.3.2 Specifika cílové skupiny	44
6.4 Popis metod získání předložených dat a vyhodnocení výchozího stavu	45
6.5 Specifikace stakeholderů.....	45
7 Cíle projektu.....	49
8 Popis a analýza potřeb cílové skupiny	50
9 Výstupy	52

9.1 Výstupy projektu	52
9.1.1 Vazba výstupů projektu na indikátory.....	52
9.2 Výsledky projektu	53
9.2.1 Vazba výsledků projektu na indikátory.....	53
10 Klíčové aktivity	54
10.1 Nábor osob do svépomocných skupin	54
10.2 Trénink zúčastněných, aby byli schopni skupinu adekvátně vést – capacity building.....	55
10.3 Průběžný monitoring a evaluace průběhu svépomocných skupin.....	56
10.4 Pronájem prostor pro setkávání svépomocných skupin	57
10.5 Nákup a instalace vybavení (stoly, židle, topení, osvětlení).....	58
11 Indikátory splněných klíčových aktivit	59
12 Terénní průzkum na potvrzení analýzy potřeby	62
13 Management rizik	64
13.1 Riziko: nedostatek zájmu.....	64
13.2 Riziko: nedostatek účastníků	65
13.3 Riziko: účastníci se nebudou cítit bezpečně	65
13.4 Riziko: neznalost svépomocných skupin.....	65
13.5 Riziko: jazyková bariéra	66
13.6 Riziko: limitovaný přístup k pozvánkám.....	66
13.7 Riziko: jazyková bariéra při „capacity building“	66
13.8 Riziko: subjektivita, neupřímnost při evaluaci	66
13.9 Riziko: neznalost místa setkávání.....	67
13.10 Riziko: nevhodné vybavení	67
13.11 Riziko: nedostatečná péče	67
14 Popis přidané hodnoty projektu.....	68
15 Harmonogram – Ganttův diagram	69
16 Rozpočet	70
17 „Logframe“ (logický rámec) projektu	74
Závěr.....	75
Bibliografie.....	77
Seznam obrázků	88
Seznam tabulek	89
Seznam příloh.....	91
Přílohy	93
Anotace.....	112
Annotation.....	113

Úvod

V první části této práce se věnuji teoretickému popisu práce s válečnými uprchlíky na území České republiky. Práce s válečnými uprchlíky v ČR je popsána skrze pohled teorií, metod a technik sociální práce i humanitární práce, sociální politiky, etiky a legislativy. Tato teoretická část práce obsahuje i definici pojmů, jež jsou v práci použity. Významnou součástí práce je analýza potřebnosti, která je zaměřena na organizaci Křesťanská akademie mladých, která se věnuje ukrajinským uprchlíkům ve městě Frýdlant nad Ostravicí a okolí. Na teoretickou část navazuje část praktická, čímž je návrh projektu na zavedení svépomocných skupin v rámci organizace Křesťanská akademie mladých pro traumatizované válečné uprchlíky z Ukrajiny ve Frýdlantu nad Ostravicí a okolí. Praktická část se skládá z popisu cílů projektu, popisu klíčových aktivit a indikátorů, návrhu terénního průzkumu na potvrzení analýzy potřebnosti, popisu možných očekávaných rizik a návrhu preventivních opatření při práci s těmito riziky, popisu výstupů a výsledků projektu a popisu v čem je přidaná hodnota projektu. Součástí je též harmonogram ve formě Ganttova diagramu, rozpočet projektu a logframe projektu (tj. logický rámec).

1 Představení tématu

V první podkapitole této části práce se věnuji vymezení základních pojmů, které souvisí s tématem práce. Navazující projekt se věnuje tématu svépomocných skupin, tak vysvětluji i termíny spojené s projektem. Dále popisuji současnou situaci uprchlíků ve světě i v České republice a jmenuji organizace, jež se uprchlíkům věnují na mezinárodní úrovni i u nás v České republice.

1.1 Vymezení pojmů

V první kapitole vymezuji základní pojmy, kterými se budu v práci zabývat, a které souvisejí s tématem práce i následujícího projektu. Kapitola definuje pojmy uprchlík, žadatel o azyl, azylant, mezinárodní ochrana, dočasná ochrana, svépomocná skupina a trauma.

Definice pojmu “uprchlík“

Uprchlík je „Státní příslušník třetí země, jemuž bylo přiznáno právní postavení uprchlíka ve smyslu Úmluvy o právním postavení uprchlíků (tzv. Ženevská úmluva), a který je oprávněn pobývat na území členského státu. V ČR je osoba, které bylo přiznáno postavení uprchlíka, označována jako azylant. Česká legislativa termín uprchlík nepoužívá.“ (Dohnalová, 2012, s.14)

„Uprchlíci jsou osoby, které prchají před ozbrojeným konfliktem nebo pronásledováním. Jejich situace je natolik nebezpečná, že překračují národní hranice a hledají bezpečí v okolních zemích, a tak se stávají mezinárodně uznávanými uprchlíky“. (Pražská škola alternativ, s.5)

Definice pojmu “žadatel o azyl“

Žadatelem o azyl se rozumí „člověk, který o sobě tvrdí, že je uprchlík a žádá mezinárodní ochranu před pronásledováním nebo nebezpečím vážné újmy v zemi původu. Každý uprchlík je tedy nejprve žadatelem, ale ne každý žadatel bude nakonec uznán uprchlíkem.“ (UNHCR [online])

Definice pojmu “azylant“

„Cizinec s platným azylem je úspěšný žadatel o mezinárodní ochranu. Platný azyl rozsahem práv a povinností odpovídá trvalému pobytu §2 Zákona č.325/1999 Sb., o azylu.“ (Dohnalová, 2012, s.7)

Definice pojmu “mezinárodní ochrana“

Mezinárodní ochrana je „zvláštní právní režim chránící práva uprchlíků“ (UNHCR [online])

Mezinárodní ochrana je „zastřešující pojem pro azyl a doplňkovou ochranu. Jako ochranný institut se v České republice poskytuje právě buď ve formě azylu nebo

doplňkové ochrany cizincům (tj. příslušníkům třetích států nebo osobám bez státní příslušnosti) v souvislosti s jejich pronásledováním nebo hrozícím skutečným nebezpečím vážné újmy.“ (Dohnalová, 2012, s.9)

Definice pojmu “doplňková ochrana“

„Doplňková ochrana je formou mezinárodní ochrany, kterou může cizinec získat, obává-li se návratu do země svého původu, avšak nesplňuje podmínky pro udělení azylu. Doplňková ochrana má svůj původ v právu Evropské unie a v České republice mají cizinci možnost ji získat od roku 2006.“ (Sládeková, 2019 [online])

Definice pojmu “svépomocná skupina“

Svépomocné skupiny jsou „skupiny v nichž si vzájemnou pomoc při řešení osobních, rodinných nebo komunitních problémů poskytují ti, kdo jimi trpí. Většina svépomocných skupin pomáhá svým členům při zvládnání somatických a duševních nemocí...Členové svépomocných skupin si předávají informace, někdy poskytují přímou praktickou pomoc a obhajují společné zájmy vůči jiným organizacím, případně i vůči státu.“ (Matoušek, 2008, s.218)

Pojem „self-help“ (tj. svépomoc) se objevil poprvé v 20. století. Rysem „self-help“ je propojení lidí se stejným znevýhodněním. (Blažek, Olmrová, 1994, s.6) Předchůdcem svépomocných skupin byly tzv. „training groups“ – výcvikové skupiny. Podobné k svépomocným skupinám je i „něco mezi sociálně psychologickou školou a hnutím skupinová dynamika, kde si lidé poskytují určitou stimulaci k tomu, aby se rozvíjeli ve skupině, a to tak, že si budou vlastně navzájem poskytovat impulsy k rozvoji, protože sami ze sebe je nedokáží, pro určité zablokování a setrvačnost najít, ale vždycky ti druzí tím, že člověka vidí zvenčí, mají schopnost mu dát nějaký kritický impuls, námět, poukázat mu na potencialitu, o které on sám v sobě nevěděl.“ (Blažek, Olmrová, 1994, s.8) „V roce 1934 vzniklo v USA hnutí Alcoholics Anonymous - Anonymní Alkoholici (AA), které je dnes řazeno mezi svépomocné organizace.“ (Blažek, Olmrová, 1994, s.54) Na základě tohoto konceptu vznikaly další podobné skupiny, například Emotions Anonymous či Schizophrenics Anonymous. (Blažek, Olmrová, 1994, s.54) „Stručná a zároveň široce pojatá **definice** zní: skupiny lidí pociťujících nějaký společný problém, kteří se sdružili, aby s ním něco udělali.“ (Blažek, Olmrová, 1994, s.54)

Definice pojmu “trauma“

„Trauma je spojeno s osobním významem události, intenzitou a časovým hlediskem. To znamená s obdobím, kdy se trauma odehrálo (v jakém věku jedince), a s jeho rodinným, sociálním a historickým kontextem. Trauma přichází z vnějších podnětů, často se ale odehrává v rodinném a blízkém sociálním prostředí.“ (Doležalová a kol., 2017, s.8)“ V roce 1980 byly charakteristiky psychologického traumatu zahrnuty do DSM-IV (tj. diagnostický a statistický manuál duševních poruch) jako “posttraumatická stresová porucha“ a od roku 1994 figuruje posttraumatická stresová porucha v ICD-10 (tj. mezinárodní klasifikace nemocí) jako “posttraumatická stresová

reakce“ (F43, 1). Zde je syndrom charakterizován jako „stav, který se dostaví jako zpožděná nebo zpomalená reakce na traumatickou událost nebo situaci (omezeného nebo dlouhodobého trvání) výjimečně hroživé a katastrofické povahy, která má za následek vážné účinky prakticky na každého.“ (Dvořáková a kol., 2007, s.53)

1.2 Současná situace uprchlíků ve světě

Na světě, podle statistik UNHCR z roku 2022, je 103 milionů nuceně vysídlených osob. Z toho 53.2 milionu vnitřně vysídlených osob, 32.5 milionu jsou uprchlíci, 4.9 milionu jsou žadatelé o azyl, 5.3 milionu ostatní lidé, kteří potřebují mezinárodní ochranu. (UNHCR [online])

Nejvíce uprchlíků se nachází v Turecku, je to 3.7 milionu osob. Na druhém místě se nachází Kolumbie, kde je 2.5 milionu uprchlíků. V Německu se nachází 2.2 milionu uprchlíků, dále Pákistán, kde se nachází 1.5 milionu uprchlíků a Uganda, se stejným počtem uprchlíků. (UNHCR, [online]).

Největší počet uprchlíků pochází z těchto pěti zemí: Sýrie – 6.8 milionu uprchlíků, Venezuela – 5.6 milionu uprchlíků, Ukrajina - 5.4 milionu uprchlíků, Afghánistán – 2.8 milionu uprchlíků, Jižní Súdán – 2.4 milionu uprchlíků. (UNHCR [online])

Před válkou na Ukrajině již uprchlo podle dat OSN téměř 5 milionů osob, které momentálně pobývají na evropském území, celkově však je ukrajinských uprchlíků (ke konci června 2022) cca 6,5 milionu. Avšak na Ukrajině je velký počet i tzv. vnitřních uprchlíků (IDPs – Internally displaced persons), počet se odhaduje na více než 5,9 milionu osob. Nejvíce speciálních víz pro ukrajinské uprchlíky udělilo Polsko – přes 1,5 milionu. Dále je velký počet ukrajinských uprchlíků v Německu. A na třetím místě je Česká republika. (Člověk v tísni, Ukrajinská krize v historickém kontextu [online])

Mezi mezinárodní organizace, pracující s uprchlíky, můžeme zařadit:

- UNHCR (United Nations High Commissioner for Refugees)
- IOM (International Organization for Migration)
- OCHA (United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs)
- WFP (World Food Programme)
- UNICEF (United Nations Children’s Fund)
- UNDP (United Nations Development Programme)
- WHO (World Health Organization)
- OHCHR (Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights)
- Save the Children
- ICRC (The International Committee of the Red Cross (UNHCR [online])
- IRC (International Rescue Committee)

- ICMC (International Catholic Migration Commission)
- CARE
- OXFAM
- Refugee Point
- Refugees International
- Mercy Corps
- MSF (Médecins Sans Frontières)
- a další. (Global Peace Careers [online])

S traumatizovanými uprchlíky pracují například tyto mezinárodní organizace:

- Amna (dříve Refugee Trauma Initiative)
- Partnership for Trauma Recovery
- Coalition for Work with Psychotrauma and Peace

1.3 Současná situace uprchlíkův ČR

K roku 2022 bylo v ČR 465,058 osob s dočasnou ochranou. (UNHCR, [online]) Jak již zmiňuji v úvodu v souvislosti s válkou na Ukrajině bylo v ČR od února 2022 do března 2023 uděleno pobytové oprávnění dalším 453 858 uprchlíkům. (MVČR, [online])

V České republice se práci s uprchlíky věnují hlavně nevládní organizace, které jsou součástí Konsorcia nevládních organizací pracujících s migranty. Jedná se o tyto organizace:

- Organizace Pro Pomoc Uprchlíkům
- ADRA
- Most pro
- Charita ČR
- Multikulturní centrum Praha
- Sdružení pro integraci a migraci
- INBÁZE
- META
- Amnesty International
- AMIGA
- NESE hnutí
- Diakonie Českobratrské církve evangelické
- LaStrada
- Člověk v tísni Česká republika
- PLNU (Pomáháme lidem na útěku)
- Atlas of Today's World (Migrační konsorcium, [online])

Tyto organizace budou v ČR pořádát semináře i o práci s lidmi s traumatem: Člověk v tísní, Amnesty International, Lékaři bez hranic a META. (Dům zahraniční spolupráce [online]) Dále se psychologické pomoci uprchlíkům věnuje organizace Sdružení pro integraci a migraci (Sdružení pro integraci a migraci [online]) Ukrajinským uprchlíkům je po celé ČR k dispozici telefonická linka Sluchátko, která nabízí terapie v ukrajinštině. V rámci sbírky Hlavu nad vodou jsou ukrajinským uprchlíkům k dispozici terapie zdarma, i online. (MZČR, [online])

1.4 Specifika cílové skupiny uprchlíků obecně

„Ti, kdo se ocitli v postavení uprchlíka, jsou lidé se stejnými biologickými, psychickými a sociálními potřebami jako všichni ostatní. Jejich životní situace je však formována specifickým právním postavením, jaké je jim v konkrétní hostitelské zemi určeno, a také mírou stresu, kterou pro ně odchod z vlasti znamenal.“ (Günterová, 2005, s.331)

Co je velmi specifické pro cílovou skupinu uprchlíků, když žijí delší dobu v uprchlickém táboře, je rozvoj tzv. táborového syndromu. Tento syndrom se projevuje kombinací pasivity, apatie, občasné agresivity a psychosomatických obtíží. (Günterová, 2005, s.339)

Specifický by měl být i přístup sociálního/humanitárního pracovníka k uprchlíkům. „Uprchlíci by neměli být tlačeni do pozice obětí. Je důležité si uvědomovat, že každý člověk má přirozenou schopnost se nějakým způsobem vyrovnávat s nepříznivými situacemi, které ho v životě potkaly.“ (Günterová, 2005, s.339)

Specifika, na které můžeme při práci s uprchlíky narazit jsou: jazyková bariéra, stres a trauma, zvýšený výskyt onemocnění – obzvláště psychosomatického charakteru, změna sociálního statutu a sociálních rolí. (Kuric, 1997, s.10-11) Důležitým poznatkem, je že „sociální práce s uprchlíky je determinována nejen specifiky klientely, ale rovněž specifiky hostitelské společnosti.“ (Kuric, 1997, s.12) Mezi tato specifika hostitelské společnosti můžeme zařadit její nepřipravenost na příchod cizinců, rasistické a xenofobní tendence, stereotypní smýšlení o cizincích. (Kuric, 1997, s.12)

1.5 Kontext analýzy potřebnosti

Analýza potřebnosti probíhala v rámci organizace Křesťanská akademie mladých, z. s. (KAM) která je členskou organizací mezinárodní skupiny Josiah Venture, která působí v 16 zemích střední a východní Evropy. KAM je nezisková organizace zaměřená na práci s mládeží v rámci celé ČR. Působí od roku 1997 a jejím hlavním cílem je připravovat, inspirovat, trénovat a školit mladé vedoucí v církevním prostředí. (KAM, O nás [online]) Mezi jejich činnosti patří programy pro vedoucí církve, programy pro vedoucí mládeže,

programy pro školy a programy pro křesťanské učitele a lektory. Ale při propuknutí války na Ukrajině začala organizace poskytovat humanitární pomoc válečným uprchlíkům. Nejprve KAM organizovala převozy ukrajinských uprchlíků z Ukrajiny do České republiky. Ve spolupráci s polskou partnerskou organizací Fala organizace přijala 1887 ukrajinských uprchlíků. V rámci humanitární pomoci organizace vyslala kamiony s 260 tunami materiální pomoci, která obsahovala převážně potraviny. Dále v rámci organizace vznikl tzv. Žluto-modrý fond, zde se sbírají finance od dárců za účelem pomoci se zapojením mladých Ukrajinců do místních komunit a finančně podpořit jejich účast na letních aktivitách pořádaných českými církvemi. Finance z tohoto fondu využilo 23 církví z celé ČR pro pořádání 37 letních akcí, kde se mohlo zapojit 772 mladých ukrajinských uprchlíků. Začátkem roku 2022 organizace KAM využívala své Konferenční centrum v Malenovicích jako tranzitní centrum pro ukrajinské uprchlíky. Uprchlíkům zde bylo poskytnuto krátkodobé zázemí pro odpočinek a zabezpečení základních potřeb. Tranzitním centrem prošlo 770 uprchlíků. (KAM, Ohlédnutí za rokem 2022 [online])

2 Rešerše výzkumů a zdrojů k tématu

K uskutečnění vyhledávání byl použit tento postup:

- 1 Stanovení rešeršních otázek
- 2 Stanovení klíčových slov
- 3 Vyhledávání elektronických zdrojů
- 4 Popis výstupu rešerše

2.1 Rešeršní otázky

Na začátku rešerše výzkumů a zdrojů, jsem položila tyto **rešeršní otázky**, dle metody PICO (P – problém, který řeším – traumatizace válečných uprchlíků, I – intervence – integrace a práce s traumatem, Co – kontext v rámci ČR)

- Jaké jsou dostupné informace ohledně práce s traumatem obecně v České republice?
- Jaké jsou dostupné informace ohledně integrace válečných uprchlíků do české společnosti?
- Jaké jsou dostupné informace ohledně práce s traumatizovanými válečnými uprchlíky v České republice?

2.2 Klíčová slova

Ve vyhledávání v databázi EBSCO jsem použila tato klíčová slova:

- Uprchlíci nebo žadatelé o azyl nebo vysídlené osoby (refugees or asylum seekers or displaced)
- Válka (war)
- Česká republika (Czech Republic or Czechia)
- Sociální práce (social work)
- Humanitární práce (humanitarian work)
- Trauma (trauma)

Vyhledávání bylo rozšířeno o pojmy:

- Svépomocné skupiny (self-help groups)
- Integrace (integration)

Ve vyhledávání v databázi Scopus jsem využila tato klíčová slova:

- Social OR humanitarian work AND with AND traumatized AND war AND refugees

Ve vyhledávání v databázi Web of Science jsem použila tato klíčová slova:

- War AND refugees AND social work AND humanitarian work AND trauma

2.3 Zdroje rešerše

Rešerši jsem prováděla v databázích EBSCO, Web of Science, Scopus – zvolila jsem tyto databáze, protože jsou nejpoužívanějšími a nejznámějšími databázemi zdrojů. Rešerši jsem prováděla v březnu 2023.

2.4 Výsledky rešerše

Po zadání základních klíčových slov databáze **EBSCO** generovala 667 textů. Po zadání dalších klíčových slov bylo generováno 91 textů. Po odstranění duplicit 47 textů. Z těchto textů jsem po přečtení názvů a abstraktů zvolila 12 konečných textů. Tyto texty obsahovaly: 12 e-knih. Obsah těchto textů se neshodoval s mým tématem úplně, texty hovořily o odzbrojení, občanské diplomacii a lidské bezpečnosti o řízení migrace a spolupráci, o psychologii a duševním zdraví, o psychosociálním stresu imigrantů a příslušníků minorit a faktorů teroristického chování, o medicíně a sociální spravedlnosti, o distribuci zdravotní péče, o evropské migraci a menšinách, o právech uprchlíků dle mezinárodního práva, o psychologickém výzkumu, o mezinárodní sociální práci, o participativní sociální práci, o humanitárních kempch a smutku z vysídlení, o humanitarismu a masivní migraci. Postup vyhledávání je vložen v *příloze č.1*, tabulka výsledků hledání v této databázi je vložena v *příloze č.2*.

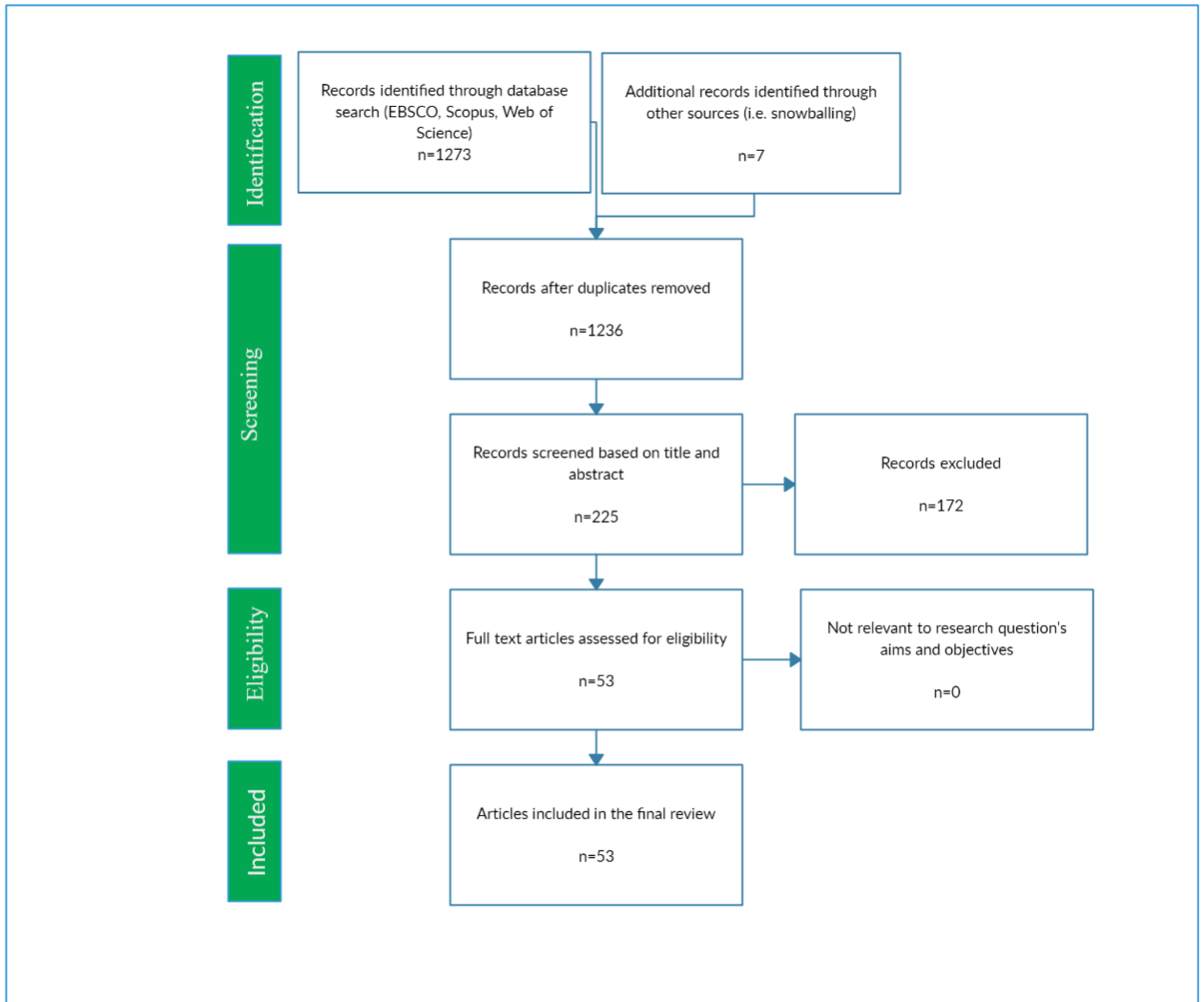
Po zadání klíčových slov, databáze **Scopus** generovala 576 textů. Vyhledávání bylo omezeno na oblast “social sciences“ a “psychology“ a jazyk angličtina, a publikační status “final“ po tomto omezení bylo generováno 390 dokumentů. Přidala jsem do klíčových slov slovo Evropa (Europe). Po přidání tohoto klíčového slova databáze generovala 141 textů. Po přečtení názvů a abstraktů jsem zvolila 25 konečných textů. Texty obsahovaly: 4 přezkoumání (review), 14 článků, 4 kapitoly z knihy, 3 knihy. Obsahem těchto textů bylo: terapeutická péče pro uprchlíky, poruchy spánku v rámci PTSD u vysídlených osob, globální trendy v nucené migraci a prostor pro sociální práci, trauma a vysídlení, psychosociální faktory ovlivňující duševní zdraví uprchlíků, nedobrovolná migrace, narativní terapie pro traumatizované uprchlíky či žadatele o azyl, traumatické zážitky uprchlíků, duševní zdraví a traumatický stres u vysídlených rodin, psychologický model imigrace a adaptace, hledání pomoci v rámci duševního zdraví u uprchlíků, duševní zdraví přesídlených syrských uprchlíků, post-traumatický růst, sociální služby pro uprchlíky, psychosociální potřeby dětí uprchlíků, traumatizující události u uprchlíků a válkou zasažených populací, spouštěče PTSD, práce

s traumatizovanými uprchlíky na Balkánském poloostrově, trans-kulturní psychiatrie, terapie zaměřená na trauma pro uprchlíky, utrpení a duševní zdraví uprchlíků a žadatelů o azyl v Austrálii. Postup vyhledávání je vložen v *příloze č.3*, tabulka výsledků hledání v této databázi je vložena v *příloze č.4*.

Po zadání klíčových slov databáze **Web of Science** generovala 30 textů. Z těchto textů jsem dle tématu zvolila 9 konečných textů. Texty pojednávaly o traumatickém stresu u uprchlíků ze Středního Východu, Jižní Afriky a Asie, kteří unikli do EU, duševní zdraví uprchlíků, duševní zdraví a psychosociální podpora během krizí a konfliktů, psychoterapie traumatizovaných uprchlíků, o programech práce s psychologickým traumatem ve válkou zasažených oblastech, o traumatu uprchlíků mužů, o intervencích v rámci duševního zdraví se zaměřením na humanitární asistenci a práci, o traumatech během humanitární práce a PTSD, o iránských uprchlících a dopadech války v Íránu. Postup vyhledávání je vložen v *příloze č.5*, tabulka výsledků hledání v této databázi je vložena v *příloze č.6*.

Nejrelevantnější zdroje vzhledem k tématu mé práce byly tyto: článek od M. George: Migration Traumatic Experiences and Refugee Distress: Implications for Social Work Practice; článek od J.E. Lambert, O.M.Alhasson: Trauma-focused therapy for refugees: Meta-analytic findings; kniha od R. K.Papadopoulos: Therapeutic care for refugees: No place like home; článek od P.Ehrkamp, J.M. Loyd a A.J. Secor: Trauma as Displacement: Observations from Refugee Resettlement; článek od K. Allden, L. Jones a A. Sumathipala: Mental Health and Psychosocial Support in Crisis and Conflict: Report of the Mental Health Working Group. Tyto texty jsem našla při vyhledávání v elektronických databázích EBSCO, Web of Science a Scopus.

Dále jsem dodatečně rešerši prováděla skrze online katalog Knihovny Františka Bartoše ve Zlíně, zde mne nejvíce zaujaly k tématu tyto tituly: kniha Trauma-informovaný přístup v sociální práci od Olgy Klepáčkové, Zuzany Krejčí a Martiny Černé; kniha Vnitřní svět traumatu od Donalda Kalscheda; kniha Jak se vyrovnat s následky traumatu od Kay Marie Portefield; kniha Psychotraumatologie od Julie Schellong, Franzisky Epple a Kerstin Weidner. Kniha Víc než pomoc sobě: Svépomocné skupiny v České republice od Bohuslava Blažka. Tabulka výsledků vyhledávání v online katalogu knihovny Františka Bartoše ve Zlíně je vložena v *příloze č.7*.

Obrázek 1: Prisma Flow Diagram

3 Propojení tématu s teoriemi, metodami a technikami sociální a humanitární práce a etické hledisko

Na následujících stránkách se věnuji propojení tématu práce s válečnými uprchlíky s teoriemi, metodami a technikami sociální a humanitární práce a etickému hledisku práce s uprchlíky. Tato kapitola je teoretickým základem pro zpracování následujícího projektu, který je zaměřen na svépomocné skupiny pro traumatizované válečné uprchlíky z Ukrajiny. Svépomocné skupiny jsou formou pomoci poskytované v rámci sociální práce, proto se věnuji popisu této disciplíny a jejích teorií, metod a technik. Pro práci s válečnými uprchlíky je významná i humanitární práce a humanitární pomoc, proto i ji popisují v této kapitole. Etické hledisko je nezbytnou součástí každé poskytované pomoci, proto je závěr kapitoly věnován právě etice.

3.1 Propojení tématu s teoriemi, metodami a technikami sociální práce

Sociální práce je oborem „multiparadigmatickým“ To znamená, že „vedle sebe existují různé, více či méně příbuzné postupy.“ (Matoušek a kol., 2001, s. 200) Pro práci s uprchlíky jsem zvolila paradigma terapeutické a paradigma poradenské. V rámci terapeutického paradigmatu „sociální práce je chápána jako psychosociální pomoc, zejména formou psychoterapie, resp. jiných terapeutických metod.“ Cílem je zajistit klientům psychickou i sociální pohodu. „Důraz je kladen na komunikaci a vztah.“ (Mátl, 2019, s.133). V rámci poradenského paradigmatu „primárně jde o sociálně-právní pomoc“ a „v praktické činnosti jde především o pomoc klientům prostřednictvím poskytování informací, dále kvalifikovaným poradenstvím, zpřístupňováním zdrojů a zprostředkováním dalších služeb.“ (Mátl, 2019, s.133) „V rámci jednoho paradigmatu mohou být uplatňovány různé teorie, jež mají společné jen nejobecnější předpoklady.“ (Matoušek, 2008, s.131) Při práci s válečnými uprchlíky využívám terapeutické paradigma, protože chci v rámci terapeutického paradigmatu, které se zaměřuje na terapeutické pojetí sociální práce, pracovat s traumatem. V rámci poradenského paradigmatu, které staví na sociálně-právní pomoci, chci pracovat na podpoře integrace.

Teorie sociální práce povětšinou vycházejí z více oborů, například z psychologie, sociologie, pedagogiky a právních věd atp. „V sociální práci dochází jak na teoretické, tak i na praktické úrovni k dotváření teorií, aby umožňovaly vnímat člověka jako celistvou bytost zakotvenou v prostředí.“ (Navrátil, 2001, s.25) Sociální práce s uprchlíky je velmi specifická. „Práce s uprchlíky v ČR se především týká žadatelů o azyl nebo

azylových či integračních střediscích nebo mimo ně, tzv. v soukromí.“ Velký důraz je také kladen na zvolený postup práce s uprchlíky. „To, v jaké fázi azylového řízení se klient nachází a v jakém kulturním prostředí žil, má velký vliv na zvolený přístup sociálního pracovníka a na průběh celého procesu práce s klientem.“ (Günterová, 2005, s. 333) Dle mého názoru, se aktuálně práce s uprchlíky v ČR týká spíše práce s ukrajinskými uprchlíky, kteří mají dočasnou ochranu a kteří ne všichni bydlí v pobytových či integračních střediscích, ale většina z nich bydlí v soukromí.

„Principy sociální práce s uprchlíky se do určité míry shodují s principy uplatňovanými při práci s jakoukoli ohroženou skupinou.“ (Günterová, 2005, s.334)

Já jsem pro práci s válečnými uprchlíky zvolila teorii **systemický přístup**. A to proto, že systemický přístup může pracovat s traumatizovanými uprchlíky i může být nápomocen při integraci válečných uprchlíků do české společnosti. „Systemický přístup je v současnosti jedním z hlavních trendů v humanitních vědách, zejména psychoterapii, psychologii, sociální práci, pedagogice, sociologii apod.“ Systemický přístup je v západních zemích využíván hlavně proto, že je krátkodobý a efektivní. (Matoušek a kol., 2001, s. 225-226) Systemická terapie vzešla původně z rodinné terapie. (Schlippe, Schwetzer, 2006, s.15) „V 60. a 70. letech minulého století se termín rodinná terapie stává synonymem pro terapii systémovou.“ (Pecháčková, 1993, s.17) „Techniky systémových terapií vyplývají z otázky, jak lidé v sociálních systémech společně vytvářejí svou skutečnost, které premisy jsou základem jejich myšlení a prožívání a jaké existují možnosti doptat se na tyto premisy a “narušit“ je.“ (Schlippe, Schwetzer, 2006, s.15) „Systemická terapie se na začátku 80.let vydělila z terapie systémové.“ (Pecháčková, 1993, s.78) „Zatímco se systémová terapie zabývá rodinou jako systémem, který vytváří problém a terapeut v pozici experta pozoruje rodinný systém, léčebnou jednotkou systemické terapie je problémem utvářený systém. Tj. systém, do kterého patří a aktivně přispívá každý, koho se problém nějakým způsobem dotýká, kdo se zabývá jeho řešením, kdo o něm hovoří.“ (Pecháčková, 1993, s.159)

Přístup, v rámci systemického přístupu, který můžeme použít k práci s válečnými uprchlíky je **narativní terapie**. „Pod názvem narativní terapie zahrnujeme různorodé terapeutické praxe, které se rozvíjejí od konce 80. let minulého století. Sdílejí klíčovou metaforu terapie jako vyprávění životního příběhu a jeho převyprávění.“ (Gjuričová, Kubička, 2009, s.31) „Tato terapie jev podstatě rozhovorem, při němž se převyprávěním příběhu postupně dosahuje dekonstrukce původních významů jednotlivých událostí nebo dekonstrukce zakotvených a zdánlivě nevyvratných přesvědčení.“ (Brožková, 2004, s. 16) „Tím, že začínáme vlastními slovy vyjadřovat jinou možnou podobu svého života, kterému dáváme přednost, jej svým způsobem začínáme uskutečňovat, dáváme mu tuto narativní realitu.“ (Gjuričová, Kubička, 2009, s.33)

Dalším přístupem, jež můžeme v rámci systemického přístupu využít k práci s válečnými uprchlíky je **přístup orientovaný na řešení**. „Přístup zaměřený na řešení je

etablovaný způsob práce s klienty v psychoterapii, sociální práci, při koučování, ve školním poradenství, v pastoraci a dalších pomáhajících kontextech. Za tvůrce přístupu zaměřeného na řešení lze považovat Steva de Shazera, jeho manželku a kolegyni Insoo Kim Berg a jejich kolegy a kolegyně z Brief Family Therapy Center v Milwaukee (USA)“ (Dalet [online]) Brief Family Therapy Center navrhuje okruhy, o které je užitečné se zajímat, protože pomáhají vytvořit základnu pro konstrukci řešení: změny před setkáním (během času od domluvení schůzky a prvním setkáním často dochází k pozitivním změnám), výjimky z problému (vždy jsou chvíle, kdy problém není přítomen), dosažené úspěchy (uvědomení si úspěchů může sloužit jako inspirace pro konstrukci řešení), zvládání (umožňuje pojmenování způsobů, které klientovi pomáhají v jeho aktuálních těžkostech), a co ještě (tato otázka pomáhá rozvíjet kterékoli užitečné téma, které klient má). (Gjuričová, Kubička, 2009, s.58-59)

Narativní terapie se v současné době využívá při práci s traumatem, je to „na důkazech založená léčba poruch trauma-spektrálního spektra u dospělých a dětí, kteří přežili mnohočetné stresory s komplexní traumatologickou historií, byla původně vyvinuta pro léčbu těch, kdo přežili válku, teror, mučení a zneužívání.“ (Schauer, 2015. s.198) Proto je dle mého názoru narativní terapie příhodná pro práci s traumatizovanými válečnými uprchlíky. Narativní terapie povzbuzuje uprchlíky, aby se o své příběhy podělili s ostatními, kteří zažili podobná traumata. Tento přístup může vytvořit pocit sounáležitosti, která může být léčivá a posilující. Narativní terapie také může pomoci uprchlíkům se zaměřit na jejich silné stránky a odolnost místo na trauma. V rámci narativní terapie bychom se měli snažit vytvořit bezpečné a příjemné prostředí, kde se uprchlíci nebudou bát sdělit svůj příběh.

Technika, již můžeme v rámci systemického přístupu využít je například **externalizující rozhovor**. „Externalizujícím rozhovorem terapeut komunikuje o svém přesvědčení, že člověk a problém nejsou totéž.“ (Gjuričová, Kubička, 2009, s.34) Externalizace neboli jazykové oddělení problému jako samostatné entity či fenoménu od tzv. nositele je důležitý, také nejznámější a zřejmě „nejhmatatelnější“ prvek narativní terapie. „Externalizace problému někdy i formou personifikace utlačujícího problému přispívá ke kognitivnímu oddělení problému od jedince a tím umožňuje vytvoření důležitého odstupe pro exploraci a zkoumání vlivu problému na člověka a jeho vztahy a naopak.“ (Skorunka, 2008, s.69) Jiná technika, kterou můžeme v rámci systemického přístupu využít při práci s válečnými uprchlíky je **otázka na zdroje**, tu „je vhodné použít tam, kde klienti vše prožívají jako strašné a bezvýchodné. Ptáme se tedy na oblasti života, kdy jsou klienti spokojeni, kdy se cítí dobře. Zjišťujeme, kdo anebo co, by jim mohlo ještě pomoci.“ (Dvořáčková, 2018, [online]) Rozhovor je základní technika v pomáhajících profesích, užívaná v poradenství, psychoterapii, v různých formách sociální práce. (Matoušek, 2008, s.182) Rozhovor je obecně považován za hlavní nástroj každého sociálního pracovníka. (Úlehla, 2009, s.15)

Další technika, kterou bych ráda pro práci s válečnými uprchlíky zmínila je **krizová intervence**. Tato technika je zásadní hlavně pro práci s traumatizovanými válečnými uprchlíky. „Klienti velmi často zakoušejí svou situaci jako přepadení, jako by je měla ve své moci jakási síla, které se nemohou bránit vlastními prostředky. Hluboce prožívají především bezmocnost, bezvýchodnost a nemohoucnost.“ (Úlehla, 2005, s.104) Krizová intervence je definována jako „rychlá psychologická a sociální pomoc člověku, který se ocitl v krizové situaci a nedokáže ji zvládnout vlastními silami.“ „Cílem krizové intervence je posílení klientových adaptačních schopností, tj. usnadnit mu komunikaci s okolím, umožnit náhled na rozsah problému, pomoci mu vyjádřit emoce, posílit jeho sebedůvěru, aktivovat zdroje podpory v jeho okolí a podpořit účelná řešení problému.“ (Matoušek, 2008, s.91) „Krizová intervence patří k postupům, které mají při výkonu sociální práce mimořádný význam. Jejím prostřednictvím sociální pracovníci intervenují do životní situace, v níž je často ohroženo klientovo přežití.“ (Navrátil, 2001, s.113)

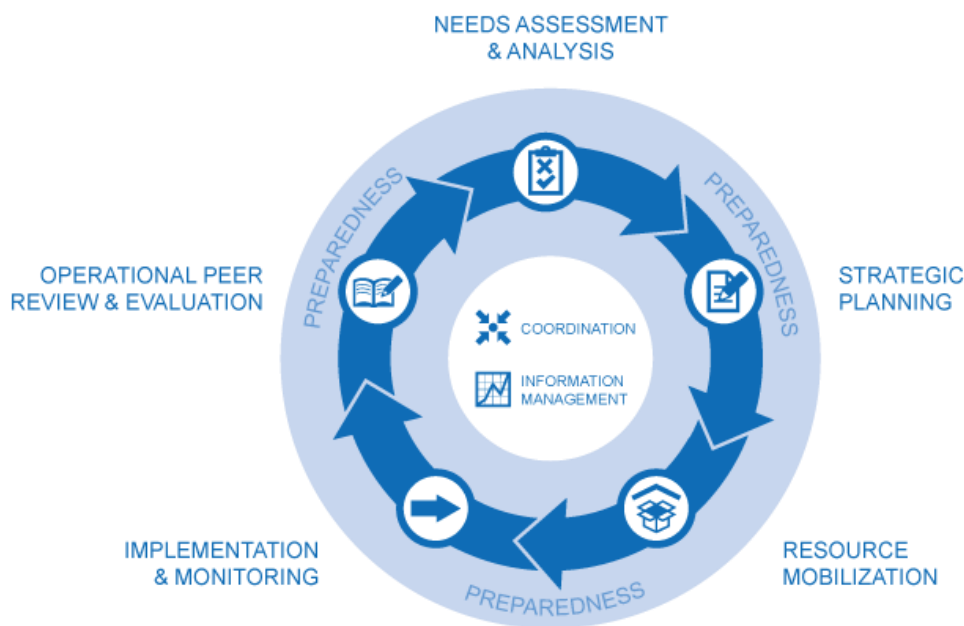
„**Metody sociální práce** označují specifické postupy sociálních pracovníků definované cílem nebo cílovou skupinou.“ (Matoušek, 2008, s.100) „Základními metodami sociální práce jsou případová práce neboli práce s jednotlivcem, práce se skupinou, práce s rodinou a komunitní práce.“ (Matoušek, 2008, s.100) Metody, které můžeme využít při práci s válečnými uprchlíky jsou hlavně metoda práce s jednotlivcem a metoda práce se skupinou, když bych se chtěla zaměřit (v projektu navazujícím na tuto práci) na svépomocné skupiny pro traumatizované uprchlíky. „**Individuální sociální práce** je z historického hlediska řazena mezi prvotní metody sociální práce.“ (Špiláčková, Nedomová, 2013, s.18) „Vývoj individuální sociální práce ovlivnily teoretické přístupy, směry a modely, které vznikaly v průběhu dvacátého století. Patří zde funkcionalismus, Freudova psychoanalýza, psychosociální přístup, rodinná terapie, systémová teorie, ekologický model a další.“ (Špiláčková, Nedomová, 2013, s.19)

„**Skupinová sociální práce** vytváří příležitost pro vzájemné sdílení členů skupiny. Sdílení je chápáno jako prostředek, který usnadňuje učení, rozvoj, utváření vztahů atd.“ (Navrátil, 2001, s.125) „Skupinové interakce vytvářejí prostor vzájemné pomoci. Člen skupiny může být pomáhajícím a současně třeba i tím, kterému je pomáháno.“ (Navrátil, 2001, s.125) Zároveň „síla a kolektivnost skupiny vytváří příležitost ke změnám.“ (Navrátil, 2001, s.125) „Skupinových metod lze využít například pro aktivizaci a rozvíjení sociálních dovedností u různorodých cílových skupin klientů, pro diskusi sociálních vztahů se členy skupin, k vytváření skupinové podpory aj.“ (Kuzníková, 2013, s.16) V této kapitole často hovořím o “terapii” ale „V oboru sociální práce lze však chápat pojem terapie ne v medicínském významu, ale ve svém původním významu, tedy jako podporu. Podpora pak má sekundárně léčivý účinek na členy skupiny. Hovoříme o sociální práci se skupinou. Věnuje primární pozornost skupině, sekundární pak jednotlivci.“ (Kuzníková, 2013, s. 17)

K práci s traumatizovanými válečnými uprchlíky z Ukrajiny je momentálně k dispozici v rámci péče o jejich duševní zdraví: krizová a sociálně-poradenská telefonická linka LIA (pomoc v ukrajinštině, ruštině, anonymní hovory, linka je bezplatná, je k dispozici i email na krizovou linku) psychologická pomoc od české psychologické aliance pro globální změny pro lidi z Ukrajiny (online psychoterapie zdarma – cca 5 sezení, pomoc v češtině, angličtině, ruštině, ukrajinštině, rumunštině, francouzštině, němčině, norštině a srbštině), psychoterapie a krizová intervence v ukrajinštině, ruštině nebo běloruštině od Terapie.cz (terapie zdarma pro Čechy, kteří mají příbuzné na Ukrajině, pro Ukrajince i pro dobrovolníky poskytující humanitární pomoc), terapeutická linka Sluchátko, VOS health – webová stránka s chatem s psychologem, aplikace Napanikař, poskytující první psychologickou pomoc, psychologická pomoc od Národního ústavu pro duševního zdraví. (Stojíme za Ukrajinou [online]) Dále pomoc v oblasti duševního zdraví uprchlíků poskytuje organizace Inbáze, konkrétně poskytuje psychologické poradenství pro dospělé a psychologické poradenství pro rodiny s dětmi a terapii příchozích (tzv. TEP). Terapie probíhá v češtině, ruštině, ukrajinštině, angličtině, francouzštině, uzbečtině, němčině a španělštině. (Inbáze, Pro cizince: Psychologické poradenství + TEP [online])

3.2 Propojení tématu s humanitární prací

Při práci s válečnými uprchlíky je důležité nezapomínat na základní **humanitární principy**, jež jsou: nestrannost, lidskost, nezávislost, neutralita. (OCHA [online]). Humanitární pomoc je důležitá, protože poskytuje život zachraňující pomoc lidem postiženým konflikty, katastrofami a chudobou. Humanitární pomoc má zásadní význam pro snížení dopadu krizí na komunity, napomáhá obnově a zlepšení připravenosti na budoucí mimořádné situace. (Humanitarian Careers [online]) „**Humanitární pomoc** zachraňuje lidské životy, zmírňuje útrapy obyvatel a pomáhá obětem katastrof opět se postavit na vlastní nohy. Humanitární pomoc zpravidla reaguje na momentální krizi. Nejčastěji je potřeba v případě válečných konfliktů nebo přírodních katastrof, jako jsou zemětřesení, záplavy či sucha způsobující hladomor.“ (Člověk v tísni, [online]) Důležitou součástí poskytování humanitární pomoci je tzv. **programový cyklus humanitární práce**. Jedná se o koordinovanou řadu akcí podniknutých s cílem pomoci s přípravou, řízením a zajištěním humanitární reakce. Skládá se z pěti prvků: posouzení a analýza potřeb, strategické plánování reakce, mobilizace zdrojů, implementace a monitoring, operativní přezkum a vyhodnocení. (Humanitarian Response [online])

Obrázek 2: Programový cyklus humanitární práce

(Zdroj: Humanitarian Response [online])

V této kapitole bych také chtěla reflektovat **příručku Sphere**, v nejnovější příručce Sphere z roku 2018 je kapitola Zdraví a podkapitola Duševní zdraví. „Duševní zdraví a psychosociální problémy jsou běžné u dospělých, dospívajících a dětí ve všech humanitárních prostředích. Extrémní stresory spojené s krizemi vystavují lidi zvýšenému riziku sociálních, behaviorálních, psychologických a psychiatrických problémů. Duševní zdraví a psychosociální podpora zahrnuje multisektorální podporu.“ (Sphere, 2018, s.339) V klíčových aktivitách je popis toho, co je třeba v oblasti duševního zdraví dělat, já bych chtěla zdůraznit třetí klíčovou aktivitu: „Umožnit členům komunity včetně lidí na okraji společnosti, aby posílili svépomoc a sociální podporu komunity.“ (Sphere, 2018, s.339) Dle tohoto textu i příručka Sphere klade důraz na svépomoc, na kterou se chci v projektu zaměřit. K svépomoci a zapojení zasažených osob do pomoci dále Sphere říká: „Svépomoc a podpora společenství: Zapojit komunitní zdravotníky, vedoucí pracovníky a dobrovolníky, aby umožnili členům komunity, včetně lidí na okraji společnosti, zvýšit svépomoc a sociální podporu. K činnostem by mohlo patřit vytváření bezpečných prostor a podmínek pro dialog na úrovni komunity.“ (Sphere, 2018, s.341)

Také bych ráda zmínila **Minimální standardy pro management uprchlických táborů**, zmíním to jen okrajově, protože je to důležitý dokument, ale já se zabývám uprchlíky, kteří nežijí v uprchlických táborech. Ačkoli tyto standardy by mohly být využity při budování provizorních obydlí pro uprchlíky z Ukrajiny. „Normy vycházejí ze

základního přesvědčení, že práva všech vysídlených osob musí být respektována a jejich potřeby uspokojovány způsobem, který podporuje jejich důstojnost.“ (Sphere Standards, Minimum Standards for Camp Management [online]) Standardy mimo jiné hovoří o zásadách a kapacitách správy lokalit, o účasti a zastoupení zasažené komunity, o prostředí, kde jsou tábory zřizovány, o koordinaci a monitorování služeb a o odchodu z tábora či přechodu z jednoho do druhého tábora.

Vzhledem k tomu, že téma pojednává o válečných uprchlících, bych ráda v této kapitole zmínila také **mezinárodní humanitární právo**, jež se ozbrojených konfliktů týká, a jeho zásady. Mezinárodní humanitární právo „je součástí mezinárodního práva zabývající se právní regulací ozbrojených konfliktů s cílem je maximálně **humanizovat**.“ (Červený Kříž [online]) „Mezinárodním humanitárním právem se rozumí soubor norem mezinárodního práva veřejného, které upravují vedení ozbrojených konfliktů s cílem zmírnit utrpení a omezit materiální škody či jiné negativní dopady, které tyto konflikty způsobují.“ (Fuchs, 2007, s.9) Důležitou otázkou mezinárodního humanitárního práva je slučitelnost války a lidskosti. Současným trendem je, že v moderních ozbrojených konfliktech se zejména nevládní organizace a sdělovací prostředky snaží pracovat ve prospěch požadavků lidskosti namísto vojenské nezbytnosti. (Fuchs, 2007, s.25) Zásady humanitárního práva jsou: zásada lidskosti, vojenské nezbytnosti, zásada rozlišování, zásada proporcionality, zásada rovných závazků válčících stran. (Fuchs, 2007, s.18)

3.3 Etické hledisko

Etika není jen zvláštní částí výkonu sociální práce jako profese ani jako vědní disciplíny. Je její nedílnou, integrální součástí. (Mátel, 2019)

Při práci s uprchlíky bychom měli myslet na hlavní hodnoty sociální práce (jež jsou uvedeny v Etickém kodexu sociálního pracovníka ČR) jako je lidská důstojnost, sociální změna, mezilidské vztahy, mlčenlivost a diskrétnost.

Při práci s uprchlíky se můžeme často setkat s etickými problémy a etickými dilematy. „Jednotná definice pro etické dilema neexistuje. V odborných publikacích se můžeme setkat s celou řadou nejrůznějších definic.“ (Zelinková, 2016, s.27) Etický problém je „morální situace, při které existuje více možných řešení a my si nejsme jisti, jaké řešení je to správné, případně jaký způsob jednání je morálně správný.“ (Borová, 2018, s.9)

Etické principy, jimiž by se měl sociální pracovník řídit při práci nejen s uprchlíky jsou následující:

- Princip podpory sociální spravedlnosti
- Principy respektování lidské důstojnosti a dodržování lidských práv
- Princip rozpoznání důležitosti mezilidských vztahů

- Principy prvořadosti a nejlepšího zájmu klienta
- Princip respektování profesionálních hranic
- Principy rovného zacházení, anti-diskriminace a respektování rozmanitostí
- Princip sebeurčení uživatelů služeb
- Princip spoluúčasti (participace)
- Princip zmocňování uživatelů služeb
- Princip individuálního přístupu ke klientovi
- Principy respektování soukromí a důvěrnosti informací
- Princip podporování míru a nenásilí (Mátel, 2019, s. 48-66)

„Doporučenými etickými principy přístupu k uprchlíkům jsou: respekt (k samostatnosti, k sociálním zvyklostem jiných osob, k osobám se sníženou samostatností); důvěrnost; zásada neškodit; spravedlnost (tedy rozdělovat pomoc bez ohledu na příslušnost k rase, náboženství, národnosti, sounáležitost s určitou skupinou).“ (Günterová, 2005, s.335)

Eticky problematické body, na které můžeme během práce s uprchlíky narazit jsou dle Čapkové (2020, s. 35-39):

- Meze státní suverenity

„Migrace staví proti sobě morální a právní principy, zakládající se na moderním státním systému. Na jedné straně je to právo pohybovat se svobodně přes hranice států, ať už z ekonomických, osobních nebo profesních důvodů, či z důvodu práva na azyl, které je zaručeno články 13 a 14 Všeobecné deklarace lidských práv. Na druhé straně článek 21 Všeobecné deklarace lidských práv uznává základní právo lidí na účasti na vládě své země, které stanovuje, že “vůle lidu bude základem vládní moci“. S tím souvisí i samotné pojetí suverenity státu, jakožto jeho základní vlastnosti.“ (Čapková, 2020, s.38)
- Otázka neregulárního statusu

„Jako neregulární migrace je vnímán neoprávněný vstup na území České republiky, či jeho neoprávněné opuštění, ale také neoprávněný pobyt na území našeho státu nebo pobyt v rozporu s účelem, pro který bylo vydáno pobytové oprávnění.“ (Čapková, 2020, s.38)
- Otázka ekonomické migrace

„Ve veřejné debatě o tom, jak se vypořádat s přílivem uprchlíků a migrantů se promítá z etického hlediska další velmi důležitá otázka. Je to otázka samotného přístupu k uprchlíkům a migrantům. Státy se snaží podporovat “žádoucí“ migraci a omezit to, co se považuje za migraci “nežádoucí“. Tento přístup se odráží v omezujících opatřeních týkajících se vstupu, pobytu, přístupu na trh práce, sociálních dávek atd.“ (Čapková, 2020, s.40)

Co se týče etického hlediska práce s uprchlíky „Etika tedy hovoří v pojmech solidarity, která se projevuje schopností “dělit se“, neizolovat se od těchto trpících lidí. Projevem solidarity jsou všechny projekty, které se týkají integrace uprchlíků na domácím území. Tyto projekty solidarity jsou tvořené všemi vyspělými společnostmi.“ (Koníček, 2018, [online]) „Imigranti mají také etické povinnosti. Je to především úcta k zemi a jejím obyvatelům, kde žádají o azyl.“ (Koníček, 2018, [online])

Konkrétními etickými dilematy, se kterými se mohou setkat pracovníci organizace KAM, při práci s ukrajinskými uprchlíky, mohou být například tato: ocitnou se v situaci, kdy bude potřeba sdílet nějaké informace o uprchlících s dalšími odborníky, kvůli poskytnutí pomoci, ale sociální pracovník může čelit dilematu, zda sdílet důvěrné informace o klientovi, byť v jeho prospěch, nebo chránit klienta a informace nesdělovat. Typickým etickým dilematem, dle mého názoru, pro sociální pracovníky je, zda prosazovat při práci s klientem svou “moc“ a autoritu, či přistupovat ke klientovi jako k sobě rovnému. Je nutné, aby sociální pracovník uměl adekvátně zacházet se svou mocí a autoritou, aby mohl poskytovat klientům efektivní pomoc a vyhnul se zneužití své moci.

Je nezbytné zmínit také **Code of Conduct** (of the International Red Cross and Red Crescent Movement and NGOs in Disaster Response Programmes). Etické zásady, které z Code of Conduct nejvíce souvisejí s prací s válečnými uprchlíky jsou podle mého názoru tyto: pomoc je poskytována nezávisle na rase, původu nebo národnosti příjemců pomoci a bez jakéhokoli nepříznivého rozlišování; měli bychom respektovat kulturu a zvyky; měli bychom najít způsob, jak zapojit příjemce pomoci do managementu pomoci; v naší informační, publicistické činnosti a v reklamě bychom měli k obětem katastrofy přistupovat jako k důstojným osobám a ne beznadějným objektům. (IFRC, Code of Conduct [online])

Principy dle **Etického kodexu Mezinárodní federace sociálních pracovníků**, které můžeme zdůraznit při práci s válečnými uprchlíky jsou: uznání přirozené důstojnosti lidství, prosazování lidských práv, respekt k rozmanitosti a další. (IFSW, Global Social Work Statement of Ethical Principles [online])

Dalším významným dokumentem, který upravuje etickou stránku práce humanitárních pracovníků je **humanitární charta**. Tato charta je v rámci projektu Sphere. Humanitární charta hovoří o obecných zásadách, právech a povinnostech humanitárních organizací a příjemců pomoci. Z humanitární charty bych ráda zdůraznila sedmý bod charty, a to Právo na ochranu a bezpečnost, kde se klade zvláštní důraz na ochranu civilistů a přesídlených osob.

Dle mého názoru **eticky problematické** může být v rámci práce s Ukrajinskými válečnými uprchlíky to, do jaké míry těmto uprchlíkům pomáhat. Obecně je česká společnost rozdělena na dvě skupiny, jedna je pro pomoc těmto uprchlíkům a druhá si myslí, že pomoci dostali již mnoho, a že by se mělo pomáhat spíše českým občanům, kteří se nacházejí v těžkých životních situacích.

4 Propojení tématu se sociální politikou

V této kapitole se věnuji tématu práce s válečnými uprchlíky skrze pohled sociální politiky. Zmiňuji nejprve obecně principy, funkce a nástroje sociální politiky. Dále zmiňuji sociální vyloučení, které se často uprchlíků týká. Věnuji se popisu sociální pomoci, a to konkrétně humanitární dávky a solidárního příspěvku.

Základní **principy** sociální politiky jsou: princip sociální spravedlnosti, princip sociální solidarity, princip ekvivalence, princip subsidiarity a princip participace. (Krebs, 2015, s. 27) **Funkce** sociální politiky jsou následující: ochranná, rozdělovací a přerozdělovací, homogenizační, stimulační a preventivní. (Krebs, 2015, s.56-57)

Oblastí sociální politiky, která je pro práci s válečnými uprchlíky také podstatná je sociální pomoc. Základními nástroji **sociální pomoci** jsou: poradenství, prevence sociálně patologických jevů, sociálně-právní ochrana, dávky sociální pomoci (v peněžní i věcné podobě) a sociální služby. (Krebs, 2015, s.306) V rámci sociální pomoci je pro válečné uprchlíky z Ukrajiny momentálně k dispozici tzv. **humanitární dávka**. „Cílem humanitární dávky je pomoc cizincům, kterým byla udělena na území České republiky dočasná ochrana a kteří nemají prostředky na úhradu základních životních potřeb.“ (Úřad práce, Pomoc pro občany Ukrajiny a jejich zaměstnavatele [online]) Další dávkou, která vznikla v souvislosti s konfliktem na Ukrajině je **solidární příspěvek**. Tento příspěvek je určen domácnostem, které bezplatně poskytnou ubytování cizinci s dočasnou ochranou. (MPSV, Manuál solidární příspěvek [online])

Velkým tématem sociální politiky, se kterým se mohou setkávat i váleční uprchlíci je **sociální vyloučení**. Je to „vyloučení ze sociálního života společnosti v důsledku nedostatečného přístupu ke zdrojům, které jsou ve společnosti k dispozici.“ (Krebs, 2015, s. 136)

Ráda bych zmínila hlavní organizace oblasti azylové a migrační politiky: Ministerstvo vnitra (MV) je hlavním orgánem, který je zodpovědný za oblast azylu a migrace v ČR, a to jak na legislativně-koncepční úrovni, tak i na úrovni realizační. Dále je to Obor azylové a migrační politiky (OAMP), Koordinační orgán pro řízení ochrany státních hranic a migraci, Analytické centrum pro ochranu státních hranic a migraci (ANACEN), Správa uprchlických zařízení (SUZ), Služba cizinecké policie a Ředitelství služby cizinecké policie (ŘSCP), Národní centrála proti organizovanému zločinu služby kriminální policie a vyšetřování – plní úkoly v oblasti nelegální migrace, Ministerstvo zahraničních věcí (MZV) a Ministerstvo práce a sociálních věcí (MPSV). (Evropská migrační síť, Výroční zpráva o politice v oblasti azylu a migrace, [online]) Dále je zde mnoho služeb a organizací v rámci neziskového sektoru, některé jmenuji v kapitole 1.3, nejvýznamnější jsou asi organizace, které patří do tzv. migračního konsorcia.

„Sociální pomoc a služby jsou po celou dobu řízení o mezinárodní ochraně i po udělení azylu poskytovány jednak sociálními pracovníky ministerstva vnitra v azylových

zařízeních, jednak sociálními pracovníky nevládních neziskových organizací. Rozdíl mezi sociálním pracovníkem státní a nestátní organizace je především v tom, že každá pozice umožňuje jinou míru kontroly a podporu klienta.“ (Günterová, 2005, s.333-338)

Velmi důležitou součástí této kapitoly je **azylová a integrační politika** České republiky. Protože ta, dle mého názoru, s prací s válečnými uprchlíky souvisí ze všech oblastí sociální politiky asi nejvíce. „Česká republika klade v souladu se Zásadami migrační strategie České republiky důraz na bezpečnostní aspekty migrace, které představují průřezový element Strategie migrační politiky ČR. Tato strategie musí vést k posilování pozitivních aspektů migrace a k co nejúčelnějšímu potírání negativních jevů a s migrací spojených rizik. Mezi prioritní tematické okruhy v této oblasti patří integrace cizinců, nelegální migrace a návratová politika, mezinárodní ochrana, vnější dimenze migrace (včetně podpůrných projevů humanitárního nebo asistenčního charakteru), volný pohyb osob v rámci Evropské unie, schengenská spolupráce, ochrana hranic, legální migrace a provázanost se společnými politikami Evropské unie.“ (MVČR, Obecně o migrační a azylové politice České republiky [online]) „Výsledkem celého procesu adaptace je široké spektrum alternativních scénářů: od bezproblémového soužití skrze rychlé získání bezpečného právního statusu až případné neutralizace (ziskem občanství) a asimilace na jedné straně až po častý ilegální pobyt, sociálněekonomickou marginalizaci (tj. vytlačení na okraj společnosti), formování separujících se trvalých etnických enkláv, které jsou zároveň silně odmítány majoritní populací (segregace).“ (Drbohlav, 2001, s.23)

5 Legislativní zakotvení problematiky

V České republice po pádu komunismu prošly zákony mnoha úpravami, protože naše země byla dříve spíše zemí, odkud lidé odcházeli a hledali azyl v jiných zemích. „Po pádu komunismu bylo potřeba nově řešit otázku migrace a azylu.“ Zákony se nadále vyvíjejí. (Günterová, 2005, s.335)

Na následujících stránkách popisují, dle mého názoru, nejvýznamnější legislativní dokumenty v ČR, které pojednávají o válečných uprchlících:

V **Listině základních práv a svobod** jsou všeobecně práva a povinnosti všech osob, nejen uprchlíků, ale některá práva můžeme vztáhnout i na uprchlíky, kromě práv, která se vážou na české státní občanství. Ráda bych zdůraznila například první část článku 3 Listiny základních práv a svobod: „Základní práva a svobody se zaručují všem bez rozdílu pohlaví, rasy, barvy pleti, jazyka, víry a náboženství, politického či jiného smýšlení, národního nebo sociálního původu, příslušnosti k národnostní nebo etnické menšině, majetku, rodu nebo jiného postavení.“ (Listina základních práv a svobod, článek 3 (1)) **Zákon č.325/1999 Sb., o azylu** upravuje podmínky vstupu a pobytu cizince na území ČR, který požádal ČR o mezinárodní ochranu a upravuje také pobyt azylanta nebo osoby požívající doplňkové ochrany na území ČR; dále zákon upravuje řízení ve věci mezinárodní ochrany; upravuje práva a povinnosti žadatele o udělení mezinárodní ochrany, azylanta nebo osoby požívající doplňkové ochrany; zákon upravuje i působnost Ministerstva vnitra ČR a Policie ČR v této oblasti státní správy; upravuje taktéž státní integrační program a azylová řízení. (Zákon č.325/1999 Sb., §1) **Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky** tento zákon upravuje vstup cizince na území ČR a vycestování cizince z území, stanoví podmínky pobytu cizince na území a vymezuje působnost Policie ČR, Ministerstva vnitra ČR a Ministerstva zahraničních věcí v této oblasti státní správy. (§1 (1) zákon č.325/1999 Sb.,) **Zákon č.221/2003 Sb., o dočasné ochraně cizinců** „Pro případ, kdy např. válečný konflikt vyvolá velkou vlnu uprchlíků a hrozí, že situace bude po nějakou dobu nestabilní, může vláda ČR vyhlásit podle zvláštního zákona dočasnou ochranu uprchlíků. Dočasná ochrana se vztahuje pouze na vymezenou skupinu uprchlíků. Je vyhlášena na určité časové období.“ (Günterová, 2005, s.337) Zákon, podle kterého je vyhlášována dočasná ochrana uprchlíků je Zákon č.221/2003 Sb. O dočasné ochraně cizinců. V minulosti byl tento institut použit v souvislosti s běženeckými vlnami z Bosny a Hercegoviny, z Kosova a z Čečenska. (Günterová, 2005, s.337) Momentálně je tento institut použit, od propuknutí války na Ukrajině, pro ukrajinské uprchlíky. Dočasná ochrana byla ukrajinským uprchlíkům vydána na dobu jednoho roku, momentálně, po roce, mají možnost si požádat o prodloužení dočasné ochrany.

V souvislosti s konfliktem na Ukrajině, bych ráda zdůraznila Lex Ukrajina V. „**Lex Ukrajina** se skládá ze tří norem na pomoc uprchlíkům z Ukrajiny. Zákon navržený MV upravuje přidělování dočasné ochrany, právní status uprchlíků a přístup ke zdravotní péči, zákon navržený MPSV zaměstnávání, sociální zabezpečení a dětské skupiny a zákon navržený MŠMT přístup ke vzdělávání.“ (Migrace online, Lex Ukrajina základní přehled [online]) Lex Ukrajina V. jev platnosti od 1.4.2023 je zde představena změna ve vyplácení humanitárních dávek a také bude spuštěna evidence bytů. „Výše humanitární dávky bude odpovídat částkám životního minima po dobu 150 dnů od udělení dočasné ochrany. Pro výpočet humanitární dávky se budou započítávat také náklady na bydlení a zohledňovat se i další příjmy. Po uplynutí 150 dní od udělení dočasné ochrany se humanitární dávka poníží, či zcela zanikne, a současně s tím zaniká i státem hrazené ubytování. Výjimku budou mít osoby se statusem zranitelné.“ (Integrační centra, newsletter Moravskoslezský kraj, [online])

Mezinárodní legislativní dokumenty pojednávající o válečných uprchlících jsou:

Úmluva o právním postavení uprchlíků byla dne 28. července 1951 přijata v Ženevě a dne 31. ledna 1967 v **New Yorku** přijat **Protokol** týkající se právního postavení uprchlíků. (Zákon č. 208/1993 Sb., Sdělení ministerstva zahraničních věcí) **Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod** vstoupila v platnost dne 3. září 1953, pro ČR vstoupila v platnost dne 18. března 1992. K této úmluvě se vztahuje také několik dodatkových protokolů. Úmluva vymezuje základní práva a svobody všech osob, včetně uprchlíků. Jedná se o evropskou úmluvu. (Sdělení č.209/1992 Sb.) **Dublinký systém** „je označením pro mechanismus, kterým jev rámci členských států Evropské unie, a dále Norska, Islandu, Lichtenštejnska a Švýcarska určován jediný stát, který projedná žádost cizince o mezinárodní ochranu a ve věci rozhodne, ať je žádost o mezinárodní ochranu podána kdekoliv na území těchto států. Cílem dublinkého systému je eliminovat jev zvaný “asylum shopping“.“ (MVČR, Dublinký systém [online]) **Londýnská rezoluce** je rozhodnutí v souladu se společnou humanitární tradicí, zaručit uprchlíkům odpovídající ochranu v souladu s podmínkami Ženevské úmluvy ze dne 28. července 1951 ve znění Newyorského protokolu. Rezoluce jev roku 1992. (Refworld [online]) **Deklarace o územním azylu** „Právo územního azylu je právo státu jakožto územního suveréna poskytnout stíhanému cizímu státnímu příslušníkovi vstup a pobyt na svém území.“ (Migrace online, Deklarace o územním azylu [online]) **Rezoluce o minimálních zárukách pro azylové řízení** je ze dne 20. června 1995 hovoří o tom, že postupy pro posuzování žádostí o azyl musí být v souladu s Ženevskou úmluvou z roku 1951 a protokolem z roku 1967 a musí být prováděny ve spolupráci s Úřadem vysokého komisaře OSN pro uprchlíky (UNHCR). (Eur-lex, Minimum Guarantees for Asylum Procedures [online])

Dalšími významnými dokumenty jsou **koncepční dokumenty**, mezi které můžeme zařadit Konceptci integrace cizinců. Nejaktuálnější verze tohoto dokumentu je z roku 2016. Záměrem tohoto dokumentu je definovat postup ČR v oblasti integrace cizinců. Součástí této koncepce je analýza situace v oblasti integrace cizinců na území ČR, analýza problémů spojených s integrací. Dokument definuje cílovou skupinu integračních opatření, definuje cíle integrační politiky, hovoří též o adaptačně-integračních kurzech a socio-kulturní orientaci ve společnosti, zdůrazňuje důležitost znalosti českého jazyka, vymezuje roli majoritní společnosti, zmiňuje účast cizinců na veřejném a politickém životě a popisuje i financování integrace. (Koncepce integrace cizinců, 2016, s.15-23) Koncepce je provázána i s dokumentem Státní integrační program (SIP), zaměřeným na pomoc azylantům a osobám požívajícím doplňkové ochrany při zajištění jejich začlenění do společnosti. (Koncepce integrace cizinců, 2016, s.15) Cílem SIP je pomoci cizincům v oblasti bydlení, zaměstnání, jazykového a dalšího vzdělávání doplněné sociální asistencí. (MVČR, Státní integrační program [online]) Dalším koncepčním dokumentem je dokument Zásady migrační strategie České republiky. Zásady migrační politiky zmiňované v tomto dokumentu formulují priority České republiky v oblasti migrace a mezinárodní ochrany (azyly). (Strategie migrační politiky České republiky, 2015, s.2) Co se týče úrovně kraje či obce, nenalezla jsem žádné koncepční dokumenty k integraci cizinců. Na webových stránkách moravskoslezského kraje je seznam všech strategických dokumentů kraje, avšak žádný dokument nehovoří o integraci cizinců či práci s uprchlíky. Kraj má zveřejněný Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb, avšak služby pro cizince, migranty a uprchlíky nejsou vůbec v dokumentu zmiňovány.

6 Analýza potřebnosti

V této kapitole se nejprve věnuji příčinám a důsledkům problému týkajícího se traumatizovaných válečných uprchlíkův Moravskoslezském kraji, specifictěji ve Frýdlantu nad Ostravicí. Uvádím též příklady řešení problematiky a základní informace o velikosti a specifikách cílové skupiny. Popisují metody získání předložených dat a vyhodnocení výchozího stavu, na konci kapitoly identifikuji stakeholdery zapojené do problematiky.

6.1 Příčiny problému uprchlictví a traumatizace Ukrajinců a jeho dopady na cílovou skupinu a společnost

V této části analýzy potřebnosti se nejprve zabývám příčinami problému uprchlictví i migrace a traumatizace a dopadů na cílovou skupinu i společnost.

6.1.1 Příčiny problému

V této podkapitole bych se nejprve chtěla věnovat tzv. push and pull faktorům obecné migrace a poté oprávněným důvodům k uprchlictví. “Push faktory“ jsou něčím, co podněcuje osoby, že chtějí opustit nějaké místo nebo situaci. “Pull faktory“ jsou něčím, co osoby láká jít na určité místo, do určité situace. (Cambridge Dictionary [online]) Mezi “push faktory“ můžeme zahrnout například: nedostatek služeb, nízká zaměstnanost, vysoká kriminalita, sucho, povodně, chudoba, válka, nebezpečí apod. Mezi “pull faktory“ můžeme zahrnout například: lepší služby, vysoká zaměstnanost, bezpečnost, nízká kriminalita, úrodná zem, nižší riziko přírodních katastrof, dobré klima, politická stabilita apod. (Study, Push and Pull factors of migration [online])

Toto jsou obecné příčiny migrace. Ale příčiny uprchlictví (situace, kdy může být osoba nazvána uprchlíkem) jsou: porušování lidských práv, politický či ozbrojený konflikt v zemi původu (Amnesty International [online]), dále oprávněné obavy z pronásledování, násilí a další okolnosti, které závažně narušují veřejný pořádek, kvůli kterým osoba potřebuje mezinárodní ochranu (UNHCR [online]). Úmluva o právním postavení uprchlíků zmiňuje konkrétně tyto důvody: osoba „nacházející se mimo svou vlast a má oprávněné obavy před pronásledováním z důvodů rasových, náboženských nebo národnostních nebo z důvodů příslušnosti k určitým společenským vrstvám nebo i zastávání určitých politických názorů, je neschopna přijmout, nebo vzhledem ke shora uvedeným obavám, odmítá ochranu své vlasti; totéž platí pro osobu bez státní příslušnosti nacházející se mimo zemi svého dosavadního pobytu následkem shora zmíněných

událostí, a která vzhledem ke shora uvedeným obavám se tam nechce nebo nemůže vrátit.“ (Úmluva o právním postavení uprchlíků, kapitola I, čl. 1)

Příčinou proč se ve Frýdlantu nad Ostravicí nacházejí váleční uprchlíci je souvislost s válečným konfliktem na Ukrajině. Uprchlíci utíkají před probíhajícím válečným konfliktem v jejich zemi a podařilo se jim nalézt útočiště ve Frýdlantu nad Ostravicí a okolí. Příčinami jejich traumatizace jsou zkušenosti z válečné zóny (bombardování, útěk před nálety do úkrytů, vzdušný poplach a sirény několikrát denně), ale také ztráta blízké osoby, ztráta bydlení a zázemí, tím pádem ztráta jistoty a bezpečí, dále pak může být pro tyto uprchlíky traumatizující dlouhá a složitá cesta přes vojenské checkpointy až sem do ČR, samotná nucená migrace je traumatizující. Trauma ale, dle mého názoru, může být i tady v ČR prohlubováno. Například ztrátou kontaktů s blízkými, kteří na Ukrajině zůstali, strachem o jejich bezpečí, obavami z vlastní budoucnosti v nové zemi, nenaplněním základních potřeb či obtížemi při integraci do majoritní společnosti.

6.1.2 Dopady problému na cílovou skupinu

Nucené vysídlení z důvodů ozbrojených konfliktů a přírodních katastrof má závažné dopady na uprchlíky samotné i na vysílající a přijímající společnost. (Sarvimaki, Uusitalo, Jantti, 2009 [online]) Mezi dopady nucené migrace a uprchlictví na cílovou skupinu můžeme zařadit smrt, násilí, ohrožení, psychické problémy, ekonomické ztráty (Becker, Ferrara, 2019 [online]) dále pak, když uprchlíci dorazí do hostitelské země: segregace, diskriminace, kulturní střety (Study Smarter [online]). Nucená migrace může mít dopady odlišné od dobrovolné migrace, a to jak pro obyvatelstvo v místě určení a původu, tak i pro samotné migranty. (Becker, Ferrara, 2019 [online])

Dle mého názoru dopady nucené migrace v případě ukrajinských uprchlíků ovlivňují jak biologickou, tak psychickou, sociální a spirituální stránku osobnosti. Nucené vysídlení je markantním zásahem do života a tento zásah většinou nezůstává bez významných dopadů na osobnost uprchlíka. V rámci biologické stránky osobnosti může být negativně ovlivněno zdraví, kdy během migrace může dojít například k nákaze infekčními nemocemi či úrazům během náročné cesty, avšak organizace KAM se snažila tyto hrozby minimalizovat tím, že sama zajišťovala převoz Ukrajinců do České republiky, pomocí autobusů. V rámci psychické stránky osobnosti může dojít k propuknutí duševní poruchy, u uprchlíků se můžeme často setkat s depresemi, úzkostnými poruchami a post-traumatickým syndromem, insomnií. Z rozhovorů s pracovníky organizace KAM jsem zjistila, že většina ukrajinských uprchlíků, se kterými se setkávají, právě projevuje nějakou míru traumatizace. Podle nedávné studie IOM přes 15 milionů Ukrajinců uvedlo, že od začátku války zažili zhoršení svého duševního zdraví. (Nguyen, 2022 [online]) Jedinec je také vytržen ze svého sociálního prostředí a je vystaven stresu spojenému se zapojením se do cizí společnosti, je tedy velmi výrazně ovlivněna i sociální oblast.

Dalším dopadem v sociální oblasti může být to, když byla rodina nucena se rozdělit, například častým příkladem je, že muži zůstali na Ukrajině bojovat a ženy s dětmi unikly, tedy je rodina rozdělena. Spirituální oblast může obsahovat problémy, jako je například ztráta naděje a motivace. Dopady problému přesídlení Ukrajinců tedy můžeme pozorovat ve všech oblastech holistického pojetí člověka.

Během rozhovorů s koordinátorkou pomoci pro ukrajinské uprchlíky jsem zjistila, že po roce, co jsou uprchlíci ve Frýdlantu nad Ostravicí, je jejich hlavní potřeba dlouhodobá psychologická intervence a podpora integrace. Zároveň zmínila, že velká část uprchlíků je traumatizovaná. Ze začátku, když vypukla válka na Ukrajině, byla možnost pro české psychoterapeuty, aby si zadarmo udělali kurz v rámci metody ASSYST, která se zaměřuje na efektivní a rychlou krizovou intervenci. Ukrajinským uprchlíkům ve Frýdlantu nad Ostravicí byla poskytována psychoterapeutická pomoc, avšak u některých se post-traumatický syndrom rozvíjí až v této době, rok od vypuknutí války. Proto je nezbytná dlouhodobá psychologická intervence a práce s těmito traumatizovanými uprchlíky. **Proto bych po provedení této analýzy potřebnosti ráda navrhla v rámci bakalářské práce, která navazuje na tuto absolventskou práci, projekt na zařízení svépomocných skupin pro traumatizované ukrajinské uprchlíky ve Frýdlantu nad Ostravicí.**

6.1.3 Dopady uprchlictví na společnost

Mezi dopady migrace na státy, kam se uprchlíci uchylují můžeme zařadit riziko propuknutí nemocí, nedostatek potravin a půdy, nebezpečná pitná voda, mzdová konkurence, přetížená školská a zdravotnická zařízení, zhoršování životního prostředí a zvýšená kriminalita. Na druhé straně může příchod uprchlíků zvýšit blahobyt svých hostitelů a stimulovat místní ekonomiku vyšší poptávkou, přílivem zdrojů z mezinárodní humanitární pomoci a větším počtem kvalitnějších infrastruktur. (Baez, 2010, [online])

Dopady toho, že do České republiky přišlo velké množství válečných uprchlíků z Ukrajiny jsou různorodé. Hlavním negativním dopadem na českou společnost, který vnímám nejvíce, je rozdělení české společnosti. Část české společnosti se snaží podpořit integraci Ukrajinců a poskytnout jim potřebnou pomoc, druhá část společnosti odmítá přítomnost Ukrajinců v naší zemi a je proti jakékoli pomoci těmto uprchlíkům. Zároveň vnímám velké riziko xenofobie a diskriminace. Nemám přesné informace ohledně toho, jak to mají obyvatelé Frýdlantu nad Ostravicí, ale předpokládám, že situace bude velice podobná jako v ostatních obcích a městech naší republiky. Ale příchod ukrajinských uprchlíků může mít i pozitivní dopady na naši společnost. Například hodně lidí se zapojilo jako dobrovolníci do pomoci Ukrajincům, Ukrajinci též mohou přispět společnosti díky své specializaci v oblasti zaměstnání, mohou tak obohatit trh práce v naší republice.

6.2 Příklady řešení problematiky uprchlictví a traumatizace uprchlíků

Nejprve se věnuji příkladům řešení problematiky uprchlictví v České republice, následně příkladům řešení problematiky v organizaci Křesťanská akademie mladých (KAM), dále popisují příklady řešení této problematiky ve světě.

6.2.1 Příklady řešení problematiky uprchlictví v ČR

Pro válečné uprchlíky jsou v České republice organizace z vládního i nevládního sektoru. Z vládního sektoru je hlavním orgánem odpovědným za výkon azylové politiky Ministerstvo vnitra ČR, o žádostech o azyl rozhoduje OAMP – odbor azylové a migrační politiky, o chod uprchlických středisek a poskytování služeb uprchlíkům se stará SUZ – Správa uprchlických zařízení MVČR. (Günterová, 2005, s.336) „Nevládní organizace zaměřené na uprchlickou problematiku především vyplňují “prázdná“ místa systému a snaží se uplatňovat jiný přístup než stát. K jejich významným rolím patří bezpochyby i upozorňování na nedostatky státního systému, na porušování práv uprchlíků a rozvíjení aktivit směřujících ke zjednání nápravy.“ (Günterová, 2005, s.336) Tyto organizace, ve vládním i nevládním sektoru, se zaměřují na oblasti: koordinace a organizační zajištění, právní status, digitalizace řízení a řešení uprchlické vlny, ubytování a bydlení, zaměstnávání a integrace na trhu práce, školství, sociální oblast, zdravotní zajištění, adaptace a integrace v České republice, vnitřní bezpečnost, evropská a mezinárodní strategie, financování, komunikace. (Migrační konsorcium, [online]) Dle webových stránek nasiukrajinci.cz je momentálně pomoc pro uprchlíky poskytována v těchto oblastech: ubytování, víza, pracovní povolení a pracovní poradenství, zdravotní pojištění, informace o zdravotních službách, doprava, tlumočení, materiální pomoc, finanční podpora, psychologická pomoc, informace o školách a mateřských školách, informace o platnosti řidičských průkazů, zpravodajství v Ukrajinštině, péče o domácí mazlíčky, informace ohledně návratu na Ukrajinu. (Naši Ukrajinci [online])

Co se týče péče o duševní zdraví uprchlíků, tomu se věnují v ČR hlavně tyto organizace: Česká psychologická aliance pro globální změny, Inbáze, telefonická linka Sluchátko, telefonická linka LIA, Národní ústav duševního zdraví. (Centrum pro cizince JMK, Psychologická pomoc [online]) Podrobněji o práci těchto organizací píší v kapitole 3.1 Propojení tématu s teoriemi, metodami a technikami sociální práce.

Pomoc poskytovaná pro ukrajinské uprchlíky v rámci organizace KAM:

- Tranzitní centrum v KC Malenovice
- Materiální pomoc na Ukrajině

- Převoz ukrajinských uprchlíků do ČR
- Žluto-modrý fond (sbírka pro pomoc Ukrajině)

6.2.2 Příklady řešení problematiky uprchlictví a traumatizace uprchlíků ve světě

Jsou známa, v souvislosti s uprchlictvím, 3 **“trvalá řešení“** této problematiky. Jsou to: dobrovolný návrat (či dobrovolná repatriace), lokální integrace a **přesídlení do třetí země**. Avšak dle údajů UNHCR tato řešení nejsou příliš efektivní. Celkově se tato řešení týkají méně než 2 procent světových uprchlíků. (Člověk v tísni, migrační statistiky [online]) **Dobrovolná repatriace** je ideálním řešením pro osoby, jimž už v zemi původu nehrozí nebezpečí. Avšak financování repatriací představuje velmi nákladnou záležitost. Co se týče **integrace**, tu považujeme za hlavní cíl, na kterém pracují zejména nevládní organizace v rámci sociální práce s uprchlíky. Je to, avšak dlouhodobý a komplikovaný proces, který je ovlivňován řadou individuálních i situačních faktorů. (Kuric, 1997, s.15)

Ve světě se prací s uprchlíky zabývají jak neziskové organizace, tak vládní organizace a mezinárodní organizace.

Chtěla bych v této podkapitole také zmínit, jak ve světě pracují s traumatizovanými válečnými uprchlíky. Organizace, jež pracují s traumatizovanými válečnými uprchlíky z Ukrajiny ve světě jsou například tyto: **International Organization for Migration (IOM)** – organizace poskytuje psychosociální podporu a podporu v oblasti duševního zdraví (skrze poradenství, krizovou telefonní linku, skupinová sezení) již od propuknutí války na Ukrajině a to i vnitřně vysídleným osobám, navrátilivším se osobám, i přijímající společnosti (Nguyen, 2022 [online]), **Úřad Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky (UNHCR)** – tam, kde je to možné, UNHCR trénuje a podporuje dobrovolníky z komunity uprchlíků, kteří vedou ostatní uprchlíky při přístupu ke službám (v oblasti péče o duševní zdraví) a zároveň podporují sociální soudržnost a vzájemnou podporu (UNHCR, Mental Health and Psychological Support [online]), **Charita Evropa a Charita Ukrajina** – nabízí již od začátku konfliktu psychologické konzultace, organizace má pobočky i ve válečných zónách (Caritas Europa, War in Ukraine [online]), **International Medical Corps (IMC)** – organizace trénuje profesionály pro práci s duševním zdravím, organizace se věnuje i zasazování se o péči o duševní zdraví na veřejnosti (International Medical Corps, Mental Health and Psychological Support [online]), **AMNA** (dříve Refugee Trauma Initiative) – organizace se zaměřuje na dlouhodobou podporu psychického zdraví, využívá přístupů citlivých vůči traumatu, také se snaží zvýšit celosvětový standard péče o duševní zdraví uprchlíků, pro Ukrajinské uprchlíky poskytuje první psychologickou pomoc a trénuje jednotlivce i organizace v oblasti péče o duševní zdraví uprchlíků (Amna, Supporting Ukraine [online]) a další organizace.

6.3 Velikost a specifika cílové skupiny

V této kapitole popisují velikost cílové skupiny uprchlíků celkově v České republice a poté velikost cílové skupiny ve městě Frýdlant nad Ostravicí, kde se nachází organizace Křesťanská akademie mladých (KAM), na kterou je zaměřena především kapitola Analýza potřebnosti a navazující projekt. Dále popisují specifika této cílové skupiny.

6.3.1 Velikost cílové skupiny

O celkovém počtu uprchlíků v České republice a ze kterých zemí pocházejí hovořím v kapitole 1.3. V této kapitole bych se ráda zaměřila na skupinu ukrajinských uprchlíků v souvislosti s válkou na Ukrajině, nejprve v ČR a následně v obci Frýdlant nad Ostravicí, kde sídlí organizace Křesťanská akademie mladých (KAM), na kterou se v této analýze potřebnosti více zaměřuji.

Celkově je v České republice přes 450 tisíc ukrajinských uprchlíků s dočasnou ochranou. (MVČR, [online]) Avšak již před propuknutím války, v České republice existovala početná ukrajinská komunita. (Člověk v tísni, Ukrajinská krize v historickém kontextu [online])

Podle statistik Ministerstva vnitra ČR, jek 2.4.2023v obci Frýdlant nad Ostravicí, kde sídlí organizace KAM, celkem 54 uprchlíků z Ukrajiny. Z toho 15 dětí do 18 let, 6 mužů od 18 do 65, 22 žen od 18 do 65, 2 muži 65+, 2 ženy 65+. (MVČR, Informativní počty obyvatel v obcích [online])

6.3.2 Specifika cílové skupiny

Cílová skupina uprchlíků z Ukrajiny ve Frýdlantu nad Ostravicí je specifická tím, že se jedná především o **ženy a děti**. Mužů a seniorů je pouze menší počet, viz. přechází podkapitola. Děti do 3 let se zde nahází 3 osoby, děti do 6 let 2 osoby, nejpočetnější věkovou skupinou dětí jsou děti od 6 do 15 let, kterých je 13, jsou zde 4 mladiství od 15 do 18 let. Tedy nejvíce ukrajinských uprchlíků ve Frýdlantu nad Ostravicí je dětí od 6 do 15 a žen od 18 do 65 let. (MVČR, Informativní počty obyvatel v obcích [online]) Proto můžeme předpokládat, že výraznou potřebou těchto uprchlíků bude zařazení dětí do školní docházky do základních škol, popřípadě volnočasové aktivity a kroužky pro děti od 6 do 15 let. S tím je spojena potřeba jazykových kurzů, aby děti měly adekvátní přístup ke vzdělávání a volnočasovým aktivitám. Dále specifickou potřebou bude najít zaměstnání pro ženy od 18 do 65 let. Nejčastěji řešené oblasti problémů této cílové skupiny jsou ubytování, zaměstnání, zdravotní péče, sociální zabezpečení a vzdělávání. (Sociální bydlení [online]) Zároveň mi z rozhovorů s pracovníky organizace KAM

vyplývala potřeba této cílové skupiny pracovat s traumatem, protože u většiny uprchlíků, se kterými se organizace setkává je patrná nějaká míra traumatizace.

6.4 Popis metod získání předložených dat a vyhodnocení výchozího stavu

V rámci posouzení potřeb organizace jsem vedla rozhovory se zaměstnanci organizace. Hovořila jsem s hlavní koordinátorkou pomoci ukrajinským uprchlíkům, s vedoucí Žluto-modrého fondu, na podporu ukrajinských uprchlíků, s administrativní pracovnící organizace a s pracovnící z finančního oddělení. Během rozhovorů jsem zjistila, že kromě pomoci, kterou organizace uvádí na webových stránkách, KAM organizuje také aktivity pro ukrajinské děti, jako je například pořádání výletů, kulturních aktivit a příměstských táborů. Pro dospělé organizace plánuje spustit kurzy anglického jazyka a křesťanské kurzy Alfa. KAM momentálně ve spolupráci s Církví bratrskou ve Frýdlantu nad Ostravicí plánuje zřídit komunitní centrum pro Ukrajince. Koordinátorka pomoci ukrajinským uprchlíkům mi sdělila, že se setkává s dvěma druhy ukrajinských uprchlíků, a to jsou zaprvé ti, co oceňují pořádání komunitních akcí a jsou vděční za setkávání komunity Ukrajinců a zadruhé ti, co se těchto komunitních aktivit účastnit nechtějí a chtějí se plně zapojit do české společnosti.

Analýza potřebnosti probíhala skrze rozhovory s pracovníky organizace Křesťanská akademie mladých, z. s. (KAM) a studium webových stránek (<https://kam.cz/> a <https://www.josiahventure.com/>) a výročních zpráv organizace.

Z provedených rozhovorů jsem si zaznamenávala nejdůležitější informace, získané informace jsem porovnávala s informacemi na webových stránkách. Z hovorů s pracovníky organizace KAM nezmiňuji vše, o čem mluvili, ale pouze to, co mi přišlo nejdůležitější pro mou práci.

6.5 Specifikace stakeholderů

V této kapitole popisují jednotlivé stakeholdery zapojené do pomoci Ukrajině ve spolupráci s organizací Křesťanská akademie mladých (KAM). Do práce s válečnými uprchlíky jsou zapojeny, spolu s organizací KAM (křesťanská akademie mladých) také tyto objekty a organizace: Josiah Venture, Církev Bratrská Frýdlant nad Ostravicí, polská organizace Fala, správní obvod obce s rozšířenou působností Frýdlant nad Ostravicí, Městský úřad Frýdlant nad Ostravicí, ADRA, Slezská Diakonie, Krajské asistenční centrum (KACPU) na Černé louce, Římskokatolická farnost Frýdlant nad Ostravicí. (Frýdlant nad Ostravicí [online])

Křesťanská akademie mladých (KAM), jak již zmiňuji v předchozí kapitole je nezisková organizace zaměřená na práci s mládeží v rámci celé České republiky. (KAM, O nás [online]) Formy pomoci této organizace ukrajinských uprchlíkům taktéž popisují v přechozí kapitole 6.4.

Josiah Venture je organizace, která se zaměřuje na efektivní způsoby evangelizace a učednictví mladých lidí ve střední a východní Evropě. Tato organizace vznikla v roce 1993, hlavní sídlo má ve Spojených státech amerických. Organizace ve stejném roce přesunula své pobočky do České republiky a do Polska. Momentálně organizace pracuje v 16 zemích střední a východní Evropy. (Josiah Venture, About [online]) Organizace pracuje na Ukrajině od roku 2011, ve Lvově organizace zřídila Tréninkové centrum pro vedoucí v církvi. (Josiah Venture, Ukraine Training Center [online]) Organizace poskytuje humanitární a spirituální pomoc na území Ukrajiny. V rámci humanitární pomoci Josiah Venture poskytuje: přístřeší, jídlo, evakuaci, zdravotnické potřeby. V rámci spirituální pomoci Josiah Venture poskytuje: spirituální povzbuzení, distribuci Biblí v ukrajinštině, studium evangelií v ukrajinštině, léčbu traumatu. (Josiah Venture, Help Ukraine [online]) Organizace KAM je členskou organizací organizace Josiah Venture.

Církev bratrská Frýdlant nad Ostravicí je společenství lidí, které spojuje víra v Boha, k němuž je cesta skrze Ježíše Krista. Církev momentálně nemá stálého kazatele. Církev vede administrátor za Radu Církve bratrské Tomáš Kolman a staršovstvo. CB Frýdlant nad Ostravicí je součástí Církve bratrské, která působí v ČR více než 100 let a navazuje na reformační tradici. (CB Frýdlant, Domů [online]) Diakonie Církve bratrské v České republice pořádala sbírku na pomoc Ukrajině, kde vybrali přes 5 milionů korun českých. Celkově Církev bratrská poskytuje pomoc potravinovou, zdravotní a finanční. (Církev bratrská, Diakonie [online]) CB Frýdlant nad Ostravicí momentálně plánuje ve spolupráci s KAM otevřít komunitní centrum pro ukrajinské uprchlíky.

Organizace Fala je polskou nadací, která pomáhá konkrétním, individuálním případům (jednotlivci, rodiny), zaměřuje se na situace, které vznikly v důsledku neočekávané události, mimořádné události. Nadaci založili Slawomir a Julite Stolarskiv roce 2015. Organizace organizuje podporu rodinám z Ukrajiny, poskytuje bezpečné útočiště, pomoc jim najít bydlení, organizuje aktivity pro děti a poskytuje podporu rodičům. (Polska Fala, O fundacji [online]) Organizace KAM spolu s touto organizací na začátku války na Ukrajině organizovala převoz Ukrajinců z Ukrajiny do České republiky.

Město Frýdlant nad Ostravicí pomáhá ukrajinským válečným uprchlíkům, vytvořili pro ně webovou stránku s potřebnými informacemi (kontakty na sociální pracovnice, krizový štáb, ubytování, humanitární pomoc, školství atd.). Dále město navýšilo kapacitu předškolního vzdělávání o 20 dětí, právě hlavně pro ukrajinské děti. Město vytvořilo databázi pracovních nabídek pro Ukrajince. Město také uspořádalo

setkání pro ukrajinské uprchlíky, kam dorazilo přes 100 Ukrajinců, proběhla schůzka s předáním důležitých informací z oblasti školství, volnočasových aktivit pro děti ve městě, OSPOD, úřadu práce, informace předali lékaři o lékařské péči ve městě a kraji, možnosti absolvování kurzů českého jazyka, o psychoterapii v ukrajinštině, dále se probírala témata jako příspěvky pro ubytovatele, možnosti zaměstnání ve městě a okolí, mobilních operátorech. Přítomna byla překladatelka do ukrajinštiny. (Frýdlant nad Ostravicí, Pomoc Ukrajině ve Frýdlantu nad Ostravicí [online])

Městský úřad Frýdlant nad Ostravicí se nachází na adrese Náměstí 3, 739 11 Frýdlant nad Ostravicí. Úřad má tuto strukturu: Vedení města a městského úřadu, Odbor dopravy, Odbor finanční, Odbor majetku a investic, Odbor právní a organizační, Odbor regionálního rozvoje a stavební úřad, Odbor sociálních věcí, Odbor školství a kultury, Odbor vnitřních věcí a obecní živnostenský úřad, Odbor životního prostředí, Městská policie. Ve vedení města a městského úřadu je starostka RNDr. Helena Pešatová, místostarosta Mgr. David Pavliska a tajemnice Ing. Renata Šigutová. (Frýdlant nad Ostravicí, Městský úřad [online]) Za městský úřad Frýdlant nad Ostravicí pomoc ukrajinským uprchlíkům poskytuje sociální pracovnice na městském úřadě Mgr. Karolína Svobodová a Bc. Iveta Veličková, která má na starost krizové řízení a uzavírání smluv s ubytovateli. (Frýdlant nad Ostravicí, Důležité kontakty na pomoc Ukrajině [online])

ADRA je humanitární a rozvojová organizace, která pomáhá lidem v nouzi v Česku i v zahraničí. Je součástí mezinárodní sítě charitativních organizací ADRA působící ve více než 100 zemích světa. (ADRA, O nás [online]) V rámci města Frýdlant nad Ostravicí ADRA provozuje charitativní obchod a nejbližší dobrovolnické centrum se nachází ve Frýdku-Místku. Pobočka ADRA Frýdek-Místek se momentálně zaměřuje na pomoc u ukrajinských hranic v oblasti Mukačeva, buduje zde dočasný tábor a interní krizový tým ADRA zde provádí humanitární pomoc a monitoring situace, ADRA spolupracuje s ADRA Ukrajina. Dále pobočka poskytuje materiální a finanční pomoc. (ADRA, Jak pomáháme [online])

Slezská diakonie je nezisková organizace s nejbližší pobočkou od Frýdlantu nad Ostravicí ve Frýdku-Místku. Slezská diakonie vznikla v roce 1990. Posláním Slezské diakonie je poskytování kvalitních služeb v sociální oblasti na základě křesťanských hodnot. Zřizovatelem je Slezská církev evangelická augsburského vyznání. (Slezská diakonie, O nás [online]) V rámci pomoci Ukrajině se Slezská diakonie podílí na systémové a intervenční podpoře a pomoci ve spolupráci s městy, Visegradským fondem, Moravskoslezským krajem a dalšími subjekty. Zajišťuje integrační aktivity, individuální poradenství a podporu a výuku českého jazyka pro děti i dospělé osoby v různých regionech Moravskoslezského kraje. (Slezská diakonie, Chci pomáhat, Válečný konflikt na Ukrajině [online]) Slezská diakonie momentálně přímo nespolupracuje s organizací KAM, ale tím, že poskytují výuku českého jazyka pro ukrajinské uprchlíky si myslím, že by bylo vhodné navázat spolupráci, aby ve stejném regionu neprobíhalo více jazykových

kurzů pro stejnou cílovou skupinu. A uprchlíci, kteří jsou klienty organizace KAM mají potřebu učit se český jazyk (i děti i dospělí) a KAM tyto kurzy nenabízí.

Krajské asistenční centrum (KACPU) na Černé louce sídlí na adrese Dr. Malého 1356/17 v Ostravě. Jedná o hlavní kontaktní místo pro ukrajinské uprchlíky v Moravskoslezském kraji. Jsou zde zástupci odboru migrační a azylové politiky, zdravotních pojišťoven, služba cizinecké policie, hasiči, zaměstnanci Českého červeného kříže, tlumočnick, psychologický intervent a městská policie. V rámci KACPU je poskytnuta veškerá administrativní pomoc, je zde možnost nouzového přespání a dočasné umístění domácích zvířat (Moravskoslezský kraj, Krajské asistenční centrum pomoci Ukrajině [online]) KACPU na Černé louce spadá pod NACPU (Národní asistenční centrum pomoci Ukrajině), které koordinuje integrační a humanitární aktivity v regionech. (MVČR, Informační servis [online]) Krajské Asistenční Centrum zmiňují proto, že jednou službou, kterou nabízí je psychosociální podpora, která může podpořit práci s traumatem, na kterou se v následujícím projektu zaměřují.

Římskokatolická farnost Frýdlant nad Ostravicí vznikla kolem roku 1666. (Farnost Frýdlant, Historie [online]) Nynějším farářem je P. Lukáš Engelmann. (Farnost Frýdlant, Kontakt [online]) Farnost v rámci pomoci ukrajinským uprchlíkům organizovala ve spolupráci se Slezskou Diakonií materiální sbírku. (Farnost Frýdlant, Blog – Ukrajina [online])

7 Cíle projektu

Touto kapitolou začíná projektová část této bakalářské práce. Tato kapitola a následující kapitoly obsahují hlavní informace o projektu, jež je zaměřen na zařízení svépomocných skupin pro traumatizované válečné uprchlíky z Ukrajiny. Stručný obsah celého projektu lze vyčíst v logframe (tj. logickém rámci) projektu, jež se nachází v kapitole č.17. Kapitoly projektové části povětšinou vycházejí z tohoto logického rámce. Základem pro návrh tohoto projektu je analýza potřebnosti, jež se nachází v kapitole č.6.

Podle metody SMART cíl musí být specifický (Specific), měřitelný (Measurable), dosažitelný (Achievable), realistický (Realistic/Relevant) a časově sledovatelný (Time specific/Trackable). (Product Plan [online])

Cíl projektu: Zařízení svépomocných skupin pro skupinu 30 ukrajinských uprchlíků z Frýdlantu nad Ostravicí a okolí, s cílem zmírnit projevy traumatu u alespoň 50 % účastníků během půl roku trvání aktivit.

Písmeno **S** znamená, že cíl je **specifický** – aktivity jsou specifikovány, konkrétně se jedná o svépomocnou skupinu a aktivity v rámci ní, **M** znamená, že cíl je **měřitelný** - cíl obsahuje měřitelný výsledek, což je zmírnění projevů traumatu u 50 % účastníků aktivit, **A** znamená, že cíl je **dosažitelný** – cíl je dosažitelný skrze specifikované aktivity, **R** znamená že cíl je **reálný** – cíl je reálný a odpovídá potřebám ukrajinských uprchlíků, **T** reprezentuje, že cíl je časově ohraničený – cíl je ohraničen dobou půl roku.

Počet a kapacita svépomocných skupin: Byly by zřízeny 1 nebo 2 svépomocné skupiny. Záleželo by na počtu zájemců o svépomocné skupiny. Jedna skupina by měla kapacitu maximálně 15 osob. Tedy při naplnění plné kapacity by byly zřízeny dvě svépomocné skupiny po 15 lidech. Pokud by se přihlásilo 15 a méně osob, byla by zřízena jedna svépomocná skupina s počtem účastníků do 15 osob (včetně). Pokud by se přihlásilo více než 15 osob, ale méně než 30 byly by zřízeny dvě svépomocné skupiny s menším počtem účastníků, než je 15 osob. Pokud by se přihlásil plný počet osob -tj. 30, další přihlášky by již nebylo možné přijímat a všechny pozvánky by byly staženy z terénu i online prostoru. Rozdělení osob do případných 2 svépomocných skupin by proběhlo skrze přihlášku, kde by zájemce zaškrtl, který termín by mu vyhovoval. Byly by navrhnuty 2 termíny, na základě dat, která by byla získána skrze terénní průzkum (více v kapitole 12: Terénní průzkum).

Sekundárním cílem projektu by bylo: Podpořit integraci 30 ukrajinských uprchlíků do ukrajinské komunity, skrze zapojení se do svépomocných skupin, během půl roku trvání projektu.

8 Popis a analýza potřeb cílové skupiny

V této kapitole popisují cílovou skupinu projektu a její potřeby, obecně v této kapitole vycházím z analýzy potřebnosti, jež se nachází v kapitole č.6.

Přímou cílovou skupinou jsou **ukrajinští uprchlíci**, pobývající ve městě Frýdlant nad Ostravicí a okolí (tj. celý správní obvod obce s rozšířenou působností – SO ORP), ti budou mít přímý prospěch z realizovaných aktivit. Podle statistik Ministerstva vnitra ČR se ve městě Frýdlant nad Ostravicí nachází **54 uprchlíků z Ukrajiny**, ke dni 2.4.2023. Celkově je zde tedy 22 nezletilých dětí, 28 dospělých osob a 4 senioři, rozdělení podle věku a pohlaví je v následující tabulce. (MVČR, Informativní počty obyvatel v obcích, [online])

Tabulka 1: Počty uprchlíků z Ukrajiny ve Frýdlantu nad Ostravicí

	0-3 roky	3-6 let	6-15 let	15-18 let	18-65 let	65+ let
ŽENY	1	1	6	1	22	2
MUŽI	2	1	7	3	6	2

(Zdroj dat: MVČR, Informativní počty obyvatel v obcích, [online])

Co se týče celého správního obvodu obce s rozšířenou působností – SO ORP Frýdlant nad Ostravicí, zde se nachází celkem 295 uprchlíků z Ukrajiny, ke dni 2.4.2023. SO ORP Frýdlant nad Ostravicí má tyto části: Bílá, Čeladná, Frýdlant nad Ostravicí, Janovice, Kunčice pod Ondřejníkem, Malenovice, Metylovice, Ostravice, Pržno, Pstruží, staré Hamry. V SO ORP Frýdlant nad Ostravicí se nachází 102 nezletilých dětí, 175 dospělých a 18 seniorů, rozdělení podle věku a pohlaví je v následující tabulce. (MVČR, Informativní počty obyvatel v obcích, [online])

Tabulka 2: Počty uprchlíků z Ukrajiny v SO ORP Frýdlant nad Ostravicí

	0-3 roky	3-6 let	6-15 let	15-18 let	18-65 let	65+ let
ŽENY	4	8	25	5	132	14
MUŽI	3	7	34	16	43	4

(Zdroj dat: MVČR, Informativní počty obyvatel v obcích, [online])

Hlavní cílovou skupinou jsou ale ukrajinští uprchlíci, kteří prožívají následky traumatu, což podle rozhovorů s pracovníky organizace Křesťanská akademie mladých, je většina uprchlíků, se kterými se setkávají. Podle výzkumu společnosti PAQ Research má symptomy duševního onemocnění 45 % uprchlíků z Ukrajiny, což je čtyřikrát více než u většinové populace. Avšak odbornou pomoc vyhledala pouze 3 % z nich. Tohoto výzkumu se zúčastnilo 1347 uprchlíků, dotazování probíhalo od 5. do 22. září 2022. (PAQ Research, Duševní zdraví: Hlas Ukrajinců) Projekt je určen pro osoby od 15 let.

Potřeby ukrajinských uprchlíků jsou velice rozsáhlé. Mezi jejich základní potřeby můžeme zařadit ubytování, získání víza a pracovního povolení, zdravotní pojištění, získání informací o volných pracovních místech, pracovní poradenství, prodloužení dočasné ochrany, informace o zdravotních službách a o možnostech bezplatné péče, zajištění dopravy, tlumočnicka, materiální pomoci, finanční podpory, pomoc psychologa, informace o školách a školkách, informace o řidičských průkazech, zpravodajství a nejdůležitější informace v ukrajinštině, informace ohledně návratu na Ukrajinu. (Naši Ukrajinci [online]) V rámci projektu se chcí zaměřit na **potřeby v oblasti psychické**, protože na základě provedené analýzy potřebnosti tyto potřeby nejsou v této obci plně pokryty, pouze základní psychologická pomoc. Dle rozhovorů s pracovníky organizace KAM, se trauma u mnohých uprchlíků začíná projevovat až teď, rok a něco od začátku války na Ukrajině. Proto je teď důležitá nějaká psychologická intervence po delší časové období.

Nepřímou cílovou skupinou, jsou **obyvatelé SO ORP Frýdlantu nad Ostravicí** a okolí (sousedé, přátelé, zaměstnavatelé ukrajinských uprchlíků), protože ti budou mít prospěch z realizace projektu následně a nepřímo. Hlavní **potřebou** těchto osob, spojenou s cílem projektu, je, aby se ukrajinští uprchlíci úspěšně zařadili do české společnosti a efektivně v ní fungovali. Celkový počet obyvatel SO ORP Frýdlantu nad Ostravicí k roku 2021 je 24 915 obyvatel. (ČSÚ, SO ORP Frýdlant nad Ostravicí [online])

9 Výstupy

V této kapitole se věnuji nejprve výstupům projektu, jejich vazbě na indikátory a poté výsledkům projektu a jejich vazbě na indikátory. I tato kapitola opět vychází z logického rámce (tzv. logframe) projektu, který se nachází v kapitole č.17.

9.1 Výstupy projektu

Dle logického rámce projektu (tzv. logframe) projekt má dva hlavní výstupy a to:

Uprchlíci aktivně navštěvují svépomocné skupiny. Aktivní navštěvování znamená, že by přihlášený chodil do svépomocné skupiny alespoň 1x za 14 dní. Toto se dá ověřit pomocí evidenčních listů docházky.

Svépomocné skupiny probíhají v příjemném a bezpečném prostředí. To, že je prostředí příjemné a bezpečné může být podpořeno tím, že během prvních dvou setkání, jež povede psychoterapeut, budou stanovena pravidla setkávání svépomocných skupin, pravidla si nastaví sami účastníci. Bezpečné prostředí může být podpořeno také tím, že během pár prvních setkání se účastníci spolu více seznámí. Dále můžeme vznik příjemného a bezpečného prostředí podpořit tím, že sami účastníci si zvolí, jak si přejí sedět (v kruhu či kolem stolu), dále bude k dispozici během každého setkání čaj, káva, voda a drobné občerstvení. Příjemné a bezpečné prostředí je významné v tom, aby uprchlíci byli schopni sdílet své prožitky ohledně traumatu a aby svépomocná skupina měla požadovaný dopad na zlepšení jejich duševního zdraví.

9.1.1 Vazba výstupů projektu na indikátory

V případě výstupu, že uprchlíci aktivně navštěvují svépomocné skupiny vazba na indikátory spočívá v tom, že svépomocné skupiny navštěvuje alespoň 50 % uprchlíků (z celkového počtu přihlášených) alespoň 1x za 14 dní. Tento indikátor splnění výstupu by se dal ověřit pomocí záznamů v evidenčních listech docházky.

V případě výstupu, že svépomocné skupiny probíhají v příjemném a bezpečném prostředí je vazbou na indikátory to, že minimálně 75 % účastníků svépomocných skupin hodnotí jejich prostředí jako příjemné a bezpečné. Tento indikátor je ověřitelný skrze přímé dotazování se účastníků (rozhovory) nebo skrze evaluační dotazníky, které by byly vyplněny všemi účastníky svépomocných skupin v rámci dvou posledních setkání.

9.2 Výsledky projektu

Výsledkem projektu je zavedení svépomocných skupin pro traumatizované válečné uprchlíky z Ukrajiny v rámci půl roku trvání projektu ve Frýdlantu nad Ostravicí. Výsledkem by bylo zavedení jedné nebo dvou svépomocných skupin, záleželo by na počtu přihlášených zájemců. Jedna skupina by měla kapacitu maximálně 15 osob. Minimální počet osob pro otevření jedné svépomocné skupiny je 5 osob. Maximální počet účastníků projektu na svépomocné skupiny je 30 osob (tzn. 2 svépomocné skupiny po 15 osobách). Svépomocná skupina se bude scházet vždy 1x týdně, ve dvou termínech, pokud by byly zřízeny 2 svépomocné skupiny. Návrh je jedna skupina v pondělí v 18:30 a druhá skupina v sobotu v 9:30. Termíny jsou úmyslně odlišné (všední den/víkend, večer/ráno), aby do svépomocných skupin mohli docházet i například uprchlíci, kteří pracují na směny apod. Pokud by byla zřízena jen jedna skupina, termín by byl pouze sobotní v 9:30, protože je pravděpodobné, že o víkendu bude mít více uprchlíků čas. ALE skutečné časy setkávání by byly navrženy podobně, avšak na základě výsledků terénního průzkumu, více k terénnímu průzkumu v kapitole číslo 12. Celkově by se od začátku projektu po konec projektu každá založená svépomocná skupina sešla 25x.

Začátek svépomocných skupin: září 2023 (první setkání první skupiny: 4.9.2023, první setkání druhé skupiny: 9.9.2023)

Konec svépomocných skupin: březen 2024 (poslední setkání první skupiny: 19.2.2024, poslední setkání druhé skupiny: 24.2.2024)

9.2.1 Vazba výsledků projektu na indikátory

Vazba výsledku na indikátory spočívá v tom, že svépomocné skupiny pravidelně navštěvuje alespoň 15 až 30 uprchlíků po celou dobu trvání projektu (tj. půl roku). Tento indikátor je ověřitelný skrze evidenční listy docházky, jež budou vyplňovány během každé konané svépomocné skupiny.

10 Klíčové aktivity

Tato kapitola obsahuje podrobný popis klíčových aktivit, včetně harmonogramu, výsledků a výstupů a vazby na indikátory. Klíčovými aktivitami, které zde popisují jsou: nábor osob do svépomocných skupin, trénink zúčastněných, aby byli schopni si svépomocné skupiny vést sami – „capacity building“, průběžný monitoring a evaluace průběhu svépomocných skupin, pronájem prostor pro setkávání svépomocných skupin, nákup a instalace vybavení.

Termín trvání projektu: Celý projekt by probíhal od srpna 2023 do února 2024. Svépomocné skupiny by probíhaly od začátku září 2023 do konce února 2024, každá svépomocná skupina by se scházela 1x týdně. V srpnu 2023 by probíhal nábor osob do svépomocných skupin, a v posledních 2 setkáních svépomocných skupin v únoru 2024 by probíhala závěrečná evaluace svépomocných skupin.

10.1 Nábor osob do svépomocných skupin

V této podkapitole popisují klíčovou aktivitu náboru osob do svépomocných skupin. Obsahem je, jak by nábor probíhal a co by bylo jeho výsledkem. Obsahem je, jak a kdy by nábor probíhal a co by bylo jeho výsledkem, výstupem a popisuje jeho vazby na indikátory.

Harmonogram: Trvání 1 měsíc, začátek alespoň 1 měsíc před plánovaným začátkem svépomocných skupin (tj. začátek kolem 1.8.2023), když by svépomocné skupiny začínaly v září 2023.

Průběh: Nábor do svépomocných skupin by probíhal skrze pozvánky, které by vytvořil a zaslal PR specialista online a vytištěné by rozvěsil na určených místech. Pozvánky online by zaslal například do facebookových skupin pro Ukrajinské uprchlíky (nalezla jsem několik skupin, například skupiny s názvem CZ Ukrainian refugees: Places to stay and jobs, Czech Republic; Ukrainians in Czech republic; My a Ukrajina; Ukrajinci; Українці в Чехії; Біженці в Чехії, a mnoho dalších) i pro občany Frýdlantu nad Ostravicí (skupina s názvem Frýdlant nad Ostravicí; Frýdlant nad Ostravicí – bez cenzury; a další), pozvánky by také zavěsil na webové stránky města, webové stránky a sociální síť organizace Křesťanská akademie mladých (KAM), vytisknuté pozvánky by zavěsil na informační tabule a další veřejná místa v SO ORP Frýdlantu nad Ostravicí. Návrh, jak by taková pozvánka mohla vypadat (i v českém jazyce i v ukrajinštině) je v příloze č.8. Součástí pozvánky by byl i kontakt na zodpovědnou osobu, která by mohla odpovědět na případné dotazy uprchlíků. Nezbytnou součástí pozvánky by byla i přihláška do svépomocných skupin, aby byl přehled o tom, jaký je o tuto aktivitu zájem (pozvánka by byla v elektronické formě i ve formě papírového

formuláře, organizace KAM a projektem pověřená osoba by sbírala všechny tyto pozvánky a zaznamenávala je do excelové tabulky, ke které by měli přístup pouze osoby, které organizují svépomocné skupiny, tj. projektem pověřená osoba z organizace KAM a psychoterapeut, který by se účastnil scházení svépomocných skupin během prvního měsíce). Elektronická pozvánka by byla vytvořena přes Google Forms a byla by v ukrajinském jazyce, odkaz na ni by byl na pozvánce na svépomocné skupiny, papírová přihláška by byla k vyzvednutí na Městském úřadě Frýdlant nad Ostravicí nebo na obecních úřadech obcí SO ORP Frýdlant nad Ostravicí a v kancelářích organizace KAM, na stejných místech by se přihlášky i odevzdávaly, nebo by byla možnost je zaslat poštou přímo do organizace KAM, k rukám osoby pověřené projektem. První den v září 2023 by osoba pověřená projektem vysbírala přihlášky do svépomocných skupin ze všech sběrných míst.

Výsledky: Uprchlíci z Ukrajiny, co pobývají ve Frýdlantu nad Ostravicí a okolí vědí, kam a kdy přijít, pokud se potýkají s následky traumatu a chtějí s tím něco dělat

Výstupy: rozšíření povědomí o konání svépomocných skupin

Vazba na indikátory: Zde měřitelnou věcí je, kolik osob by se obrátilo na uvedený kontakt na pozvánce s nějakým dotazem a počet osob, které se na svépomocné skupiny přihlásily.

10.2 Trénink zúčastněných, aby byli schopni skupinu adekvátně vést – capacity building

V této podkapitole popisují klíčovou aktivitu tréninku zúčastněných osob, aby byly schopny svépomocnou skupinu adekvátně vést, tzv. capacity building. „Capacity building“ v překladu „budování kapacit“ se dá definovat „jako proces rozvoje a posilování dovedností, instinktů, schopností, procesů a zdrojů, které organizace a komunity potřebují k přežití, adaptaci a prosperitě v rychle se měnícím světě. Podstatnou složkou budování kapacit je transformace, která je vytvářena a udržována v průběhu času zevnitř; transformace tohoto druhu přesahuje plnění úkolů ke změně smýšlení a postojů.“ (United Nations, Academic Impact [online]) Obsahem této podkapitoly je kdy a jak by trénink zúčastněných probíhal, jeho výsledky a výstupy a vazby na indikátory.

Harmonogram: Tato aktivita by probíhala během prvního měsíce konání svépomocných skupin. První měsíc by svépomocné skupiny probíhaly pod vedením psychoterapeuta a zároveň by tím probíhal trénink všech zúčastněných, aby si skupiny mohli co nejdříve vést sami. Trénink by probíhal první měsíc konání svépomocných skupin (tj. září-říjen 2023).

Průběh: Do svépomocné skupiny by docházel první měsíc odborník, (tj. psychoterapeut, který má zkušenosti s prací s traumatem, nejlépe, aby mluvil ukrajinsky, popřípadě by byl zajištěn tlumočnick), docházel by do svépomocné skupiny během prvních 4 setkání (každé zřízené svépomocné skupiny) a učil by uprchlíky, jak svépomocnou skupinu vést, na co se zaměřit, čeho se naopak vyvarovat, na co dát pozor. K tomuto školení by mohl využít vlastních zkušeností, nebo například knihu Více než svépomoc od B.Blažka a Olmrové: „Víc než pomoc sobě: Svěpomocné skupiny v České republice“, která popisuje hlavní problémy svépomocných skupin v ČR.

Výsledky: Uprchlíci účastníci se svépomocné skupiny vědí, jak skupinu vést i bez přítomnosti odborníka

Výstupy: Všichni účastníci (tj. max 30 osob) svépomocných/svépomocné skupin/y jsou poučeni, jak svépomocnou skupinu vést, na co se zaměřit, čemu se vyhnout, znají rizika a jak jim předcházet. Psychoterapeut by společně s účastníky sepsal (během zmíněných 4 setkání) hlavní pravidla setkávání jejich svépomocné skupiny, výstupem by tedy byl i dokument s pravidly svépomocné skupiny.

Vazba na indikátory: Zde by měřitelnou jednotkou bylo, kolik osob se účastnilo prvních 4 setkání svépomocných skupin (skrze záznamy v evidenčních listech docházky), v rámci kterých, by probíhalo trénování účastníků a vedení terapeutem.

10.3 Průběžný monitoring a evaluace průběhu svépomocných skupin

V této kapitole popisují klíčovou aktivitu průběžného monitoringu a evaluace svépomocných skupin. Obsahem je kdy a jak by monitoring a evaluace probíhali a jejich výsledky a výstupu i vazby na indikátory.

Harmonogram: Monitoring by probíhal průběžně (tj. září 2023 - únor 2024), evaluace během dvou posledních setkání svépomocných skupin (tj. 12.2. 2024 – 24.2.2024)

Průběh: Monitoring průběhu svépomocných skupin by měla na starost osoba, která vede celý projekt. Sběr dat v rámci monitoringu by měl na starost účastník svépomocné skupiny (jeden v rámci každé zřízené svépomocné skupiny), účastníci se pravidelně skupinových setkání, byl by zvolen během prvního setkání, kdo by se k tomu dobrovolně přihlásil, byl by zvolen i jeho náhradník (jeden v rámci každé zřízené svépomocné skupiny), když by se tato osoba nemohla účastnit nějakého setkání svépomocných skupin. Byly by takto zvoleny osoby sbírající data pro monitoring zevnitř, aby přítomnost nějaké cizí osoby nenarušovala průběh svépomocných skupin. Tyto osoby by vedly jmennou docházku účastníků každé svépomocné skupiny (vzor docházky je vložen v příloze č.9). Tyto zvolené osoby, by také zaznamenávaly, kdyby docházelo k nějakým problémům

v rámci svépomocné skupiny a tyto problémy by reportovala osobě, která má celý projekt a monitoring na starost. Tento člověk, co má na starost projekt a tím pádem na starost i monitoring by průběžně vyhodnocoval data, která by se k němu dostávala od pověřených osob. Evaluace by proběhla po skončení projektu, tím způsobem, že by byl všem účastníkům dán dotazník, který by se dotazoval na průběh, výsledky a přínosy i nedostatky svépomocné skupiny, dotazník by byl v ukrajinštině.

Výsledky: Proběhla efektivní evaluace celkového průběhu a výsledků projektu skrze anonymní dotazníky v ukrajinském jazyce dané všem účastníkům svépomocné skupiny. Probíhal by pravidelný monitoring počtu účastníků na svépomocné skupině skrze zápisy do evidenčních listů docházky.

Výstupy: Osoba pověřená projektem i monitoringem by zakládala do složky evidenční list docházky z každé konané svépomocné skupiny. (tj. na konci projektu by bylo k dispozici 50 listů docházky, když by byly zřízeny dvě svépomocné skupiny a obě by se scházely 1x týdně po dobu od 4. září 2023 do 24. února 2024 nebo by bylo k dispozici 25 listů docházky, pokud by byla zřízena jedna svépomocná skupina a scházela by se 1x týdně od září 2023 do února 2024), na konci by bylo výsledkem evaluace tolik vyplněných dotazníků, kolik bylo účastníků svépomocných skupin.

Vazba na indikátory: Měřitelnou jednotkou by zde byl počet evaluačních dotazníků na konci projektu a počet evidenčních listů docházky a počet na nich zapsaných účastníků svépomocných skupin.

10.4 Pronájem prostor pro setkávání svépomocných skupin

V této podkapitole popisují aktivitu pronájem prostor pro setkávání svépomocných skupin. Obsahem je jak a kdy by tato aktivita probíhala, její výsledky a výstupy a vazby na indikátory.

Harmonogram: Hledání vhodných prostor pro setkávání svépomocných skupin by probíhalo od 1.7.2023 do 1.8.2023, tj. po dobu 31 dní. Po nalezení vhodných prostor by byly tyto prostory pronajímány a to od 14.8.2023 do 29.2.2024, tj. po dobu 199 dní.

Průběh: Hledání vhodných prostor by probíhalo nejprve tak, že by se hledalo v rámci prostor organizace KAM. Pokud by nebylo v rámci organizace nalezeno vhodné místo, pokračovalo by se hledáním vhodného místa v rámci prostor, které uprchlíkům nejsou úplně neznámé, například v rámci městské knihovny. Při hledání vhodného místa pro setkávání svépomocných skupin by organizace KAM spolupracovala se stakeholdery, které by mohly pomoci nalézt vhodné prostory. Spolupráce by probíhala hlavně s městem Frýdlant nad Ostravicí, které má přehled o dostupných prostorách v rámci města, ale také s Církví bratrskou ve Frýdlantu nad Ostravicí, protože tato církev má své vlastní prostory, které ačkoli nejsou moc velké, by mohly být vhodné k setkávání svépomocných skupin.

Avšak nejvýhodnější by bylo, aby byly prostory nalezeny v rámci organizace KAM, bylo by to i finančně i organizačně nejlepší.

Výsledky: Byly nalezeny a pronajaty vhodné prostory, aby se mohly setkávat svépomocné skupiny, v rámci města Frýdlant nad Ostravicí.

Výstupy: Alespoň jedna místnost v pronájmu pro setkávání svépomocných skupin.

Vazba na indikátory: Zde je měřitelnou jednotkou počet pronajatých místností a toto by se dalo ověřit pomocí údajů v nájemní smlouvě.

10.5 Nákup a instalace vybavení (stoly, židle, topení, osvětlení)

V této podkapitole popisují aktivitu nákup a instalace vybavení. Obsahem je jak a kdy by tato aktivita probíhala, její výsledky a výstupy a vazby na indikátory.

Harmonogram: Nákup a instalace vybavení prostor by probíhal od 14.8.2023 do 3.9.2023, tj. během 20 dní.

Průběh: Byly by nakoupeny potřebné předměty, podle toho, jaké by bylo základní vybavení pronajatých prostor. V případě, že by se v prostorách nic nenacházelo bylo by ze základního vybavení nakoupeno: stoly (2ks), židle (17ks), osvětlení, topení (přímotop), věšák na oděvy (1ks).

Výsledky: Bylo by nakoupeno vhodné vybavení v dobré kvalitě, a bylo by nainstalováno v uvedeném časovém rozmezí.

Výstupy: Byly by koupeny dva stoly, sedmnáct židlí, jeden přímotop a jeden věšák na oděvy.

Vazba na indikátory: Měřitelnou jednotkou je počet nakoupeného a nainstalovaného vybavení. Vše by bylo doloženo fakturami z nákupu.

11 Indikátory splněných klíčových aktivit

V této kapitole popisují významný indikátor, zda byl naplněn záměr projektu a hlavní indikátor, zda byl naplněn cíl projektu a poté pod názvem každé klíčové aktivity popisují indikátory splněných klíčových aktivit. Indikátory jsou jasně definované a ověřitelné. I tato kapitola vychází z logframe v kapitole č.17.

Významným indikátorem zda, byl naplněn záměr či účel projektu by bylo: Podle počtu zájemců by byla zřízena jedna nebo dvě svépomocné skupiny. Jedna skupina by měla kapacitu maximálně 15 osob. Tedy při naplnění plné kapacity by byly zřízeny dvě svépomocné skupiny po 15 lidech. Pokud by se přihlásilo 15 a méně osob, byla by zřízena jedna svépomocná skupina s počtem účastníků do 15 osob (včetně). Minimální počet přihlášených pro otevření alespoň jedné svépomocné skupiny je 5 osob. Pokud by se přihlásilo více než 15 osob, ale méně než 30 byly by zřízeny dvě svépomocné skupiny s menším počtem účastníků, než je 15 osob. Počet účastníků svépomocné skupiny by se měřil podle záznamů v evidenčních listech docházky, které by byly vyplňovány na každé pořádané svépomocné skupině. Součástí tohoto indikátoru by také bylo, zda svépomocné skupiny pravidelně navštěvuje alespoň 50 % přihlášených uprchlíků po celou dobu projektu, toto by bylo také ověřeno skrze evidenční listy docházky, které by byly vyplňovány na každé pořádané svépomocné skupině.

Hlavním indikátorem, zda byl naplněn cíl projektu by bylo: zda se u alespoň 50 % účastníků svépomocných skupin snížily projevy traumatu během půl roku trvání projektu. Toto by bylo provedeno tak, že během první schůze svépomocných skupin by bylo provedeno **měření míry traumatizace** u uprchlíků účastnících se svépomocných skupin. Měření by probíhalo skrze vyplnění dotazníku. Dotazník by byl sestaven dle metody měření traumatu zvané Davidson Trauma Scale (DTS). Tato metoda byla vynalezena Jonathanem Davidsonem a jeho kolegy v roce 1997. Metoda je spolehlivá a zároveň citlivá vůči přeživším traumatu. Dotazník obsahuje 17 projevů traumatu, a každý projev je hodnocen podle závažnosti a frekvence výskytu na pěti bodové stupnici, za použití zkušeností klienta s těmito projevy v rámci minulého týdne. Pro frekvenci výskytu se využívá škála od 0 (=vůbec ne) do 4 (=každý den) a pro závažnost se využívá také škála od 0 (=vůbec ne) do 4 (=extrémně znepokojující). (Orsillo, 2001, s.261-262)

Tento dotazník by byl účastníkům svépomocných skupin dán i na poslední schůzce svépomocných skupin. Porovnálo by se tak, zda během průběhu projektu došlo u účastníků ke zlepšení. Dotazníky by byly uchovávány v kanceláři organizace, v zamčené skříni, aby nedošlo k úniku těchto citlivých dat. K dotazníkům by měl přístup pouze psychoterapeut, který školil účastníky svépomocných skupin a vedl prvních pár setkání a klient by měl přístup ke svému vlastnímu dotazníku na vyžádání. Po skončení projektu by byla data z dotazníků anonymně analyzována, zjistilo by se, zda došlo

u účastníků k očekávanému zlepšení. Poté by byly dotazníky dány klientům nebo skartovány, protože se jedná o citlivé osobní informace.

Indikátorem výstupů projektu by bylo, zda alespoň 50 % účastníků z celkového přihlášeného počtu navštěvuje alespoň 1x za 14 dní svépomocné skupiny ve Frýdlantu nad Ostravicí. Tento indikátor by byl ověřitelný skrze záznamy v evidenčních listech docházky. Dalším **indikátorem výstupů projektu** by bylo, že minimálně 75 % účastníků svépomocných skupin hodnotí jejich prostředí jako příjemné a bezpečné. Tento indikátor by byl ověřitelný díky evaluačním dotazníkům, které by byly účastníkům rozdány během posledních 2 setkání každé svépomocné skupiny. Dále by se tato skutečnost dala ověřit skrze rozhovory s účastníky.

1. Klíčová aktivita: Nábor osob do svépomocných skupin pomocí distribuce pozvánek (online i vytištěné)

Indikátory této klíčové aktivity: Zde by indikátorem byl počet pozvánek zveřejněných online – minimálně 5 kusů, a počet pozvánek rozmístěných na určených místech – minimální počet 24 (místa: městský úřad Frýdlant nad Ostravicí, obecní úřady obcí SO ORP Frýdlant nad Ostravicí (10), veřejné nástěnky, kancelář a konferenční centrum KAM). Celkem tedy zveřejněno minimálně 29 pozvánek na svépomocné skupiny. V případě **výsledku náboru** by indikátorem bylo, kolik osob podalo přihlášku do svépomocných skupin (i online i v papírové podobě). Toto by mohlo být změřeno až po uplynutí měsíce srpna 2023, který je vyhrazen na nábor osob do svépomocných skupin, tj. v září 2023. Dalším indikátorem by bylo, kolik osob se obrátilo na kontakt uvedený na přihlášce s nějakým dotazem ohledně svépomocných skupin, tímto by se dal změřit obecný zájem o svépomocné skupiny, ačkoli by se například všichni tazatelé nakonec do skupin nepřihlásili.

2. Klíčová aktivita: Trénink účastníků, aby byli schopni si skupiny vést sami – capacity building

Indikátory této klíčové aktivity: Zde by indikátorem bylo, kolik osob z celkově přihlášených na svépomocné skupiny se zúčastnilo prvních čtyř setkání skupin, během kterých by probíhal tento trénink – „capacity building.“ Tento indikátor by byl změřen pomocí záznamů do evidenčního listu docházky, který by byl vyplňován na začátku každého setkání svépomocné skupiny, jeho vyplnění probíhá v rámci aktivity monitoringu. Záznam evidenčního listu by se porovnal s tím, kolik osob se celkově na svépomocné skupiny přihlásilo. Dalším indikátorem by bylo změřit, jak se dá poznat, že účastníci svépomocné skupiny jsou schopni skupinu efektivně sami vést bez pomoci a vedení terapeuta. Toto by proběhlo v rámci posledního setkání svépomocných skupin s terapeutem, tj. celkově 4. setkání svépomocné skupiny. Kdy by terapeut nechal proběhnout toto setkání pod vedením účastníků a sám by přihlížel průběhu. Po skončení by terapeut řekl, co by bylo potřeba změnit, vylepšit či úplně vynechat.

3. Klíčová aktivita: Evaluace a monitoring

Indikátory této klíčové aktivity: V případě monitoringu by indikátorem byl počet vyplněných docházkových listů a počet účastníků v těchto listech zapsaných. Jak by byly listy docházky vedeny je popsáno v podkapitole 3.3. Dalším indikátorem v případě monitoringu by byl počet nahlášených problémů z průběhu svépomocných skupin monitorující osobou vedoucímu projektu. Z každého nahlášeného problému v rámci průběhu svépomocných skupin by vedoucí projektu spolu s monitorující osobou napsal písemný záznam, který by obsahoval datum nahlášení problému, co je obsahem problému, návrh řešení problému a podpis vedoucího projektu i monitorující osoby. V případě evaluace by indikátorem byl počet odevzdaných evaluačních dotazníků, které by byly rozdány všem účastníkům svépomocných skupin. Tento dotazník by byl rozdán klientům k vyplnění během posledních dvou setkání svépomocných skupin, nejen během posledního setkání, aby byla větší pravděpodobnost, že jej vyplní všichni účastníci.

4. Klíčová aktivita: Pronájem prostor pro setkávání svépomocných skupin

Indikátory této klíčové aktivity: Zde by indikátorem byl počet objektů či místností v pronájmu a jejich přesná adresa. Tyto indikátory by se daly ověřit pomocí údajů v nájemní smlouvě.

5. Klíčová aktivita: Nákup a instalace vybavení (stoly, židle, topení, osvětlení)

Indikátory této klíčové aktivity: Indikátorem by bylo, kolik bylo nakoupeno a kolik nainstalováno vybavení či zboží. Toto by se dalo uvěřit pomocí faktur či účtenek z provedených nákupů a služeb. Dalším indikátorem by mohl být počet plně vybavených místností připravených k použití, tady by ověřením byla fotodokumentace.

12 Terénní průzkum na potvrzení analýzy potřebnosti

V této kapitole popisují, jak by probíhal terénní průzkum na potvrzení analýzy potřebnosti, která se nachází v kapitole č.6. Neměla jsem totiž již možnost terénní průzkum provést, a tak se zde věnuji návrhu, jak by mohl vypadat a jak bych ho provedla.

Terénní průzkum by probíhal ve třech fázích. První fáze by probíhala v rámci organizace **Křesťanská akademie mladých (KAM)**. V organizaci bych se zaměřila na klienty i na pracovníky. Skrze koordinátorku, která pracuje s ukrajinskými uprchlíky bych si domluvila, aby nabídla uprchlíkům, s nimiž se setkává k vyplnění dotazník. Tento dotazník by obsahoval otázky ohledně jejich potřeb a ohledně organizace svépomocných skupin. Skrze tento dotazník bych získala potřebné informace k případnému konání svépomocných skupin a informace na potvrzení analýzy potřebnosti. Dotazník by byl v ukrajinštině.

Zde jsou příklady otázek, které by v dotazníku mohly být:

Zažíváte problémy v oblasti duševního zdraví, kvůli konfliktu na Ukrajině? (např. úzkosti, deprese, neopodstatněný strach, nespavost, nechut' k jídlu, úlekové reakce na běžné věci, noční můry, napětí a nervozita, a další)

- a) Ano, velmi často (tj. denně či několikrát denně)
- b) Ano, někdy (ale ne každý den)
- c) Ne
- d) Už ne (dříve jsem měl/a problémy, nyní ne)

Využil/a jste nějaké služby na podporu duševního zdraví (psychologické poradenství, psychoterapie, krizová telefonní linka/ chat apod.), od té doby, co jste v ČR?

- a) Ano
- b) Ne

Kdyby byla k dispozici svépomocná skupina, která se zaměřuje na práci s traumatem, měl/a byste zájem ji navštěvovat?

- a) Ano
- b) Ne

Kdyby se svépomocné skupiny konaly, chtěl/a byste, aby byly:

- a) Zvlášť pro muže a zvlášť pro ženy
- b) Dohromady i pro muže i pro ženy

Zakroužkujte prosím termín, kdy by Vám vyhovovalo, aby se svépomocná skupina scházela

- a) Všední den, dopoledne

- b) Všední den, odpoledne
- c) Víkend, dopoledne
- d) Víkend, odpoledne

Dotazník by osahoval samozřejmě více otázek, než je uvedeno, toto jsou pouze navrhované příklady. Informace bych se snažila získat od co největšího počtu ukrajinských uprchlíků z Frýdlantu nad Ostravicí a okolí, kteří byli či jsou v kontaktu s organizací Křesťanská akademie mladých.

Dále bych vedla **rozhovory s pracovníky organizace KAM**. Zaměřila bych se na pracovníky, kteří přicházejí do kontaktu s ukrajinskými uprchlíky (koordinátorka pomoci pro ukrajinské uprchlíky, vedoucí Žlutomodrého fondu, vedoucí a lektoři na akcích konaných pro ukrajinskou mládež, ...). Během těchto rozhovorů bych se ptala například na tyto otázky: Jaké hlavní potřeby u ukrajinských uprchlíků vnímáte? Zaznamenali jste u uprchlíků nějaké potíže v oblasti duševního zdraví? S jakými konkrétními problémy v této oblasti jste se setkali? Apod. Během rozhovorů bych si zaznamenávala hlavní potřeby a problémy, které by pracovníci zmínili.

Druhá fáze terénního průzkumu na potvrzení analýzy potřebnosti by probíhala skrze **rozhovory s pracovníky Městského úřadu Frýdlant nad Ostravicí**, kteří jsou zapojeni do práce s uprchlíky z Ukrajiny, konkrétně bych se obrátila na Odbor školství a kultury a Odbor sociálních věcí. Pracovníků, kteří jsou v kontaktu s uprchlíky z Ukrajiny bych se ptala na obdobné otázky jako pracovníků organizace KAM. Během rozhovorů bych si zaznamenávala hlavní potřeby a problémy, které by pracovníci zmínili.

Třetí fáze terénního průzkumu by proběhla tak, že bych si domluvila návštěvu kurzů českého jazyka pro dospělé Ukrajince, jenž pořádá Centrum na podporu integrace cizinců Moravskoslezský kraj. Tyto kurzy jsou pořádány v úterý a ve čtvrtek od 15:00 do 16:30 v Kulturním centru ve Frýdlantu nad Ostravicí. (Frýdlant nad Ostravicí [online]) Navštívila bych oba termíny a stručně představila, co je to svépomocná skupina a nabídla k vyplnění dotazník, jež jsem nabídla k vyplnění uprchlíkům v rámci organizace KAM.

Díky získaným údajům od uprchlíků, pracovníků organizace KAM i pracovníků městského úřadu bych vyhodnotila, zda byla analýza potřebnosti potvrzena. Informace získané tímto průzkumem by mohly být nápomocny při organizačních detailech během realizace projektu (jako je například stanovení času setkávání skupin). Získané informace by mohly pomoci projekt naplánovat a lépe jej přizpůsobit konkrétním potřebám uprchlíků z Frýdlantu nad Ostravicí a okolí.

Otázky, jež bych kladla všem respondentům (pracovníkům KAM, městského úřadu i uprchlíkům) by vycházely z analýzy potřebnosti (kapitola č.6) a z logframe projektu (kapitola č.17).

13 Management rizik

V této kapitole jmenuji rizika spojená s realizací projektu a realizací klíčových aktivit, věnuji se i popisu návrhu preventivních opatření.

Zde jmenuji hlavní identifikovaná rizika při realizaci projektu na svépomocné skupiny pro ukrajinské uprchlíky zasažené traumatem, která vychází z logického rámce projektu, (jež se nachází v kapitole č.17), a jež jsou spojena s klíčovými aktivitami v rámci projektu.

- V případě nedostatku zájmu se nemusí naplnit kapacita svépomocných skupin
- Rizikem je, když by skupiny nenavštěvovalo dostatek osob
- Ukrajínští uprchlíci se nebudou cítit ve svépomocné skupině bezpečně, aby se sdíleli se svými prožitky ohledně traumatu
- Uprchlíci nebudou vědět, co je to svépomocná skupina, budou mít dotazy, protože pozvánky pro ně nebudou dostatečně specifické
- Jazyková bariéra při náboru osob do svépomocných skupin
- Možný limitovaný přístup k místům, kde budou umístěny pozvánky
- Účastníci nebudou rozumět psychoterapeutovi, co povede trénink – capacity building
- Přílišná subjektivita, neupřímnost při vyplňování evaluačních dotazníků
- Účastníci nebudou znát místo, kde se svépomocné skupiny budou scházet, nebudou vědět, jak se tam dostat
- Nevhodné vybavení prostor pro setkávání

13.1 Riziko: nedostatek zájmu

Riziko je, že v případě nedostatku zájmu se nemusí naplnit kapacita svépomocných skupin.

Návrh preventivních opatření: Důkladně provedená propagace projektu pomocí:

- online pozvánek zavěšených na webových stránkách organizace KAM, města Frýdlant nad Ostravicí a na facebookových skupinách pro ukrajinské uprchlíky v Moravskoslezském kraji
- zavěšení vytištěných pozvánek na dostupných veřejných nástěnkách v SO ORP Frýdlant nad Ostravicí a na vývěsce každého obecního úřadu v rámci SO ORP Frýdlant nad Ostravicí, na nástěnce Městského úřadu Frýdlant nad Ostravicí, v kanceláři organizace KAM a na nástěnce v Konferenčním centru organizace KAM v Malenovicích

13.2 Riziko: nedostatek účastníků

Rizikem je, když by skupiny nenavštěvovalo dostatek osob.

Návrh preventivních opatření: též důkladně provedená propagace projektu pomocí online i vytištěných pozvánek. Vždy na začátku měsíce poslat email s termíny konání svépomocných skupin každému přihlášenému na jeho email, který by uvedl v přihlášce.

13.3 Riziko: účastníci se nebudou cítit bezpečně

Rizikem je, že ukrajinští uprchlíci se nebudou cítit ve svépomocné skupině bezpečně, aby se sdíleli se svými prožitky ohledně traumatu

Návrh preventivního opatření: snažit se od začátku svépomocných skupin vybudovat bezpečné a přívětivé prostředí. Aby se uprchlíci cítili bezpečně a příjemně lze podpořit tím, že by místnost, kde by se scházeli byla estetická, sami účastníci by si určili, zda chtějí sedět v kruhu nebo u stolu, co je pro ně příjemnější. Během průběhu svépomocných skupin by účastníci měli možnost připravit si kávu, čaj a měli by k dispozici drobné občerstvení. V rámci prvních 4 setkání by byla ustanovena, jak již dříve zmiňuji, pravidla svépomocných skupin. Byla by vytvořena převážně proto, aby se účastníci cítili bezpečně, sami by dali návrhy na to, jaká pravidla chtějí mít (například: „co se řekne na svépomocné skupině, zůstane tam“, na toto téma by se popřípadě dala udělat aktivita, že by všichni účastníci na začátku sepsali smlouvu o mlčenlivosti a podepsali ji). Také by během prvních 4 setkání bylo vhodné, aby proběhly pod vedením psychoterapeuta aktivity na vzájemné představení se, poznání se (klidně formou her). Tyto aktivity by podpořily vybudování vztahů mezi účastníky a podpořily by to, aby se účastníci cítili bezpečně.

13.4 Riziko: neznalost svépomocných skupin

Rizikem je, že uprchlíci nevědí, co je to svépomocná skupina a jak funguje, budou mít dotazy, protože pozvánky pro ně nebudou dostatečně specifické.

Návrh preventivních opatření: Bude zřízen speciální email (návrh je: svepomocukrajina@kam.cz), kam se budou moci případní zájemci o svépomocné skupiny obrátit se svými dotazy. Na tyto emaily by odpovídal vedoucí projektu ve spolupráci s psychoterapeutem, který by vedl první 4 setkání svépomocných skupin (popř. i s tlumočnickem do ukrajinštiny, pokud by psychoterapeut nemluvil plyně ukrajinsky). Dále by toto riziko bylo ošetřeno tím, že informace o tom, co je to svépomocná skupina by v rámci terénního průzkumu (více v kapitole č.12) byly

Ukrajincům sděleny při mé návštěvě jazykových kurzů, které pořádá Centrum na podporu integrace cizinců Moravskoslezský kraj.

13.5 Riziko: jazyková bariéra

Rizikem je možná jazyková bariéra při náboru osob do svépomocných skupin.

Návrh preventivních opatření: Pozvánky i přihlášky na svépomocné skupiny (online i vytištěné) jsou v ukrajinštině.

13.6 Riziko: limitovaný přístup k pozvánkám

Rizikem je možný limitovaný přístup k místům, kde budou umístěny pozvánky.

Návrh preventivních opatření: Z tohoto důvodu by byly pozvánky zveřejněny i online, na webových stránkách města Frýdlant nad Ostravicí a na webových stránkách organizace KAM. Také by se pozvánky zveřejnily, jak již dříve zmiňuji ve facebookových skupinách, jež ukrajinští uprchlíci (nejen) ve Frýdlantu nad Ostravicí a okolí využívají.

13.7 Riziko: jazyková bariéra při „capacity building“

Riziko je, že uprchlíci nebudou rozumět psychoterapeutovi, který povede trénink – „capacity building“.

Návrh preventivního opatření: Do projektu bude zapojen psychoterapeut, který má zkušenosti s prací s traumatem a mluví plynule ukrajinsky. Pokud by bylo nemožné nalézt takového psychoterapeuta, další možností je, aby zde byl přítomen tlumočnick do ukrajinštiny.

13.8 Riziko: subjektivita, neupřímnost při evaluaci

Riziko je přílišná subjektivita, neupřímnost při vyplňování evaluačních dotazníků

Návrh preventivního opatření: Před vyplňováním dotazníků poprosit o upřímnost a zdůraznit, že dotazníky jsou anonymní, aby se účastníci nebáli vyjádřit svůj upřímný názor.

13.9 Riziko: neznalost místa setkávání

Rizikem je, že uprchlíci nebudou znát místo, kde se svépomocné skupiny budou scházet, nebudou vědět, jak se tam dostat

Návrh preventivních opatření: Místo setkávání by se mělo nacházet v místě, které je pro Ukrajinské uprchlíky dostupné (MHD), nejlépe místo, které již znají (například v rámci prostor organizace KAM)

13.10 Riziko: nevhodné vybavení

Rizikem je, že vybavení prostor pro setkávání bude nevhodné.

Návrh preventivního opatření: Vybavení je vhodné/ kulturně přijatelné tak, aby odpovídalo požadavkům ukrajinských uprchlíků. Je připravený systém kontroly vybavení (tak, aby byla zajištěna bezpečnost a údržba). Celkové množství a typ vybavení odpovídá počtu prostor a počtu uživatelů.

Ještě bych ráda zmínila jedno významné riziko, které ovšem nezmiňuji v Logframe projektu, ale dle mého názoru se jedná o výrazné riziko pro účastníky svépomocných skupin:

13.11 Riziko: nedostatečná péče

Rizikem je, že svépomocná skupina nebude dostačujícím nástrojem pro práci s traumatem u nějakého účastníka.

Návrh preventivních opatření: V rámci prvních 4 setkání svépomocných skupin, která budou pod vedením psychoterapeuta, bude každému účastníku dán informační leták v ukrajinštině s informacemi, kde je možné vyhledat psychologickou či psychiatrickou pomoc. Tento leták bude i v elektronické podobě zaslán všem účastníkům na email, který by uvedli v přihlášce na svépomocné skupiny. Byl by použit leták, který vytvořilo Ministerstvo zdravotnictví České republiky. Leták je vložen v příloze č.11.

14 Popis přidané hodnoty projektu

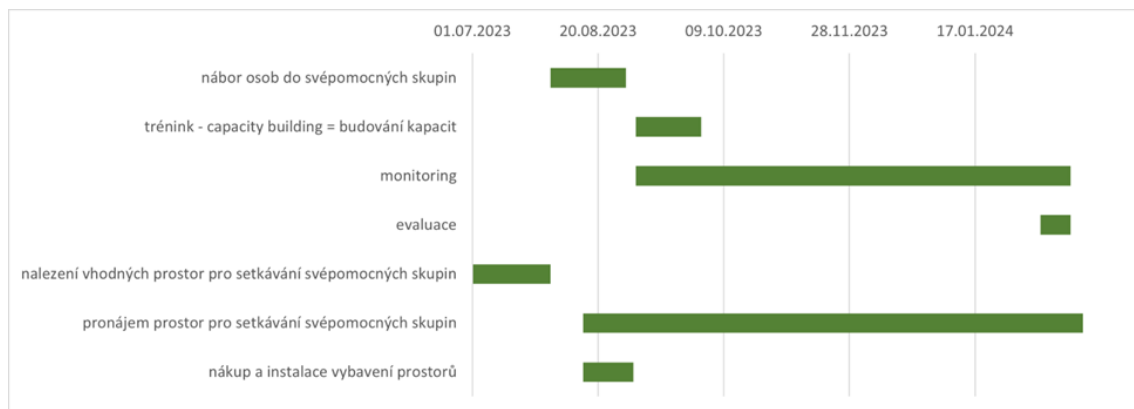
V rámci této kapitoly se věnuji možným a předpokládaným pozitivním dopadům, které by mohla mít realizace projektu na zařízení svépomocných skupin pro traumatizované válečné uprchlíky z Ukrajiny ve Frýdlantu nad Ostravicí a okolí.

Přidaná hodnota projektu, vyplývající z mé analýzy, na níž je založen logframe projektu (jež se nachází v kapitole č.17) je že by došlo ke zlepšení duševního zdraví u ukrajinských uprchlíků ve Frýdlantu nad Ostravicí a okolí. Skrze svépomocné skupiny by uprchlíci mohli získat pocit sounáležitosti a podpory a mohli by se naučit komunikovat ohledně svého traumatu, zjistili by, že na to, s čím bojují, nejsou sami. Skrze toto by mohlo dojít ke zlepšení jejich duševního zdraví. Tzn. přidaná hodnota je dána **zlepšením duševního zdraví uprchlíků**. Projekt by byl také přínosem pro ukrajinskou komunitu v této oblasti. Díky svépomocným skupinám by si uprchlíci mezi sebou mohli vybudovat bližší vztahy a přátelství a mohlo by to celkově posilnit ukrajinskou komunitu ve Frýdlantu nad Ostravicí a okolí. Uprchlíci by tak mohli mít více možností s kým trávit svůj volný čas. Tzn. přidaná hodnota je dána **posilněním vztahů v rámci ukrajinské komunity**. Zároveň by díky snížení traumatizace a projevů traumatu mohlo dojít ke zlepšení vztahů v rámci rodin účastníků projektu. Díky svépomocným skupinám by uprchlíci mohli získat schopnost lépe komunikovat o svých vnitřních prožitcích s okolím. Také by mohli získat porozumění pro způsoby projevování traumatizace u svých rodinných příslušníků, i když by zrovna oni nebyli zapojeni do projektu. Tzn. přidaná hodnota projektu je dána **posilněním vztahů v rámci rodin** účastníků svépomocných skupin. Díky snížení míry traumatizace či snížení projevů traumatu u nezaměstnaných uprchlíků by mohlo dojít k zvýšení šance, že si najdou zaměstnání. Tzn. přidaná hodnota projektu je dána **zlepšením šance získat zaměstnání** u nezaměstnaných osob. Díky snížení míry traumatizace či snížení projevů traumatu u zaměstnaných uprchlíků by mohlo dojít ke zlepšení jejich výkonu a soustředěnosti v práci, mohli by tak být schopni pracovat efektivně či dokonce dosáhnout vyšších pozic. Tzn. přidaná hodnota projektu je dána **zlepšením pracovního výkonu** pracujících, zaměstnaných osob. Co se týče dětí školního věku, u nich by mohlo díky snížení míry traumatizace a projevů traumatu dojít ke zlepšení školního prospěchu a výsledků ve škole. Díky snížení projevů traumatu by děti byly schopny se lépe soustředit na výuku. Tzn. přidaná hodnota projektu je dána **zlepšením školního prospěchu u dětí** školního věku. Díky snížení traumatizace a snížení projevů traumatu by byla zároveň podpořena úspěšná integrace ukrajinských uprchlíků do majoritní společnosti. Snížením traumatizace by byly sníženy bariéry, které brání úspěšné integraci. Snížení traumatizace by mohlo podpořit navazování vztahů nejen v ukrajinské komunitě, jak již zmiňuji výše, ale také navazování vztahů mimo komunitu, například na pracovišti, v sousedství atd. Tzn. přidaná hodnota projektu je dána **snížením bariér pro úspěšnou integraci**.

15 Harmonogram – Ganttův diagram

aktivita	start	konec	trvání (dny)
nábor osob do svépomocných skupin	01.08.2023	31.08.2023	30
trénink - capacity building = budování kapacit	04.09.2023	30.09.2023	26
monitoring	04.09.2023	24.02.2024	173
evaluace	12.02.2024	24.02.2024	12
nalezení vhodných prostor pro setkávání svépomocných skupin	01.07.2023	01.08.2023	31
pronájem prostor pro setkávání svépomocných skupin	14.08.2023	29.02.2024	199
nákup a instalace vybavení prostorů	14.08.2023	03.09.2023	20

Obrázek 3: Tabulka harmonogramu aktivit

Obrázek 4: Ganttův diagram

16 Rozpočet

V této kapitole rozepisují výdaje a zdroje ohledně financování projektu a role jednotlivých pracovníků v projektu. Na konci této kapitoly je také rekapitulace potřebnosti nákladů. V následující tabulce je podrobný výpis nákladů a možné zdroje financování projektu. Náklady jsou rozděleny do tří částí: osobní výdaje, nákup služeb a spotřební výdaje. Na konci tabulky se nachází celkové předpokládané výdaje za projekt.

Tabulka 3: Rozpočet projektu

Kategorie nákladů	Výpočet nákladů			Zdroj financování	Popis položky
	Cena za jednotku	Počet jednotek	Celkem		
OSOBNÍ VÝDAJE		Jednotkou je zde měsíc	728 732	Dotace EU (například AMIF – azylový, migrační a integrační fond nebo IROP – integrovaný regionální operační program, ESFCR – Evropský sociální fond v ČR)	
Vedoucí projektu	58 556	7	409 892		Platová třída 12
Psychoterapeut	40 097	1	40 097		Platová třída 12
Tlumočník	34 055	7	238 385		Platová třída 10
PR specialista	40 358	1	40 358		Platová třída 12
NÁKUP SLUŽEB		Jednotkou je zde měsíc	133 000		Žluto-modrý fond organizace Křesťanská akademie
Pronájem prostorů	15 000	7	105 000		
Energie	3 500	7	24 500		
Internet (wi-fi)	500	7	3 500		

SPOTŘEBNÍ VÝDAJE		Jednotkou je kus	51 665	mladých (KAM)	
Stoly	3 500	2	7 000		
Židle	1 500	17	25 500		
Věšák na oděvy	700	1	700		
Přímotop	1 500	1	1 500		
Odpadkový koš	200	1	200		
Kancelářské potřeby apod.					
- Tužky	10	30	300		
- Sešity	50	30	1 500		
- Pořadač na dokumenty	100	1	100		
- Euro-složky	1	100	100		
- Pytle do odpadkového koše	50	10	500		
Rychlovarná konvice	500	1	500		
Nádobí					
- hrnky	30	20	600		
- talířky	25	20	500		
- lžičky	20	20	400		
Občerstvení					
- čaj	50	50	2 500		
- káva	160	25	4 000		
- mléko	25	25	625		
- sušenky	50	100	5 000		
- cukr	35	4	140		
VÝDAJE CELKEM	913 397 Kč				

Nyní se věnuji popisu rolí jednotlivých pracovníků v rámci projektu, abych vyjasnila, proč někteří pracovníci jsou v projektu pouze na měsíc a jiní po celou dobu trvání projektu, jak je uvedeno v rozpočtu.

Vedoucí projektu – má na starost organizaci celého projektu. Ve spolupráci s určitými stakeholdery vyhledá vhodné místo k setkávání, uzavře nájemní smlouvu, nakoupí potřebné vybavení prostor a zařídí jeho instalaci na místě, nakoupí veškeré potřebné věci uvedené v rozpočtu, zodpovídá na dotazy přes email uvedený na pozvánkách na svépomocné skupiny (ve spolupráci s tlumočnickem), má na starosti monitoring během konání projektu, píše písemný záznam ohledně nahlášených problémů v rámci monitoringu, vytváří a dává k vyplnění evaluační dotazník, vyhodnocuje evaluační dotazníky, ukládá veškerou dokumentaci ohledně projektu (nájemní smlouva, faktury, evidenční listy docházky, přihlášky apod.), před začátkem setkávání svépomocných skupin vysbírání všechny přihlášky z příslušných míst, vytvoří excelovou tabulku, která obsahuje údaje z tištěných i online přihlášek do skupin, je po celou dobu trvání projektu k dispozici účastníkům, kdyby cokoli potřebovali, má na starost nákup občerstvení pro každou konanou svépomocnou skupinu, má starost finance projektu (včetně platby nájemného, energií a internetu), zodpovídá za dobrý stav vybavení prostor, v případě problémů zajistí opravu vybavení prostor, a další. Když to shrnu, má na starost tyto klíčové aktivity: nábor osob do svépomocných skupin, průběžný monitoring a evaluaci svépomocných skupin, pronájem prostor pro setkávání svépomocných skupin, nákup a instalace vybavení prostor.

Psychoterapeut – je v rámci projektu pouze první měsíc, kdy má na starost klíčovou aktivitu „capacity building“, tj. přípravu účastníků na to, aby byli schopni si skupiny vést sami. V rámci této klíčové aktivity vede první čtyři setkání svépomocných skupin.

Tlumočnick – je v projektu po celou dobu trvání projektu. Překládá veškerou komunikaci účastníků kurzu s vedoucím projektu, emailové dotazy zájemců o svépomocné skupiny, překládá propagační materiály, pozvánky, přihlášky a dotazníky. Je účasten prvních čtyř setkání všech zřízených svépomocných skupin a tlumočí účastníkům, vše, co říká psychoterapeut a psychoterapeutovi tlumočí případné dotazy účastníků.

PR specialista – je v rámci projektu pouze první měsíc (tj. srpen 2023), kdy vytváří a zveřejňuje pozvánky na svépomocné skupiny, spolupracuje s tlumočnickem při výrobě pozvánek v ukrajinštině.

Následuje rekapitulace potřebnosti nákladů: v rámci osobních nákladů jsou zahrnuty mzdy pro pracovníky v rámci projektu, 2 pracovníci jsou v projektu pouze jeden měsíc, dva pracovníci jsou v projektu po celou dobu trvání, tj. srpen 2023 až únor 2024. V sekci nákup služeb jsou zahrnuty výdaje související s provozem prostor pro setkávání svépomocných skupin (pronájem, energie, internet). V sekci spotřební výdaje jsou

zahrnuty výdaje za všechny hmotné produkty, jež jsou potřeba pro fungování projektu po celou dobu jeho trvání, tj. půl roku. Sekce osobní výdaje se týká klíčových aktivit: Nábor osob do svépomocných skupin, Trénink zúčastněných, aby byli schopni skupinu adekvátně vést – capacity building, Průběžný monitoring a evaluace svépomocných skupin. Sekce nákup služeb se týká klíčové aktivity: Pronájem prostor pro setkávání svépomocných skupin. Sekce spotřební výdaje se týká klíčové aktivity: nákup a instalace vybavení.

17 „Logframe“ (logický rámec) projektu

Logframe	POPIS	INDIKÁTORY	ZDROJE A PROSTŘEDKY K OVĚŘENÍ	PŘEDPOKLADY/ RIZIKA
OBEČNÝ CÍL	Zlepšení duševního zdraví ukrajinských uprchlíků ve Frýdlantu nad Ostravicí a okolí	Snižení projevů traumatu u alespoň 50 % účastníků svépomocných skupin během půl roku trvání projektu	Měření traumatizace na začátku projektu a na konci projektu	
ZÁMĚR/ÚČEL	Zavedení svépomocných skupin pro traumatizované válečné uprchlíky z Ukrajiny v rámci půl roku trvání projektu ve Frýdlantu nad Ostravicí	Svépomocné skupiny pravidelně navštěvuje alespoň 15 až 30 uprchlíků po celou dobu trvání projektu (tj. půl roku)	Evidenční záznam docházky z každé pořádané svépomocné skupiny	V případě nedostatku zájmu se nemusí naplnit kapacita svépomocných skupin
VÝSTUPY	1. Uprchlíci aktivně navštěvují svépomocné skupiny 2. Svépomocné skupiny probíhají v příjemném a bezpečném prostředí	Alespoň 50 % uprchlíků (z celkového počtu) navštěvuje alespoň 1x za 14 dní svépomocné skupiny ve Frýdlantu nad Ostravicí Minimálně 75 % účastníků, kteří hodnotí prostředí svépomocných skupin jako příjemné a bezpečné	Vedení docházky u svépomocných skupin Dotazování (rozhovor), evaluační dotazníky	Rizikem je, když by skupiny nenavštěvovaly dostatek osob
AKTIVITY	1.1 Nábor osob do svépomocných skupin pomocí distribuce pozvánek (online i vytištěné) 1.2 Trénink účastníků, aby byli schopni si skupiny vést sami – capacity building 1.3 Evidenční monitoring	Alespoň 5 pozvámek zveřejněno online (web města a KAMU, FB) a alespoň 24 vytištěných pozvámek (městský úřad Frýdlant nad Ostravicí, obecní úřady obcí SO ORP Frýdlant nad Ostravicí (10), veřejné nástěnky, kancelář a konferenční centrum KAM) Všichni přihlášení do svépomocných skupin prošli tréninkem capacity building, který by probíhal v rámci prvních 4 setkání svépomocných skupin	Fotodokumentace Evidence docházky z prvních 4 setkání skupin, kdy probíhal trénink – capacity building Evaluační dotazníky, evidenční listy docházky	Ukrainští uprchlíci se nebudou cítit ve svépomocné skupině bezpečně, aby se sdělili se svými prožitky ohledně traumatu Uprchlíci nebudou vědět, co je to svépomocná skupina, budou mít dotazy, protože pozvánky pro ně nebudou dostatečně specifické; jazyková bariéra; možný limitovaný přístup k místům, kde budou umístěny pozvánky
	2.1 Pronájem prostor pro setkávání svépomocných skupin 2.2 Nákup a instalace vybavení (stoly, židle, topení, osvětlení)	Počet odevzdaných evaluačních dotazníků se rovná počtu účastníků svépomocných skupin, počet evidenčních listů docházky podle počtu konaných setkání svépomocných skupin Počet objektů/místností v pronájmu a jejich lokace Počty nakoupeného a instalovaného zboží, počet plně vybavených místností	Nájemní smlouva + fotodokumentace Účetní doklady, projektová dokumentace + fotodokumentace	Účastníci nebudou rozumět psychoterapeutovi, co povede trénink – capacity building Přílišná subjektivita, nepřímnost Účastníci nebudou znát místo, kde se svépomocné skupiny budou scházet, nebudou vědět, jak se tam dostat - Místo setkávání by se mělo nacházet v místě, které je pro Ukrajinské uprchlíky dostupné (MHD), nejlépe místo, které již znají (například v rámci prostor organizace KAM)

Obrázek 5: Logframe projektu

Závěr

Cílem bakalářské práce bylo na základě teoretické části práce zpracovat projekt ohledně práce s válečnými uprchlíky na území České republiky.

Teoretická část práce popisuje současnou situaci válečných uprchlíků v České republice i ve světě, nabízí pohled sociální i humanitární práce, etiky, sociální politiky a legislativy. V teoretické části práce je také obsažena analýza potřebnosti projektu.

Projekt je zaměřen na zařízení svépomocných skupin, v rámci organizace Křesťanská akademie mladých, pro traumatizované válečné uprchlíky z Ukrajiny, kteří pobývají ve Frýdlantu nad Ostravicí a okolí.

Výsledkem práce je návrh projektu na zařízení těchto svépomocných skupin. Cíl práce byl tedy naplněn. Projekt obsahuje cíle, výsledky a výstupy, klíčové aktivity, rizika, rozpočet, harmonogram v podobě Ganttova diagramu, popis přidané hodnoty projektu a návrh terénního průzkumu. Nejdůležitější informace o projektu se nacházejí v logframe projektu.

Během zpracovávání této práce jsem si uvědomila, jak je důležité, aby bylo dobře postaráno o duševní zdraví uprchlíků z Ukrajiny, protože trauma výrazně ovlivňuje každodenní život a úspěšnou integraci těchto osob. Přínos práce spatřuji v tom, že by mohla sloužit jako inspirace pro realizaci podobného projektu, který by se zaměřoval na svépomocné skupiny pro uprchlíky.

Bibliografie

ADRA. Jak pomáháme – dobrovolnictví Frýdek-Místek. Adra.cz [online]. © 2023 [cit. 2023-03-18]. Dostupné z: <https://adra.cz/jak-pomahame/dobrovolnictvi/frydek-mistek/aktualita/pomoc-lidem-na-ukrajine-jak-pomaha-organizace-adra-a-jak-muzete-pomoci-vy/>

ADRA. Jak pomáháme. Adra.cz [online]. © 2023 [cit. 2023-03-18]. Dostupné z: <https://adra.cz/jak-pomahame/dobrovolnictvi/frydek-mistek/charitativni-obchody/charitativni-obchod-frydlant-nad-ostravici/>

ADRA. O nás. Adra.cz [online]. © 2023 [cit. 2023-03-18]. Dostupné z: <https://adra.cz/o-nas/>

AMNA, Supporting Ukraine. Amna.org [online]. © 2023 [cit. 2023-04-06]. Dostupné z: <https://amna.org/supporting-ukraine/>

Amnesty International Česká republika. Terminologie. Amnesty.cz [online]. ©2023 [cit. 2023-01-28]. Dostupné z: <https://www.amnesty.cz/migrace/terminologie>

BAEZ, Javier E. 2009. *Civil wars beyond their borders: The human capital and health consequences of hosting refugees*. In: ScienceDirect [online]. 3. září 2010 [cit. 2023-02-07]. Dostupné z: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0304387810000957>

BECKER, Sascha O., FERRARA Andreas. 2018. *Consequences of forced migration: A survey of recent findings*. In: ScienceDirect [online]. 21. února 2019 [cit. 2023-02-07]. Dostupné z: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0927537119300132>

BLAŽEK, Bohuslav a Jiřina OLMROVÁ. 1994. *Víc než pomoc sobě: Svépomocné skupiny v České republice*. Praha: Porozumění. Nemá ISBN.

BOROVÁ, Hana. 2018. *Etika a etické problémy v praxi pomáhajících profesí*. Olomouc (bakalářská práce). Univerzita Palackého v Olomouci, Pedagogická fakulta, Katedra antropologie a zdravotní vědy.

BROŽKOVÁ, Alena. 2004. *Rodinná terapie z pohledu sociálního pracovníka*. Brno. Pražská vysoká škola psychosociálních studií, Pražská psychoterapeutická fakulta.

Cambridge Dictionary. Pull factor. Dictionary.cambridge.org [online]. © 2023 [cit. 2023-01-12]. Dostupné z: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/pull-factor>

Cambridge Dictionary. Push factor. Dictionary.cambridge.org [online]. © 2023 [cit. 2023-01-12]. Dostupné z: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/push-factor>

CARITAS EUROPA. War in Ukraine. Caritas.eu [online]. © 2023 [cit. 2023-04-06] Dostupné z: <https://www.caritas.eu/war-in-ukraine/>

Církev bratrská Frýdlant nad Ostravicí. Domů. Cbfrydlant.cz [online]. © 2023 [cit. 2023-03-18]. Dostupné z: <https://cbfrydlant.cz/>

Církev bratrská. Diakonie Církve bratrské. Cb.cz [online]. © 2023 [cit. 2023-03-18]. Dostupné z: <https://cb.cz/diakonie/>

COHEN, R. 2019. *Migrace – stěhování lidstva od pravěku po současnost*. Brno: mapcards.net. ISBN 987-80-87850-09-1.

ČAPKOVÁ, Jitka. 2020. *Etické aspekty přijímání migrantů a role sociální práce v kontextu současné migrační krize*. České Budějovice (diplomová práce). Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Fakulta teologická, Katedra etiky, psychologie a charitativní práce.

Červený Kříž. Co je to mezinárodní humanitární právo. Cervenkykriz.eu [online] ©2021 [cit. 2023-03-06]. Dostupné z: <https://www.cervenkykriz.eu/files/files/cz/mhp/cojemhp.htm>

Člověk v tísni, Co děláme: humanitární a rozvojová pomoc. Clovekvtsni.cz [online]. ©2023 [cit. 2023-04-03]. Dostupné z: <https://www.clovekvtsni.cz/co-delame/humanitarni-a-rozvojova-pomoc/humanitarni-pomoc>

Člověk v tísni, Migrační statistiky. Clovekvtsni.cz [online]. ©2023 [cit. 2023-03-17]. Dostupné z: <https://www.clovekvtsni.cz/migracni-statistiky-4518gp>

Člověk v tísni, Ukrajinská krize v historickém kontextu. Clovekvtsni.cz [online]. ©2023 [cit. 2023-03-18]. Dostupné z: <https://www.clovekvtsni.cz/ukrajinska-krize-v-historickem-kontextu-8589gp>

ČSÚ – Český statistický úřad. SO ORP Frýdlant nad Ostravicí. Czso.cz [online]. © 2023 [cit. 2023-03-27]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xt/so_orp_frydlant_nad_ostravici

ČSÚ, Český statistický úřad. Dokument Frýdlant nad Ostravicí. Czso.cz [online]. © 2023 [cit. 2023-03-18]. Dostupné z:

<https://www.czso.cz/documents/10180/20537770/8105zc07.pdf/bdfffb2d0-2b67-408d-a894-4f18f4668990?version=1.0>

DALET. [online]. © 2010-2011 [cit. 2023-03-08]. Dostupné z: <http://www.dalet.cz/>

DOHNALOVÁ, Eva. 2012. *Úvod do sociální práce s migranty*. Olomouc: CARITAS – VOŠ sociální Olomouc. ISBN 978-80-87623-02-2.

DOLEŽALOVÁ, P. a kol. 2017. *Trauma v dětství a adolescenci*. Klecany: Národní ústav duševního zdraví. ISBN 978-80-87142-32-5.

DRBOHLAV, Dušan. 2001. Mezinárodní migrace obyvatelstva – pohyb i pobyt (Alenky v kraji divů). In: ŠÍŠKOVÁ, Tatjana (ed.). *Menšiny a migranti v České republice*. Praha: Portál. s.17-30. ISBN 80-7178-648-9.

Dům zahraniční spolupráce – DZS. *Článek – Pomáháme organizacím při práci s uprchlíky z Ukrajiny*. Dzs.cz [online]. ©2023 [cit. 2023-03-30]. Dostupné z: <https://www.dzs.cz/clanek/pomahame-organizacim-pri-praci-s-uprchliky-z-ukrajiny>

DVOŘÁČKOVÁ, Dagmar. 2018. Systemický přístup a jeho uplatnění v sociální práci se skupinou. In: Sociální novinky [online]. 22. května 2018 [cit. 2023-03-09]. Dostupné z: <http://socialninovinky.cz/novinky-v-socialni-oblasti/547-systemicky-pristup>

DVOŘÁKOVÁ, J., V. HERVERTOVÁ, J. HORSKÁ a H. MOUREČKOVÁ. 2007. *Metody sociální práce s imigranty, azylanty a jejich dětmi*. Praha: TRITON. ISBN 978-80-7387-097-3.

EVROPSKÁ MIGRAČNÍ SÍŤ, EMN – EUROPEAN MIGRATION NETWORK. Výroční zpráva o politice v oblasti azylu a migrace Česká republika. Emncz.cz [online]. ©2023 [cit. 2023-03-16]. Dostupné z: <https://www.emncz.eu/wp-content/uploads/2020/12/166.pdf>

Frýdlant nad Ostravicí, oficiální stránky města, Pomoc Ukrajině ve Frýdlantu nad Ostravicí. Frydlantno.cz [online]. ©2023 [cit. 2023-03-17]. Dostupné z: <https://www.frydlantno.cz/pomoc-ukrajine-ve-frydlantu-nad-ostravici/d-26851>

Frýdlant nad Ostravicí. Důležité kontakty na pomoc Ukrajině. Frydlantno.cz [online]. © 2023 [cit. 2023-03-18]. Dostupné z: <https://www.frydlantno.cz/dulezite-kontakty-na-pomoc-ukrajine/d-26711>

Frýdlant nad Ostravicí. Kurzy českého jazyka pro dospělé Ukrajince. Frydlantno.cz [online]. © 2023 [cit. 2023-04-24]. Dostupné z: <https://www.frydlantno.cz/kurzy-ceskeho-jazyka-pro-dospele-ukrajince/d-26925>

Frýdlant nad Ostravicí. Městský úřad. Frydlantno.cz [online]. © 2023 [cit. 2023-03-18]. Dostupné z: <https://www.frydlantno.cz/mestsky-urad/os-10/p1=16844>

Frýdlant nad Ostravicí. Pomoc Ukrajině ve Frýdlantu nad Ostravicí. Frydlantno.cz [online]. © 2023 [cit. 2023-03-18]. Dostupné z: <https://www.frydlantno.cz/pomoc-ukrajine-ve-frydlantu-nad-ostravici/d-26851>

FUCHS, Jiří. 2007. *Mezinárodní humanitární právo*. Brno: Ministerstvo obrany ČR – Agentura vojenských informací a služeb. ISBN 978-80-7278-424-0.

Global Peace Careers. 20 Organizations Working to Support Refugee Rights. Globalpeacecareers.com [online]. ©2023 [cit. 2023-02-03]. Dostupné z: <https://globalpeacecareers.com/magazine/organizations-working-to-support-refugees-rights/>

GÜNTEROVÁ, Tereza. 2005. Sociální práce s uprchlíky. In: MATOUŠEK, O., J. KOLÁČKOVÁ a P. KODYMOVÁ (eds.). *Sociální práce v praxi*. Praha: Portál. s.331-345. ISBN 80-7367-002-X.

Humanitarian Careers. Why humanitarian aid is important. Humanitariancareers.com [online]. © 2023 [cit. 2023-04-03]. Dostupné z: <https://humanitariancareers.com/why-humanitarian-aid-is-important/>

Humanitarian Response. Programme cycle. Humanitarianresponse.info [online]. ©2023 [cit. 2023-04-07]. Dostupné z: <https://www.humanitarianresponse.info/en/programme-cycle/space>

Humanitarian Response. Programme Cycle. Humanitarianresponse.info [online]. © 2023 [cit. 2023-04-03]. Dostupné z: <https://www.humanitarianresponse.info/en/programme-cycle/space>

IFRC, International Red Cross and Red Crescent Movement. Code of Conduct. Ifrc.org [online]. © 2023 [cit. 2023-03-14]. Dostupné z: <https://www.ifrc.org/sites/default/files/2021-07/code-of-conduct-movement-ngos-english.pdf>

IFSW, International Federation of Social Workers. Global Social Work Statement of Ethical Principles. Ifsw.org [online]. © 2023 [cit. 2023-03-14]. Dostupné z: <https://www.ifsw.org/global-social-work-statement-of-ethical-principles/>

INBÁZE, Pro cizince – psychologické poradenství + TEP. Inbaze.cz [online]. © 2023 [cit. 2023-04-06]. Dostupné z: <https://inbaze.cz/psychologicke-poradenstvi-pro-dospele/>

Integrační centra. Newsletter Moravskoslezský kraj. Integracnicentra.cz [online]. © 2023 [cit. 2023-04-06]. Dostupné z: <https://www.integracnicentra.cz/newsletter/newsletter-moravskoslezsky-kraj-4-2023/>

International Medical Corps, Mental Health and Psychological Support. Internationalmedicalcorps.org [online]. ©2023 [cit. 2023-04-06]. Dostupné z: <https://internationalmedicalcorps.org/program/mental-health-psycho-social-support/>

JOSIAH VENTURE. About. Josiahventure.com [online]. © 2023 [cit. 2023-03-18]. Dostupné z: <https://www.josiahventure.com/about>

JOSIAH VENTURE. Help Ukraine. Josiahventure.com [online]. © 2023 [cit. 2023-03-18]. Dostupné z: <https://www.josiahventure.com/help-ukraine>

JOSIAH VENTURE. Ukraine Training Center. Josiahventure.com [online]. © 2023 [cit. 2023-03-18]. Dostupné z: <https://www.josiahventure.com/about/training-centers/ukraine-training-center>

KAM, Křesťanská akademie mladých, z. s. O nás. Kam.cz [online]. © 2021 [cit. 2023-03-14]. Dostupné z: <https://kam.cz/o-nas/>

KAM, křesťanská akademie mladých, z. s. Ohlédnutí za rokem 2022. Kam.cz [online]. © 2021 [cit. 2023-03-14]. Dostupné z: <https://kam.cz/ohljednuti-za-rokem-2022/>

KONÍČEK, Jiří. Migrace jako etický problém a velké téma. In: Dialog Evropa 21 [online]. 31. ledna 2018 [cit. 2023-03-16]. Dostupné z: <https://www.dialogevropa21.cz/migrace-jako-eticky-problem-a-velke-tema/>

KURIC, Aurelián. 1997. *Uprchlíci a sociální práce*. Brno: SOZE. Studijní text bez ISBN. Dostupné z: <https://docplayer.cz/2495128-Uprchlíci-a-socialni-prace.html>

KUZNÍKOVÁ, Iva. 2013. *Pokročilé metody sociální práce se skupinou*. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě. ISBN 978-80-7464-471-9.

Listina základních práv a svobod ze dne 16. prosince 1992. Hlava první, článek 3, oddíl (1). Dostupné také z: <https://www.psp.cz/docs/laws/listina.html>

MÁTEL, Andrej. 2019. *Teorie sociální práce*. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-271-2220-2.

MATOUŠEK, O. a kol. 2001. *Základy sociální práce*. Praha: Portál. ISBN 80-7178-473-7.

MATOUŠEK, O. a kol. 2022. *Strategie a postupy v sociální práci*. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-1952-1.

MATOUŠEK, O., J. KOLÁČKOVÁ. a P. KODYMOVÁ. 2005. *Sociální práce v praxi: specifika různých cílových skupin a práce s nimi*. Praha: Portál. ISBN 80-7367-002-X.

MATOUŠEK, Oldřich. 2008. *Slovník sociální práce*. Vyd. 2., přepracované. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-368-0.

Migrace online. E-knihovna: Deklarace o územním azylu. Migraceonline.cz [online]. © 2023 [cit. 2023-03-22]. Dostupné z: <https://migraceonline.cz/cz/e-knihovna/deklarace-o-uzemnim-azylu>

Migrace online. E-knihovna: Lex Ukrajina základní přehled. Migraceonline.cz [online]. © 2023 [cit. 2023-03-22]. Dostupné z: <https://migraceonline.cz/cz/e-knihovna/lex-ukrajina-zakladni-prehled>

Migrační konsorcium, Strategie vlády ČR pro zvládnutí příchodu ukrajinských uprchlíků. Migracnikosorcium.cz [online]. ©2023 [cit. 2023-03-17]. Dostupné z: <https://migracnikonsorcium.cz/cs/strategie-vlady-cr-pro-zvladnuti-prichodu-ukrajinskych-uprchliku/>

MIGRAČNÍ KONSORCIUM. [online]. ©2023 [cit. 2023-03-06]. Dostupné z: <https://migracnikonsorcium.cz/cs/>

Ministerstvo práce a sociálních věcí, Manuál solidární příspěvek. Mpsv.cz [online]. © 2023 [cit. 2023-03-22]. Dostupné z: https://www.mpsv.cz/documents/20142/2786931/manual_solidarni_prispevek_A4_CERVEN_2022.pdf

Ministerstvo vnitra České republiky MVČR, Dublinský systém. mvcr.cz [online]. © 2023 [cit. 2023-03-22]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/dublinsky-system.aspx>

Ministerstvo vnitra České republiky MVČR, Informativní počty obyvatel v obcích. mvcr.cz [online]. ©2023 [cit. 2023-03-17]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/informativni-pocty-obyvatel-v-obcich.aspx>

Ministerstvo vnitra České republiky MVČR. 2015. *Strategie migrační politiky České republiky*. Praha: Ministerstvo vnitra ČR. ISBN – 978-80-86466-83-5.

Ministerstvo vnitra České republiky MVČR. Čtvrtletní zpráva o migraci za I. Čtvrtletí 2022. mvcr.cz [online]. © 2022 [cit. 2023-01-12]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/ctvrtletni-zprava-o-migraci-za-i-ctvrtleti-2022.aspx>

Ministerstvo vnitra České republiky MVČR. Informační servis, zpravodajství. mvcr.cz [online]. ©2023 [cit. 2023-03-18]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/www-nasiukrajinci-cz-ministerstvo-vnitra-spusti-web-koordinujici-nabidky-i-zadosti-o-pomoc-pro-ukrajinu.aspx>

Ministerstvo vnitra České republiky MVČR. Statistika v souvislosti s válkou na Ukrajině. mvcr.cz [online]. © 2022 [cit. 2023-03-30]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/statistika-v-souvislosti-s-vaalkou-na-ukrajine-archiv.aspx>

Ministerstvo vnitra České republiky MVČR. Státní integrační program. Mvcr.cz [online]. © 2022 [cit. 2023-04-06]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/migrace/soubor/informace-o-statnim-integracnim-programu-pdf.aspx>

Ministerstvo zahraničí České republiky MZČR. Možnosti péče o duševní zdraví. Mzcr.cz [online]. © 2022 [cit. 2023-03-30]. Dostupné z: <https://www.mzcr.cz/wp-content/uploads/2022/03/Moznosti-pece-o-dusevni-zdravi.pdf>

Moravskoslezský kraj. Krajské asistenční centrum pomoci Ukrajině. Msk.cz [online]. © 2023 [cit. 2023-03-18]. Dostupné z: <https://www.msk.cz/cs/kraj/krajske-asistencni-centrum-pomoci-ukrajine-10758/>

MV ČR – Ministerstvo vnitra České republiky. Informativní počty obyvatel v obcích. Mvcr.cz [online]. © 2023 [cit. 2023-03-27]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/informativni-pocty-obyvatel-v-obcich.aspx?fbclid=IwAR1-qCnmud7v8LTqpntlCC1ra1u4AEHHBSUMWmTQoAFC0JRs2j-LWpJVBas>

Naši Ukrajinci. Nasiukrajinci.cz [online]. © 2023 [cit. 2023-03-27]. Dostupné z: <https://www.nasiukrajinci.cz/cs/>

Naši Ukrajinci. Nasiukrajinci.cz [online]. ©2023 [cit. 2023-03-17]. Dostupné z: <https://www.nasiukrajinci.cz/cs>

NAVRÁTIL, Pavel. 2001. *Teorie a metody sociální práce*. Brno: Marek Zeman. ISBN 80-903070-0-0.

NGUYEN, Anh. 2022. How war and displacement affect mental health of people in Ukraine and why we should address this. In: ukraine.iom.int/blogs [online]. 18. prosince 2022 [cit. 2023-04-06]. Dostupné z: <https://ukraine.iom.int/blogs/how-war-and-displacement-affect-mental-health-people-ukraine-and-why-we-should-address>

ORSILLO, Suzan M. 2001. *Measures for acute stress disorder and posttraumatic stress disorder*. In: M.M. ANTONY a S.M. ORSILLO. 2001. *Practitioner's guide to empirically based measures of anxiety*. New York: Kluwer Academic. s.255-307. ISBN 9780306476280.

PAQ Research. Duševní zdraví – hlas Ukrajinců. [Paqresearch.cz](https://www.paqresearch.cz) [online]. © 2023 [cit. 2023-04-20]. Dostupné z: <https://www.paqresearch.cz/post/dusevni-zdravi-hlas-ukrajincu>

PECHÁČKOVÁ, Soňa. 1993. *Zpráva o systemické terapii*. Praha: Institut pro systemickou zkušenost. Nemá ISBN. Dostupné z: <https://systemika.g-i.cz/record/1796/files/zprava.pdf>

Polska Fundacja Fala. O fundacji. [Polskafala.pl](https://polskafala.pl) [online]. © 2023 [cit. 2023-03-18]. Dostupné z: <https://polskafala.pl/o-fundacji>

PRAŽSKÁ ŠKOLA ALTERNATIV, 2015. *Sborník 09 Migrace: česká a evropská politika, rizika a alternativy*. Praha: Pražská škola alternativ. ISBN 978-80-87661-25-3.

Product Plan. Glossary: Smart Goal Setting. [Productplan.com](https://www.productplan.com) [online]. © 2023 [cit. 2023-03-27]. Dostupné z: <https://www.productplan.com/glossary/smart-goal-setting/>

Refworld, Council Resolution of 30 November 1992 on Manifestly Unfounded Applications for Asylum (“London Resolution“). [Refworld.org](https://www.refworld.org) [online]. © 2023 [cit. 2023-03-22]. Dostupné z: <https://www.refworld.org/docid/3f86bbcc4.html>

Safeopedia Inc. What are Pull Factors. [Safeopedia.com](https://www.safeopedia.com) [online]. © 2023 [cit. 2023-01-13]. Dostupné z: <https://www.safeopedia.com/definition/3136/pull-factors>

SARVIMAKI, Matti, UUSITALO, Roope, JANTTI, Markus. 2009. *Long-term effects of forced migration*. In: IZA: Institute of Labor Economics [online]. Únor 2009 [cit. 2023-03-14]. Dostupné z: <https://www.iza.org/publications/dp/4003/long-term-effects-of-forced-migration>

Sdělení č. 209/1992 Sb. ze dne 21. února 1991 Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí o sjednání Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod

a Protokolů na tuto Úmluvu navazujících. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1992-209>

Sdružení pro integraci a migraci. Co děláme. Migrace.com [online]. © 2011-2023 [cit. 2023-01-13]. Dostupné z: <https://www.migrace.com/cs/delame/terapeuticke-konzultace>

SCHAUER, M. 2015. *Narrative Exposure Therapy*. In: James D. Wright, International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences. Oxford: Elsevier. ISBN 9780080970868.

SCHLIPPE, Artist von a Jochen SCHWEITZER. 2006. *Systemická terapie a poradenství*. Brno: Cesta. ISBN 80-7295-082-7.

SKORUNKA, David. 2008. *Narativní přístup v psychoterapii: pohled psychoterapeuta a klienta*. Brno (disertační práce). Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií, katedra psychologie.

SLÁDEKOVÁ, Stanislava. 2019. Doplnková ochrana. In: Encyklopedie migrace [online]. 27. září 2019 [cit. 2023-01-12] Dostupné z: <https://www.encyclopediaofmigration.org/doplankova-ochrana/>

Slezská diakonie. Chci pomáhat – Válečný konflikt na Ukrajině. Slezskadiakonie.cz [online]. © 2023 [cit. 2023-03-18]. Dostupné z: <https://www.slezskadiakonie.cz/chci-pomahat/valecny-konflikt-na-ukrajine/>

Slezská diakonie. O nás. Slezskadiakonie.cz [online]. © 2023 [cit. 2023-03-18]. Dostupné z: <https://www.slezskadiakonie.cz/o-nas/>

Sphere Standards. Minimum Standards for Camp Management. Spherestandards.org [online]. © 2018 [cit. 2023-04-06]. Dostupné z: <https://handbook.spherestandards.org/en/camp/#ch001>

Stojíme za Ukrajinou, Hledám pomoc – psychologická pomoc. Stojimezaukrajinou.cz [online]. ©2023 [cit. 2023-04-04]. Dostupné z: <https://www.stojimezaukrajinou.cz/hledam-pomoc#sekce-psychologickapomoc>

Study Smarter. Consequences of migration. Studysmarter.co.uk [online]. © 2023 [cit. 2023-04-06]. Dostupné z: <https://www.studysmarter.co.uk/explanations/geography/migration-and-identity/consequences-of-migration/>

STUDY. Push and pull factors of migration. Study.com [online]. © 2023 [cit. 2023-03-14]. Dostupné z: <https://study.com/learn/lesson/push-pull-factors-of-migration-what-are-push-pull-factors.html>

ŠPILÁČKOVÁ, Marie a Eva NEDOMOVÁ. 2013. *Metody sociální práce s jednotlivcem*. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě. ISBN 978-80-7464-434-4.

THE SPHERE HANDBOOK, 2018. *Humanitarian Charter and Minimum Standards in Humanitarian Response*. Fourth edition. Geneva: Sphere Association. ISBN 978-1-908176-00-4.

UHEREK, Z., V. HONUSKOVÁ, V. GÜNTER a Š. OŠTÁDALOVÁ. 2016. *Migrace: Historie a současnost*. Ostrava: Občanské sdružení PANT. ISBN 978-80-905942-9-6.

ÚLEHLA, Ivan. 2005. *Umění pomáhat*. Praha: Sociologické nakladatelství SLON. ISBN 80-86429-36-9.

Úmluva o právním postavení uprchlíků ze dne 28. července 1951. In: Sdělení ministerstva zahraničních věcí 208/1993 Sb. Dostupné také z: https://www.unhcr.org/cz/wp-content/uploads/sites/20/2016/12/Umluva_1951_a_Protokol_1967.pdf

UN OCHA. What are humanitarian principles. Unocha.org [online] ©2022 [cit. 2023-03-06]. Dostupné z: https://www.unocha.org/sites/unocha/files/OOM_Humanitarian%20Principles_Eng.pdf

UNHCR – the UN Refugee Agency. Asylum and migration. unhcr.org [online]. © 2001–2022. [cit. 2023-01-28]. Dostupné z: <https://www.unhcr.org/asylum-and-migration.html>

UNHCR – the UN Refugee Agency. Czech republic. Unhcr.org [online]. © 2001-2023 [cit. 2023-03-30]. Dostupné z: <https://www.unhcr.org/czech-republic.html>

UNHCR - the UN Refugee Agency. Fakta a terminologie. Unhcr.org [online]. © 2001-2023 [cit. 2023-01-12]. Dostupné z: <https://www.unhcr.org/cz/wp-content/uploads/sites/20/2019/04/Fakta-a-terminologie.pdf>

UNHCR. Mental Health and Psychological Support. Unhcr.org [online]. © 2023 [cit. 2023-04-06]. Dostupné z: <https://www.unhcr.org/mental-health-psychosocial-support.html>

United Nations. Academic Impact: Capacity building. Un.org [online]. © 2023 [cit. 2023-04-08]. Dostupné z: <https://www.un.org/en/academic-impact/capacity-building>

ÚŘAD PRÁCE, Pomoc pro občany Ukrajiny a jejich zaměstnavatele. Uradprace.cz [online]. ©2023 [cit. 2023-03-16]. Dostupné z: <https://www.uradprace.cz/web/cz/pomoc-pro-obcany-ukrajiny-a-jejich-zamestnavatele>

Zákon č.208/1993 Sb. Sdělení ministerstva zahraničních věcí. Dostupný také z: https://www.unhcr.org/cz/wp-content/uploads/sites/20/2016/12/Umluva_1951_a_Protokol_1967.pdf

Zákon č.325 ze dne 11. listopadu 1999o azylu. Část první, hlava I., §1. Dostupný také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-325>

Zákon č.326 ze dne 30. listopadu 1999. Část první, hlava I., §1 (1). Dostupný také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-326?text=z%C3%A1kon+o+pobytu+cizinc%C5%AF>

ZELINKOVÁ, Pavla. 2016. *Etická dilemata sociálních pracovníků Orgánu sociálně-právní ochrany dětí*. Brno (magisterská diplomová práce). Masarykova univerzita, Filozofická fakulta, Ústav pedagogických věd

Seznam obrázků

Obrázek 1: Prisma Flow Diagram	21
Obrázek 2: Programový cyklus humanitární práce	28
Obrázek 3: Tabulka harmonogramu aktivit	69
Obrázek 4: Ganttův diagram	69
Obrázek 5: Logframe projektu	74

Seznam tabulek

Tabulka 1: Počty uprchlíků z Ukrajiny ve Frýdlantu nad Ostravicí	50
Tabulka 2: Počty uprchlíků z Ukrajiny v SO ORP Frýdlant nad Ostravicí	50
Tabulka 3: Rozpočet projektu	70

Seznam příloh

Příloha 1: Postup vyhledávání v databázi EBSCO	93
Příloha 2: Tabulka výsledků vyhledávání v databázi EBSCO	94
Příloha 3: Postup vyhledávání v databázi Scopus	96
Příloha 4: Tabulka výsledků vyhledávání v databázi Scopus	97
Příloha 5: Postup vyhledávání v databázi Web of Science	103
Příloha 6: Tabulka výsledků vyhledávání v databázi Web of Science.....	104
Příloha 7: Tabulka výsledků vyhledávání v online katalogu knihovny Františka Bartoše ve Zlíně	106
Příloha 8: Evidenční list docházky	108
Příloha 9: Pozvánka v českém jazyce.....	109
Příloha 10: Pozvánka v ukrajinském jazyce	110
Příloha 11: Leták Ministerstva zdravotnictví ČR: Péče o duševní zdraví uprchlíků z Ukrajiny	111

Přílohy

Příloha 1: Postup vyhledávání v databázi EBSCO

Wednesday, March 22, 2023 3:48:59 PM

Identifikační č. hledání	Hledané termíny	Možnosti hledání	Poslední spuštění pomoci	Výsledky
S2	(refugees or asylum seekers or displaced) AND war AND czech republic AND social work AND humanitarian work AND trauma AND self help groups AND integration	Rozšiřující podmínky - Hledat také v plných textech článků, Používání ekvivalentních předmetů Režim vyhledávání - Booleanové operátory/fráze	Rozhraní - EBSCO Discovery Service Obrázovka vyhledávání - Rozšířené vyhledávání Databáze - Discovery Service na Univerzitě Palackého v Olomouci	91
S1	(refugees or asylum seekers or displaced) AND war AND czech republic AND social work AND humanitarian work AND trauma	Rozšiřující podmínky - Hledat také v plných textech článků, Používání ekvivalentních předmetů Režim vyhledávání - Booleanové operátory/fráze	Rozhraní - EBSCO Discovery Service Obrázovka vyhledávání - Rozšířené vyhledávání Databáze - Discovery Service na Univerzitě Palackého v Olomouci	667

Příloha 2: Tabulka výsledků vyhledávání v databázi EBSCO

Číslo	AUTOŘI	NÁZEV	INFORMACE O PUBLIKACI	TYP ZDROJE	TÉMA
1	M. S. Orozco	Humanitarianism and Mass Migration: Confronting the World Crisis	Oakland, University of California Press, 2019	eBook.	Emigration and Immigration, antropology, humanitarianism
2	L. M.Healy, R. L. Thomas	International Social Work: Professional Action in an Independent World	New York, Oxford University Press, 2021	eBook	Human rights, international cooperation, social service, social work
3	M. Granosik, A. Gulczynska, M. Kostrzynska, B. Littlechild	Participatory Social Work: Research Practice Edukation	Krakow, Lodz University Press, 2019	eBook	Social science, research, participant observation, social service practice, social work education
4	E. C. Dunn	No path home: humanitarian camps and the grief of displacement	Ithaca, Cornell University Press, 2017	eBook	South Ossetia war, refugees, Humanitarian assistance Georgia, Human rights and human geography
5	J. Klaus, P.C. Emmer, L. Laucassen, J. Oltmer	The Encyclopedia of European Migration and Minorities: From the Seventeenth Century to the Present	Cambridge, Cambridge University Press, 2011	eBook	Emigration and Immigration, immigrants, Europe, History
6	J.C. Hathaway	The Rights of Refugees Under International Law	Cambridge, Cambridge University Press, 2005	eBook	International law, political science, human rights, refugees legal status, asylum, freedom of movement

7	A.P. Ferguson, N.E. Wodarth	Psychology Research Biographical Sketches and Research Summaries	New York, Nova Science Publishers, 2012	eBook	Psychology, research, bio-bibliography
8	K. Dent-Brown, M. Finklestein	Psychosocial Stress in Immigrants and in Members of Minority Groups As a Factor of Terrorist Behavior	Netherlands, IOS Press, 2008	eBook	Terrorism, Stress, emigration and immigration, psychological aspects, congresses
9	R. Rhodes, M. Battin, A. Silvers	Medicine and Social Justice: Essays on the Distribution of Health Care	New York, Oxford University Press, 2012	eBook	Social security, public policy, social services and welfare, medical economics, health services accessibility
10	S.F. Martin, P.L. Martin, P. Weil	Managing Migration: The Promise of Cooperation	Lanham, Lexington Books, 2006	eBook	International relations, general social science, economic aspects of immigration and emigration, government policy
11	N.A. Piotrowski	Salem Health: Psychology and Mental Health	Calif, Salem Press, 2010	eBook	Psychology, mental illness, mental health, medicine and psychology
12	J. Williams, S.D. Goose, M. Wareham	Banning Landmines: Disarmament, Citizen Diplomacy and Human Security	Lanham, Rowman & Littlefield Publishers, 2008	eBook	Political science, interantional relations, arms control, peace, land mines and international law

Příloha 3: Postup vyhledávání v databázi Scopus

The screenshot displays the Scopus search interface. At the top left is the Scopus logo. A navigation menu on the right includes links for Search, Lists, Sources, SciVal, a help icon, a home icon, and buttons for 'Create account' and 'Sign in'. A light blue banner at the top right contains the text: 'Welcome to a more intuitive and efficient search experience. [See what is new](#)'. Below this banner, a search bar contains the query: 'social OR humanitarian AND work AND with AND traumatized AND war AND refugees AND europe AND (LIMIT TO (PUBSTAGE, "Final")) AND (LIMIT TO (SUBAREA, "SOC") OR LIMIT TO (SUBAREA, "PSYC")) AND (LIMIT TO (LANGUAGE, "English"))'. To the right of the search bar is a 'Show less' button. Below the search bar are two buttons: 'Save search' and 'Set search alert'. A link 'Edit in advanced search' is also present. Below these buttons is a horizontal menu with 'Documents', 'Patents', 'Secondary documents', and 'Research data'. The main content area shows '141 documents found'. At the bottom right of the interface is a button labeled 'Analyze results'.

Příloha 4: Tabulka výsledků vyhledávání v databázi Scopus

1	D. Silove, Z. Steel, I. Susljik, M. Smith, E.Harris	Torture, Mental Health Status and the Outcomes of Refugee Applications among Recently Arrived Asylum Seekers in Australia	International Journal of Migration, Health and Social Care, 2006	Review	Tortured asylum seekers, related mental disorders, refused protection by countries
2	M. George	Migration Traumatic Experiences and Refugee Distress: Implications for Social Work Practice	Clinical Social Work Journal, 2012	Article	mental health consequences of migration, quality service delivery for refugees
3	J.E. Lambert, O.M. Alhasson	Trauma-focused therapy for refugees: Meta-analytic findings	Journal of Counseling Psychology, 2015	Article	Trauma-related psychological distress among refugees, trauma-focused therapy, PTSD
4	D. Pedersen, H. Kienzler, J. Guzder	Searching for Best Practices: A Systematic Inquiry Into the Nature of Psychosocial Interventions Aimed at Reducing the Mental Health Burden in Conflict and	SAGE Open, 2015	Article	psychosocial interventions aimed at reducing the mental health burden in war-torn and postconflict societies

		Postconflict Settings			
5	J. Kamara, A-M.N. Renzaho	The social and health dimensions of refugees and complex humanitarian emergencies	Globalisation, Migration And Health: Challenges And Opportunities, 2016	Book Chapter	Refugees' health and burden of disease, social and health policy response
6	R. K. Papadopoulos	Therapeutic care for refugees: No place like home	Therapeutic Care for Refugees: No Place Like Home, pp. 1-139, 2018	Book	Mental health of refugees, psychotherapeutic perspective
7	Y. Namer, O. Razum	Settling ulysses: An adapted research agenda for refugee mental health	International Journal of Health Policy and Management, 2018	Article	Refugees and asylum seekers arriving in Europe during 2015/2016, their war conditions, mental health consequences
8	M. Schouler-Icak, C.J. Laban, S. Baarnhielm, S. Dien, R. Wintrob	Transcultural psychiatry: Refugee, asylum seeker and immigrant patients over the globe	Advances in Psychiatry, 2018	Book Chapter	Serious mental disorders among refugee and asylum seeker population
9	V. Jović	Working with traumatized refugees on the Balkan route	International Journal of Applied Psychoanalytic Studies, 2018	Article	A pathway for refugees from the Middle East and Central Asia, psychosocial programs for displaced

					population during wars in former Yugoslavia
10	S.N. Chambers, W.J. Jacobs, C. Lindberg	Maze of Labyrinth: Identifying PTSD stressors in the Built Space of Zaatari and Calais Refugee Camps	Professional Geographer, 2018	Article	Two refugee camps in France and Jordan, preliminary study examining posttraumatic stress disorder
11	A.Rasmussen, K.E. Miller, J. Verkuilen	Conceptualization and measurement of traumatic events among refugees and other war-affected populations	Mental Health of Refugee and Conflict-Affected Populations: Theory, Research and Clinical Practice, 2018	Book Chapter	Psychological distress among refugee and post-conflict populations, mental health of war-affected populations
12	J. S. Murray	War and conflict: addressing the psychosocial needs of child refugees	Journal of Early Childhood Teacher Education, 2019	Article	Displaced children because of war and conflict, psychosocial consequences
13	S.A. Shaw, M. Funk	A Systematic Review of Social Service Programs Serving Refugees	Research on Social Work Practice, 2019	Article	Research-supported social services, available research on social service programs implemented with refugees

1 4	K. Wen, M. McGrath, C. Acarturk, M. Sijbrandij, B. Roberts	Post-traumatic growth and its predictors among Syrian refugees in Istanbul: A mental health population survey	Journal of Migration and Health, 2020	Article	Negative mental health effects of exposure to trauma, post- traumatic growth
1 5	N. Almoshomosh, H. Jedee Bahloul, A. Barkil-Oteo, G. Hassan, L.J. Kirmayer	Mentalhealth of resettled Syrian refugees: a practical cross- cultural guide for practitioners	Journal of Mental Health Training, Education and Practice	Article	healthcare providers in high-income countries to deal with mental health and psychosocial issues among resettled Syrian refugees
1 6	Y. Byrow, R. Pajak, P. Specker, A. Nickerson	Perceptions of mental health and perceived barriers to mental health help-seeking amongst refugees: A systematic review	Clinical Psychology Review, 2020	Review	psychological disorders amongst individuals from a refugee background, mental health help-seeking
1 7	P.M. Jensen	A depth psychology model of immigration and adaptation: The migrant's journey	A Depth Psychology Model of Immigration and Adaptation: The Migrant's Journey, 2020	Book	pre-migration reasons for leaving, the ordeals of the journey and challenges of post-migration adaptation

18	E. Weiling, D. S. Utržan, A.B. Witting, D.M. Seponski	Global mental health, traumatic stress and displaced families	The Handbook of Systemic Family Therapy, 2020	Book Chapter	Long-standing resettlement practices, resettlement policies, traumatic stress
19	K.J. Ajrouch, R. Barr, C. Daiute, A.C. Huizink, P.E. Jose	A lifespan developmental science perspective on trauma experiences in refugee situations	Advances in Life Course Research, 2020	Article	research on refugee situations requires an updated approach to the study of trauma as a multi-systemic and multilevel phenomenon
20	A.Wright, A. Reisig, B. Cullen	Efficacy and cultural adaptations of narrative exposure therapy for trauma-related outcomes in refugees/asylum-seekers: A systematic review and meta-analysis	Journal of Behavioral and Cognitive Therapy, 2020	Review	Traumatic events of refugees/ asylum seekers, narrative exposure therapy
21	M. Fennig, M. Denov	Interpreters working in mental health settings with refugees: An interdisciplinary scoping review.	American Journal of Orthopsychiatry, 2021	Article	research on interpreters working in mental health settings with refugees

2 2	R. K. Papadopoulos	Involuntary dislocation: Home, trauma, resilience and adversity- activated development	Involuntary Dislocation: Home, Trauma, Resilience, and Adversity- Activated Development, pp. 1–304, 2021	Book	experiences of people who reluctantly abandon their homes, searching for safer lives elsewhere
2 3	P. Ehrkamp, J.M. Loyd, A.J. Secor	Trauma as Displacement: Observations from Refugee Resettlement	Annals of the American Association of Geographers, 2022	Article	Critical studies of trauma, mass displacement, forms of violence, refugee resettlement
2 4	G. Plattiyil, D. Sidhva, A. Seraphia Derr, M. Macgowan	Global trends in forced migration: Policy, Practice and Research imperatives for social work	International Social Work, 2022	Article	Global forced migration, legal protection frameworks
2 5	Y.C. Jou, E.F. Pace-Schott	Call to action: Addressing sleep disturbances a hallmark symptom of PTSD, for refugees, asylum seekers and internally displaced persons	Sleep Health, 2022	Review	Sleep difficulty as a hallmark symptom of PTSD, treatments for PTSD, barriers to treatment

Příloha 5: Postup vyhledávání v databázi Web of Science

The screenshot displays the Clarivate Web of Science search interface. At the top, the Clarivate logo is visible on the left, and navigation options like 'English' and 'Products' are on the right. Below the logo, there are links for 'Sign In' and 'Register'. The main search area shows a search bar with the query: `(((ALL=(War)) AND ALL=(refugees)) AND ALL=(social work)) AND ALL=(humanitarian work)) AND ALL=(trauma)`. Below the search bar, it indicates '30 results from Web of Science Core Collection for:'. At the bottom of the search results area, there are three buttons: 'Analyze Results', 'Citation Report', and 'Create Alert'.

Příloha 6: Tabulka výsledků vyhledávání v databázi Web of Science

1	S. Harding, K. Libal	Iraqi refugees and the humanitarian costs of the Iraq war: What role for social work?	International Journal of Social Welfare, january 2012	Article	War in Iraq, refugee crisis, INGOs, humanitarian aid for displaced Iraqis
2	N. Rizkalla, S.P. Segal	Trauma during humanitarian work: the effects on intimacy, wellbeing and PTSD-symptoms	European Journal of Psychotraumatology , january 2019	Article	Syrian humanitarian catastrophe, aid workers, NGOs, PTSD symptoms
3	M. Schauer, E. Schauer	Trauma-Focused Public Mental-Health Intevention: A Paradigm Shift Humanitarian Assistance and Aid Work	Trauma rehabilitation after war and conflict: community and individual perspectives, 2010	Article	Humanitarian aid, crisis assistance, UN, NGOs, support suffering populations
4	W. Affleck, A. Selvadurai, L. Sikora	Uderrepresentatio n of men in gender based humanitarian and refugee trauma research: a scoping review	Intervention-international Journal of Mental Health Psychosocial: Work and Counselling in Areas of Armed Conflict, march 2018	Revie w	Risks to health and wellbeing of refugee women and men
5	D. Summerfiel d	A critique of seven assumptions behind pdychological trauma	Social Science & Medicine, may 1999	Article	Programmes to address posttraumati c stress in war zones, humanitarian

		programmes in war-affected areas			aid operations
6	T. Elbert, S. Wilker, F. Neuner	Dissemination of psychotherapy Modules for traumatized Refugees Experience gained from the Trauma Work in Crisis and Conflict Regions	Nervenartz, january 2017	Article	Exposure to severe and traumatic stressors, developing mental health problems within displaced individuals
7	K. Allden, L. Jones, A. Sumathipala	Mental Health and Psychosocial Support in Crisis and Conflict: Report of the Mental Health Working Group	Prehospital and disaster medicine, august 2009	Article	Working group on mental health and psychosocial support in emergency settings
8	A.Ager	The Challenge of Simple Questions: Positioning Refugee Mental Health in the Global Health Agenda	International Journal of Migration Health and Social Care, december 2005	Article	Refugee mental health, humanitarian agendas, global context of refugee mental health
9	E.J. Alessi, S. Kahn, R. Van Der Horn	Traumatic Stress Among Sexual and Gender Minority Refugees From the Middle East, North Africa, and Asia Who Fled to the European Union	Journal of traumatic stress, december 2018	Article	individuals from Syria, Iraq, and Afghanistan fled to Europe, LGBTQ refugee individuals

Příloha 7: Tabulka výsledků vyhledávání v online katalogu knihovny Františka Bartoše ve Zlíně

1	B. Blažek	Víc než pomoc sobě: Svépomocné skupiny v České republice	Praha: Porozumění, 1994	Knih	Problémy a snahy svépomocných organizací.
2	M. Wolynn	Trauma – nechtěné dědictví	Praha: Triton, 2017	Knih	Zděděné rodinné trauma jeho předávání z generace na generaci.
3	E. Izz, V. C. Miller	Předané trauma	Praha: Triton, 2019	Knih	Důsledky traumatu, předané trauma, ovlivnění stavu pomáhajících.
4	O. Klepáčková, Z. Krejčí, M. Černá	Trauma-informovaný přístup v sociální práci	Praha: Grada, 2020	Knih	Knih pro odborné pracovníky pomáhajících profesí, nový úhel pohledu na klienty a jejich potřeby.
5	D. Kalsched	Vnitřní svět traumatu	Praha: Portál, 2011	Knih	Prožívání psychických traum, psychoanalýza a psychoterapie.
6	K.M. Poterfield	Jak se vyrovnat s následky traumatu	Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1998	Knih	Knih napsána pod odbornou záštitou České asociace pracovníků linek důvěry, obsahuje adresář krizových center.

7	J. Schellong, F. Epple, K. Weidner	Psychotraumatologie	Praha: Triton, 2021	Kniha	Akutní stresová reakce, posttraumatická stresová porucha, prolongované truchlení, poruchy přizpůsobení, deprese, různé psychotherapeutické přístupy.
---	---------------------------------------	---------------------	------------------------	-------	---

EVIDENČNÍ LIST DOCHÁZKY – SVĚPOMOCNÉ SKUPINY		
табeль відвідуваності - Самодопомоги групи		
Datum/дата:		Číslo setkání/ Номер зустрічі:
	Jméno a příjmení/ ім'я та прізвище:	Podpis/ підпис:
1		
2		
3		
4		
5		
6		
7		
8		
9		
10		
11		
12		
13		
14		
15		

SVĚPOMOCNÉ SKUPINY PRO UKRAJINSKÉ UPRCHLÍKY PODPORA PŘI ZVLÁDÁNÍ TRAUMATU

září 2023 až únor 2024

Adresa: Emila Pajurka 142, 739 11 Frýdlant nad
Ostravicí

více informací v přihlášce

**PŘIHLAŠOVÁNÍ ZDE:
NEBO SI VYZVĚDNĚTE
PŘIHLÁŠKU NA OBECNÍM
ÚŘADĚ, V KANCELÁŘI
ORGANIZACE KAM**

V případě dotazů se obraťte na: svepomocukrajina@kam.cz

групи самопомоги для українських біженців підтримка в подоланні травми

Вересень 2023 - лютий 2024

Адреса: Emila Pajurka 142, 739 11 Frýdlant nad
Ostravicí

більше інформації в аплікаційній формі

УВІЙДІТЬ ТУТ:
АБО ЗВЕРНІТЬСЯ ДО
МУНІЦИПАЛІТЕТУ ЧИ ОФІСУ
ОРГАНІЗАЦІЇ КАМ

якщо у вас виникли запитання, будь ласка, звертайтеся:
sverpomocukrajina@kam.cz

Пříloha 11: Leták Ministerstva zdravotnictví ČR: Пече о душевнi здравí uprchlíků z Ukrajiny (dostupné z: <https://www.mzcr.cz/moznosti-pecce-o-dusevni-zdravi/>)

Турбота про психічне здоров'я

Психічне здоров'я є важливою складовою всього нашого здоров'я, і про нього важливо регулярно піклуватися. Особливо в психологічно важких ситуаціях слід пильнувати про основні збереження здоров'я пошкод. Одним із них є турбота про себе і самодопомога. Іншим варіантом є різноманітні форми професійної допомоги.

При виборі професійної допомоги врахуйте її доступність щодо розташування, часу та розміру оплати. Якщо можливо, використовуйте **допомогу в дистанційній формі** (робота телефоном чи через Інтернет) – з огляду на переваженість фахівців у деяких регіонах.

Інформація в Інтернеті та електронних додатках є **безкоштовною**, так само як і медичне обслуговування – якщо у вас є віза з метою переміщення і підтвердження про медичне страхування. **Оплату** можуть вимагати інші спеціалісти.

Турбота про власне психічне здоров'я

є нерешеним каменем здоров'я пошкод. Вам може допомогти ваш життєвий досвід, друзі, групи самопомоги, духовна підтримка, а також інформація на веб-сайтах. Ви можете скористатися такими веб-сайтами:

- www.kampania.org.ua (UA) та www.kampania.org.uk (RU) від Національного інституту психічного здоров'я
- рекомендації психологів за посиланням www.mzcr.cz/dlanky/dusevnoobsluha-romos-pro-obscany-velky-ls-ukrajna у тому числі матеріали для допомоги дітям
- англіійською та російською мовами www.dukhivna.com (англійською та російською мовами)
- групи підтримки можуть формуватися всередині громад або з ініціативи місцевих організацій чи окремих осіб. Допомоги зі створенням груп можуть такі організації, що працюють у Чеській Республіці:
 - www.krajidp.cz (інші контакти знайдете у розділі Partneři («Партнери»))
 - для батьків, які піклуються про близьких із психічними захворюваннями: www.zpoutnba.cz

Кризовий догляд (кризова опіка)

це психологічна та соціальна допомога людині, яка опинилася у такій життєвій ситуації, яку вона не може подолати самостійно. Йдеться про обмежений у часі терапевтичний контакт, спрямований на проблему, яка спричинила кризу. Така допомога може надаватися телефоном, онлайн або особисто.

Телефонну допомогу українською мовою надають:

- [Служба ліній Кабінету Міністрів України](http://www.sluzba.ln.gov.ua) для громадян України: **+420 226 20 121**, (потім натисніть 8)
- [Служба ліній Кабінету Міністрів України](http://www.sluzba.ln.gov.ua) для осіб, що перебувають у Польщі-Моравському краї: **+420 771 234 434**

Кризові консультації надає:

- Чеський психологічний альянс для глобальних змін: www.gcpa.cz/dusevnoobsluha-romos-pro-obscany-velky-ls-ukrajna

Психосоціальна підтримка та психотерапія

забезпечують психологічну підтримку, яка дозволяє за допомогою зміни пережитого досвіду та поведінки людини полегшити або усунути її проблеми, заохочує на зміну поведінки. Така підтримка надається як особисто, так і телефоном або через Інтернет, індивідуально чи в групах. Ви можете скористатися такими формами допомоги:

- некедична психосоціальна допомога пропонується на сайті www.mzcr.cz/psychoterapie-zdrava (безкоштовно або можна скористатися страховкою Всеобщей медичної страхової компанії (чеською Účastníci zdravotní pojišťovny), більше інформації тут: dusevnoobsluha.mzcr.cz)
- фахова медична психотерапевтична допомога надається на сайті: www.psychoterapie.cz (зверніть увагу на оплату послуг)
- телефонна лінія Služba («Служба») пропонує терапію українською мовою: **212 012 540**, більше інформації тут: www.liniasluzba.cz
- програма Návra pad vodou («Утриматись на плаву») пропонує терапевтичні програми різних фахівців в рамках благодійної допомоги: www.tetaria.cz/navy-pad-vodou-ukrajna

Клінічно-психологічна допомога

яка допомагає при догортривалих проблемах, у разі переживання травматичних подій знову й знову, при інтенсивних емоціях або, навпаки, апатії, у разі порушень сну, депресії чи тривоги. Ця допомога також для тих, хто не має безпосереднього травматичного досвіду, але чий психічний стан значно погіршився внаслідок інформації про війну.

- Перелік клінічних психологів, які готові допомогти: ukrajna.akbor.cz

Психіатрична допомога

надається людям із психічними захворюваннями. Вона допомагає впоратися зі складними життєвими ситуаціями, які неможливо вирішити за допомогою інших методів (див. вищенаведене), і які можуть проявлятися через розлади сну, підвищену тривожність, зміну настрою та поведінки тощо. Психіатричну допомогу поділяють на дорослу, дитячу та підліткову психіатрію. Психіатрична допомога надається в амбулаторній, виїзній або стаціонарній формі. Психіатри можуть також призначати ліки, щоб допомогти впоратися із проблемою в короткостроковій або довгостроковій перспективі.

- Перелік амбулаторних лікарів, які готові допомогти: www.krajidp.cz/ukrajna
- Центр психічного здоров'я та амбулаторній із розширеною медичною допомогою: www.mzcr.cz/psychoterapie-zdrava
- Національний інститут психічного здоров'я надає психіатричну та психологічну допомогу людям з України (першою чергою та без скерування): info@nizp.cz
- Отримати медичні послуги в сфері психічного здоров'я можна знайти тут: psychiatrie.mzcr.cz/browsers/health-service (лише чеською мовою)

Рекомендуємо

Рекомендуємо стежити за інформацією на веб-сайтах Міністерства охорони здоров'я Чеської Республіки (www.mzcr.cz), Інституту психічного здоров'я Чеської Республіки та Міністерства внутрішніх справ Чеської Республіки (www.mvcr.cz/dlanky/psychologicka-romos-pro-obscany-velky-ls-ukrajna).

Учovník: Ivana Svobodová, lektorka Rady vlády pro duševní zdraví

Anotace

Tato bakalářská práce pojednává o práci s válečnými uprchlíky na území České republiky. Práce se skládá z teoretické a projektové části. Teoretická část obsahuje popis současné situace válečných uprchlíků v České republice i ve světě, rešerši zdrojů a výzkumů k tématu, nedílnou součástí je i analýza potřeby, jež je zaměřena na organizaci Křesťanská akademie mladých, jež sídlí ve Frýdlantu nad Ostravicí. Projektová část bakalářské práce má za cíl návrh projektu na zřízení svépomocných skupin pro traumatizované válečné uprchlíky z Ukrajiny, kteří pobývají ve Frýdlantu nad Ostravicí a okolí. Tato část obsahuje cíle, výsledky a výstupy projektu, management rizik, návrh terénního průzkumu, harmonogram v podobě Ganttova diagramu, rozpočet projektu a logframe.

Klíčová slova: uprchlíci, válečný konflikt, svépomocné skupiny, trauma, sociální práce, humanitární práce

Annotation

This bachelor thesis deals with work with war refugees in the Czech Republic. The thesis consists of a theoretical and project part. The theoretical part contains a description of the current situation of war refugees in the Czech republic and the world, a research of resources on the topic, and an integral part is the needs analysis, which is focused on the organization Křesťanská akademie mladých (can be translated as „Christian Youth Academy“), which is based in Frýdlant nad Ostravicí. The project part of the bachelor thesis aims to design a project to set up self-help groups for traumatized war refugees from Ukraine who reside in Frýdlant nad Ostravicí and the surrounding area. This project part contains goals, outputs and outcomes of the project, risk management, design of field survey, schedule in the form of Gantt chart, project budget and logframe.

Key words: refugees, war conflict, self-help groups, trauma, social work, humanitarian work